

Bulletin advokacie

K povinnosti mlčenlivosti advokáta • Důsledky unijního sankčního režimu na výkon advokacie • Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? • Rozdílné pojetí škody v civilním a trestním řízení • Co nového přinesla třetí novela katastrální vyhlášky • Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Do nového roku 2023 v novém a s novinkami i Bulletin advokacie: čtěte úvodník předsedy redakční rady BA Petra Tomana na str. 3.

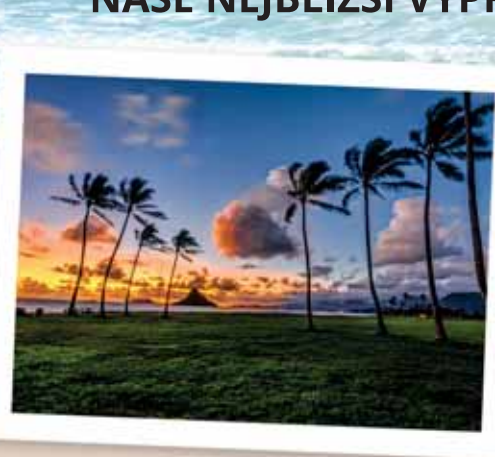
**PRÁVNÍK
ROKU 2022:
VSTUPENKY
I UBYTOVÁNÍ**
Viz str. 4-5.

výpravy

se známými cestovateli

Cestovatelský klub Axamit založilo několik nezávislých cestovatelů, kteří vyrážejí na pravidelné výpravy do pozoruhodných částí světa. Jezdíme v malých skupinách, ochutnáváme místní speciality a vracíme se s nezapomenutelnými zážitky. Pokud ani vám nestačí, co nabízejí cestovky ve svých katalozích a chcete vidět a hlavně zažít víc, přidejte se k nám.

NAŠE NEJBLIŽŠÍ VÝPRAVY

Výprava na Havajské ostrovy s Vítkem Sojkou

12.4.2023 – 28.4.2023

Exkluzivní výprava po čtyřech unikátních Havajských ostrovech se znalcem místního prostředí Vítkem Sojkou. Komfortní hotely s ideální polohou poskytnou příjemné zázemí pro odpočinek po dnech nabitých nezapomenutelnými zážitky.

Výprava do Izraele s Antonínem Vavříkem

10.5.2023 – 21.5.2023

Biblická krajina, památky a překrásné pobřeží Izraele lákají návštěvníky z celého světa. Středověká města a pevnosti, pozoruhodný Nazaret a Haifa, Betlém, Jeruzalém i Tel Aviv. To vše s Antonínem Vavříkem, kterému orient učaroval a nějakou dobu v této oblasti žil.

Mongolsko – zemí posledních kočovníků s Alenou Bežiakovou

5.7.2023 – 16.7.2023

Alena Bežiaková se přestěhovala ze Slovenska do Mongolska už před 35 roky. Na jedinečné cestě zemí bez plotů, zdí a zámků vás provede v červenci, kdy je zdejší venkovská krajina, stepi, skalnaté hory, průzračná jezera a řeky nejkrásnější.

VÍCE VÝPRAV

www.vypravy-s-cestovateli.cz

☎ 725 847 189

✉ info@axamittravel.cz

AXAMIT
20LET

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
JUDr. Petr Čáp,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
JUDr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozeňalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného

zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamacemi při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555
nebo na 606 404 953. Media kit a další
informace naleznete na internetových
stránkách www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 17. 2. 2023 v nákladu
17 000 výtisků.

Obálka: redakce BA

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Petr Toman: **Nejdražší časopis? Ne!** 3

Aktuality

**Nepřehlédněte! Galavečer PR 2022: Nejen vstupenky jsou k dispozici –
už se můžete i výhodně ubytovat i cha** 4
Zvolte si médium pro 21. století: TISK nebo ONLINE? Red. 6
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 8

z právní teorie a praxe

Články

K povinnosti mlčenlivosti advokáta Filip Melzer 11
Důsledky unijního sankčního režimu na výkon advokacie
Alexander J. Bělohávek, Jan Šamlot 14
**Otazníky nad žalobním oprávněním nejvyššího státního zástupce
podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního** Pavel Mates 19
Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? Pavel Vantuch 23
Rozdílné pojetí škody v civilním a trestním řízení Lukáš Křístek 29
Co nového přinesla třetí novela katastrální vyhlášky Daniela Šustrová 35

Z judikatury

NS: K imisím působeným provozem závodu či podobného zařízení 37
ÚS: K odmítnutí odvolání podle § 218 písm. c) o. s. ř. 38
**ÚS: K ustanovování zástupce a důraz na zajištění maximální možné
ochrany práv účastníků řízení** 40
**NSS: Materiální stránka přestupku v případě abstraktně formulované
skutkové podstaty přestupku** 42
**NSS: K důkazním návrhům daňového subjektu v režimu
utajovaných informací** 44
**SD EU: Smluvní ujednání o ceně za právní služby musí být jasné
a srozumitelné** 45
ESLP: K trestnímu postihu za pěstování konopí 46
**Glosa: K rozhodnutí NS ohledně odstoupení od smlouvy o převodu
vlastnického práva k nemovité věci v průběhu vkladového řízení
u katastrálního úřadu** 48

Z odborné literatury

Helena Prášková: **Přestupkové právo** (Martin Kopecký) 52
Martin Šešina, Ladislav Muzikář, Petr Dobiáš: **Dědické právo.
Kompetní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního,
procesního a mezinárodního** (Karel Wawerka) 52
Michal Malacka, Slavomír Halla, Miluše Hrnčířiková: **CISG –
Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.
Komentář s judikaturou** (Karel Marek) 53
Jolana Maršíková: **Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele
se vzory a judikaturou** (Alexander J. Bělohávek) 54

z advokacie

Z kárné praxe Petra Vrábliková 55
**Pojištění pro rok 2023: atraktivní podmínky, mnoho nadstandardních služeb
a spolupráce s prověřeným partnerem** Tereza Poláková 57
Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují 58

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK 62

Nakonec

Kresba Lubomíra Lichého 64
Víte, že... Stanislav Balík 64

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ
uvádějí

17. ROČNÍK PRESTIŽNÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE

právník roku 2022

Společně jsme založili tradici, kterou si právníký svět zaslouží!

**Soutěž již tradičně probíhá pod záštitou
Ministerstva spravedlnosti.**

Nominace jsou přijímány na www.pravnikroku.cz od 30. 9. 2022 do 28. 2. 2023. Zde jsou k dispozici i podrobné instrukce k nominacím a nominační formulář. Informace o PR 2022 naleznete též na webových stránkách všech partnerů soutěže a v právnických periodikách.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním galavečeru v květnu 2023 v Brně. Sledujte BA, AD, web ČAK, sociální síť ČAK a www.pravnikroku.cz, kde budeme informovat o zahájení prodeje vstupenek a možnostech zvýhodněného ubytování v Brně.

Stálé kategorie:

Občanské právo
Trestní právo
Správní právo
Pracovní právo
Občanská a lidská práva

**Kategorie se speciálními
kritérii:**

Talent roku
Pro bono
Právnícká síň slávy

Partneři soutěže:

Soudcovská unie ČR
Notářská komora ČR
Exekutorská komora ČR
Unie státních zástupců ČR
Unie podnikových právníků ČR
Unie obhájců ČR
Jednota českých právníků
Unie rodinných advokátů
Český helsinský výbor

Nejdražší časopis? Ne!

Vážené kolegyně a kolegové,

Již šedesátý sedmý rok vychází Bulletin advokacie, který držíte v ruce. Poprvé si jej advokáti mohli přečíst v roce 1956. V prvním čísle stálo, že „úspěšný vývoj kolektivní práce advokátních poraden za posledních 5 let a úsilí advokacie neustále zvyšovat kvalitu poskytované právní pomoci, vyžádaly si novou organizaci vydávání Zpráv advokacie jako pomůcky pro vnitřní potřebu advokátních poraden a jejich pracovníků“. Tehdy se časopis jmenoval Zprávy advokacie. Současný název se začal používat v roce 1971 a od té doby nebyl důvod jej měnit.

O Bulletinu advokacie se mezi advokáty občas říká, že je to nejdražší časopis na světě. Většina advokátů to říká s laskavou nadsázkou. Jiní, nemajíce jak jinak na sebe upozornit, šíří citovanou fake news vždy v roce konání advokátního sněmu. Opak je pravda. Každého advokáta vyjde jedno číslo na méně než 20 korun. Pořídte si za tuto cenu jiný odborný časopis!

V důsledku covidu, a především ruské agrese proti Ukrajině, se mnohé změnilo. Na jedné straně stouply výrobní náklady Bulletinu advokacie, na druhé straně inzerenti omezili reklamy v něm publikované. Některé odborné časopisy snížily počet čísel, jiné zcela zanikly. Touto cestou jsme se nechtěli vydat. Připravili jsme proto soubor opatření, jejichž cílem je i přes výše uvedené problémy nejen zachovat dosavadní úroveň nákladů na vydávání Bulletinu advokacie, ale pokusit se je i poněkud snížit. To vše, aniž by se úspory projevíly na odborné kvalitě, informační hodnotě či čtenářském komfortu. Toto číslo již reflektuje většinu z úsporných opatření projednaných představenstvem v prosinci loňského roku.

K nejvýraznějším změnám patří důsledná provázanost většiny rubrik s Advokátním deníkem. Snahou je, aby v Bulletinu advokacie nevycházelo to, co se stejným dopadem postačí publikovat v Advokátním deníku. Některé informace (především v rubrikách *Z judikatury*, *Z kárné praxe*, *Z odborné literatury* apod.), které si publikaci v odborném časopisu zaslouží, chceme otisknout ve zkrácené verzi s odkazem na konkrétní webovou adresu (i ve formě QR kódu pro otevření v mobilním zařízení), kde čtenáři naleznou celý článek. Pokusili jsme se také o redesign časopisu a mírné zmenšení typu písma, o nichž věříme, že si jich čtenář ani nevšimne. Tyto změny povedou ke snížení počtu stran, to nám umožní použít jiného typu obálky, a to vše s sebou přinese nižší náklady na distribuci časopisu. Stále je však naším cílem zachovat rozsah odborné části časopisu, zejména rubriky *Z právní teorie a praxe*, a to se nám daří.

Slyším námitku, že největší úspory by se dosáhlo, pokud bychom Bulletin advokacie přestali vydávat, popř. jej vydávali pouze v elektronické verzi. Z čistě ekonomického hlediska máte pravdu. Přestali bychom však vydávat časopis, který každého z nás doprovází celým profesním životem (stejně jako naše předchůdce), který

byl v posledních letech opakovaně oceněn jako nejlepší právnícký časopis roku a který se za těch šedesát šest let stal vpravdě symbolem české advokacie. Navíc jsem přesvědčen, že mnoho z vás dává přednost právě tištěnému časopisu před elektronickou verzí, která je k dispozici na webu ČAK i v Advokátním deníku. Jinak byste vyplnili interaktivní formulář a odběr tištěného Bulletinu advokacie prostě odhlásili (viz bližší informace v tomto čísle na str. 6).

Přeji vám všem, aby rok 2023 byl rokem prožitým v klidu a míru (před rokem bych nevěřil, že toto budu někomu přát), aby vám vaše práce přinášela uspokojení a pocit spravedlnosti a abyste si každý měsíc našli chvíli k přečtení odborných článků a dalších informací v Bulletinu advokacie. A řekli si, že to za tu dvacku opravdu stojí. Nejen já, ale i celá redakce pro to budeme dělat to nejlepší, co umíme.

✦ JUDr. PETR TOMAN, LL.M., místopředseda ČAK a předseda redakční rady Bulletinu advokacie

Nepřehlédněte!

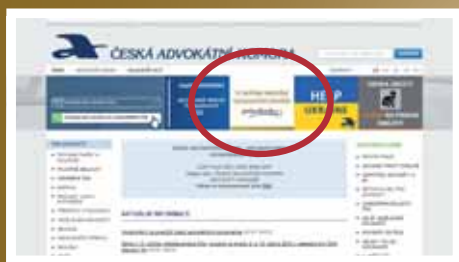
Galavečer PR 2022: Nejen vstupenky jsou k dispozici – už se můžete i výhodně ubytovat

Od prosince 2022 si může advokátní veřejnost nakupovat online vstupenky na galavečer Právníka roku 2022 – komfortně a pohodlně z PC či mobilu a s okamžitou platbou přes platební bránu.

Vstupenky na galavečer, který se bude konat **v pátek 12. května 2023 v hotelu International v Brně** stojí stejně jako před rokem – **1 500 korun**. Jména moderátorů 17. slavnostního večera i hudebních hvězd budeme průběžně zveřejňovat.

Jak vstupenky zakoupit?

VSTUPENKY SI MŮŽETE ZAKOUPIT STEJNĚ JAKO VLONI ELEKTRONICKY A KOMFORTNĚ, OKAMŽITOU PLATBOU PŘES PLATEBNÍ BRÁNU. TU NAJDETE NA WEBU ČAK www.cak.cz ČI ADVOKÁTNÍHO DENÍKU www.advokatnidenik.cz VŽDY POD BANNEREM PRÁVNÍK ROKU 2022. BUDETE K TOMU POTŘEBOVAT JEN EVIDENČNÍ ČÍSLO ADVOKÁTA.

Stejně jako v předchozích ročnících jsme pro účastníky galavečera, kteří hodlají v Brně přespat nebo se zdržet celý víkend, vyjednali zvýhodněné ceny ubytování – oproti tzv. pultovým cenám.

A protože by se mohlo stát, že do hotelu International se z kapacitních důvodů všichni nevejdeme, zvýhodněné ubytování je připraveno i v hotelu Barceló Palace Brno, Continental Brno a Courtyard by Marriott Brno. Nabídka je pestrá, každý si vybere podle svých priorit.

Tak neváhejte, a společně s nákupem vstupenek na galavečer Právníka roku 2022 vyřešte včas a v pohodě i své ubytování!

Hotel International Brno

Hotel International Brno je moderní, proslulý a nadčasový 4* hotel s výjimečným umístěním přímo v centru Brna, v Husově ulici. Je pověstný svou skvělou kuchyní a službami. Nabízí pokoje v několika kategoriích od business po luxusní executive suites s unikátním výhledem na hrad Špilberk a na další dominanty města. Veškeré informace o hotelu či službách naleznete na www.hotelinternational.cz.

Rezervovat pokoj si můžete v přímé e-mailové či telefonní komunikaci s hotelem (reservation@hotelinternational.cz/+420 542 122 211).

Pro získání výhodnějšího ubytování uvádějte heslo: Právník roku 2022.

Hotel Barceló Palace Brno

Hotel Barceló Palace na Šilingově náměstí v Brně (pár kroků od hotelu International) je butikový 5* městský hotel, který nabízí luxusní, vkusné a plně vybavené pokoje, s bezplatným wi-fi připojením, klimatizací a pozornostmi v podobě malých dáreků pro ubytované hosty. Pro účastníky galavečera hotel nabízí 10% slevu z cen uvedených pro daný pokoj a termín.

Rezervovat pokoj si můžete výhodně prostřednictvím formuláře na webu ČAK a Advokátního deníku pod bannerem Právník roku 2022 nebo na rezervačním prolinku na www.barcelo.com. Vždy uveďte heslo: Právník roku 2022.

Hotel Continental Brno

Hotel Continental Brno na Kounicově 6 je z historického hlediska unikátní. Téměř šedesátiletý hotel však prošel rozsáhlou modernizací, která skončila v roce 2018, a tak nabízí kvalitní ubytování s podzemním parkingem v dochozí vzdálenosti od hotelu International, kde proběhne galavečer PR 2022.

Pokud se zde rozhodnete ubytovat, hotel vám nabídne jednolůžkové pokoje standard a superior a dvoulůžkové superior – zvýhodněné oproti pultové ceně.

Při kontaktu s rezervačním oddělením hotelu (info@continentalbrno.cz/+420 541 519 609) použijte pro zvýhodněné ubytování opět heslo: Právník roku 2022.

Hotel Courtyard by Marriott Brno

Hotel Courtyard by Marriott Brno na Holandské 12 bude vyhovovat těm z vás, kteří upřednostňujete severský minimalismus v kombinaci s luxusem např. v podobě mramorových koupelen s vyhřívanými podlahami.

Pokud se rozhodnete ubytovat zde, můžete pro zvýhodněné ubytování opět použít heslo: Právník roku 2022. Rezervaci ubytování můžete učinit přes rezervační prolinku na www.courtyardbrno.cz.

právník roku 2022

Důležité upozornění: všechny hotely garantují zájemcům zvýhodněné ubytování do 15. dubna 2023.

Po tomto termínu platí aktuální pultové ceny.

Zvolte si médium pro 21. století: TISK nebo ONLINE?

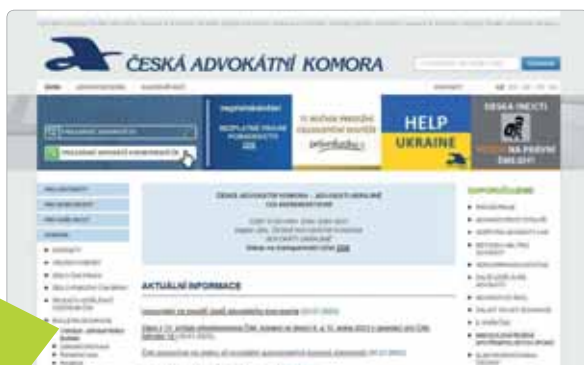
Patříte k pravidelným čtenářům Bulletinu advokacie, tradičního odborného časopisu ověřeného mnoha prestižními cenami, jehož je Česká advokátní komora mnohaletým vydavatelem a který 10x ročně dostávají advokátky/advokáti a advokátní koncipientky/koncipienti do svých schránek, resp. advokátních kanceláří?

Pak jste možná zaznamenali, že již několik let nabízí Komora jeho moderní online „listovací“ verzi. Pokud patříte k těm, jimž vyhovuje tato forma práce s informacemi, kterou Bulletin advokacie nabízí, anebo chcete z ekologických důvodů snížit počet tištěných vydání, které vaše kancelář odebírá, a rádi byste jej odhlásili, využijte k tomu náš nový jednoduchý

ONLINE ODHLAŠOVACÍ FORMULÁŘ

Formulář najdete:

- na úvodní stránce webu ČAK vlevo v hlavním menu pod rubrikou Komora/Bulletin advokacie:

- na webu Advokátního deníku, na hlavní stránce vpravo, pod bannerem Bulletin advokacie online:

POZOR! Pokud byste chtěli odhlásit zaslání Bulletinu advokacie pro více osob, např. pro více kolegů v jedné advokátní kanceláři, je zapotřebí vyplnit formulář pro každého advokáta/tku či koncipienta/tku samostatně, předejdete tak případným pochybením či nesrovnalostem.

Každý, kdo zaslání tištěného Bulletinu advokacie odhlásí, se k jeho zaslání v tištěné podobě může pochopitelně kdykoli vrátit! Využít k tomu můžete náš stejně jednoduchý online přihlašovací formulář. Ten najdete na stejném místě webu ČAK a webu Advokátního deníku jako formulář odhlašovací (viz obrázky výše).

V případě jakýchkoliv dotazů nebo speciálních požadavků kontaktujte tajemnici redakce Bulletinu advokacie Evu Dvořákovou na telefonu: 273 193 165 či na e-mailu: dvorakova@cak.cz.

Vážení a milí čtenáři! Doufáme, že zůstanete Bulletinu advokacie věrni, ať ho již budete číst v elektronické, či v papírové podobě. My v redakci se budeme i nadále snažit, aby vám časopis i v budoucnu nabízel kvalitní, vysoce odborné, a přitom zajímavé a aktuální příspěvky.

Lavický a kol.

Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vydání

2021 | vázané s přebalem | 2 296 | 3 790 Kč | obj. číslo EVK25

Druhé vydání komentáře k obecné části občanského zákoníku reaguje na vývoj názorů, k němuž došlo v době od jeho prvního vydání. Je sepsán tak, aby názory v něm uvedené byly založeny na odůvodněných teoretických východiscích, ale zároveň nespouštěly ze zřetele fakt, že komentář je dílo praktické, a proto musí poskytovat návod k řešení situací každodenního života. Kniha je z tohoto hlediska určena především soudcům, advokátům a dalším představitelům právní praxe.

Králíčková • Hrušáková • Westphalová a kol.

Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 2. vydání

2020 | vázané s přebalem | 1 256 | 2 990 Kč | obj. číslo EVK26

Po šesti letech účinnosti nového občanského zákoníku přichází na trh druhé, podstatně přepracované a rozšířené vydání komentáře k novému českému rodinnému právu začleněnému do občanského zákoníku. Autoři reagují na problémy, které aplikace nové právní úpravy přinesla a přináší. Zpracována byla nová judikatura vydaná soudy po účinnosti občanského zákoníku, dále zcela nově problematika péče o zdraví dítěte a o jmění dítěte. Zvláštní pozornost je věnována procesním aspektům a mezinárodnímu právu rodinnému.

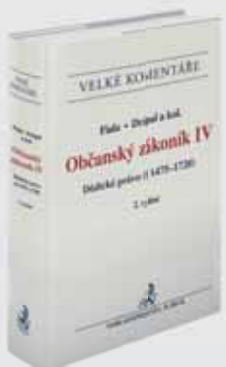

Spáčil • Králík a kol.

Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 2. vydání

2021 | vázané s přebalem | 1 688 | 3 590 Kč | obj. číslo EVK27

Druhé vydání komentáře k absolutním majetkovým právům přináší 400 stran výkladu navíc. Zásadních změn doznala část věnovaná judikatuře. Na rozdíl od prvního vydání jsou jednotlivá rozhodnutí zapracována přímo do textu výkladu. Ten je u některých institutů doplněn judikaturou již v poměrně značném rozsahu, jiné spíše sporadicky nebo pouze v dílčích aspektech a s některými se dosud rozhodovací praxe Nejvyššího soudu zatím prakticky neseškala (právo stavby, speciální způsoby nabývání vlastnického práva, vydržení, správa cizího majetku apod.).

Fiala • Drápal a kol.

Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Velký komentář. 2. vydání

2022 | vázané s přebalem | 608 | 2 510 Kč | obj. číslo EVK28

Velký komentář k občanskému zákoníku – Dědické právo, vychází ve svém druhém, rozšířeném a aktualizovaném vydání. Renomovaní autoři, stejní jako v prvním vydání, pečlivě doplnili komentář o nové poznatky z praxe a rozšířili výrazně judikaturu i literaturu. Polemizovali či se ztotožnili s názory jiných expertů na dědické právo, čímž čtenářům poskytli další materiál k zamyslení a uvádění myšlenek z komentáře do života.

NOVINKA

ZVÝHODNĚNÁ CENA KOMPLETU

kolktiv více jak 50 autorů

Občanský zákoník I–VI. Komentář. 2. vydání

2020, 2021, 2022 | vázané s přebalem | zvýhodněná cena 14 990 Kč místo 20 060 Kč | obj. číslo NOV

Druhé, podstatně přepracované a rozšířené vydání komentáře k občanskému zákoníku uceleně reaguje na nedávné legislativní změny a vývoj judikatury. Vypořádává se s rozdílnými právními názory, publikovanými především v jiné komentářové literatuře.

Objednejte si již nyní komplet všech dílů komentáře k občanskému zákoníku za zvýhodněnou cenu 14 990 Kč a ušetřete 5 070 Kč. Cena všech svazků samostatně činí 20 060 Kč. Jednotlivé díly vám zašleme ihned po vydání na dobírku, zaplatíte vždy až po doručení konkrétního titulu na vaši adresu.

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Zákon roku 2022

I letos bude odborná veřejnost vybírat legislativní počín minulého roku. V anketě Zákon roku 2022, kterou organizuje tradičně poradenská společnost Deloitte a její advokátní kancelář Deloitte Legal mj. i pod záštitou České advokátní komory, hledají organizátoři nejlepší předpis loňského roku, který má pozitivní dopad na podnikání v České republice. Nominace na nejlepší zákon roku 2022 najdete na webových stránkách www.zakonroku.cz, jakož i na stránkách Advokátního deníku a dalších médií. Hlasování pak proběhne přes samotný web ankety a bude uzavřeno koncem dubna 2023. Kdo bude vítězem a získá titul zákona roku 2022, se pak dozvíme 18. května 2023.

Sledujte Advokátní deník, který bude průběžně přinášet aktuální informace!

Diskuse k novému trestnímu řádu

Problematika přípravného řízení byla tématem již pátého „rekodifikačního čtvrtka“, který se konal 19. ledna 2023 na půdě pražské právnické fakulty. Debata přítomných odborníků se soustředila především na tři navrhované novinky. První se týká dozoru státního zástupce, který by měl být nově v přípravném řízení u přečinů pouze fakultativní, a jako obligatorní by byl už jen u zločinů. Druhou novinkou je zásadní změna u zahájení trestního stíhání, které by mělo být odformalizováno do podoby sdělení obvinění, kdy policie na začátku prvního výslechu dotyčnému sdělí, že jej stíhá jako podezřelého. A jako třetí byla na pořadu diskuse o novince, která zavádí přítomnost advokáta u neodkladného a neopakovatelného úkonu. Jak vysvětlil předseda komise pro nový trestní řád, soudce Nejvyššího soudu JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D., jedná se o reakci na judikaturu ESLP, podle které přítomnost soudce u takového úkonu není dostatečnou zárukou práv obviněného. Proto komise zvolila jako vhodnou osobu advokáta. Pro přítomné odborníky s advokátní

praxí ale byla představa, že budou u takového úkonu přítomni, aniž budou vědět, koho jako obhájci zastupují, obtížně představitelná.

Zprávu z tohoto odborného setkání najdete na stránkách Advokátního deníku!

Preventivní restrukturalizace

Jedním z bodů, které se projednávají na 52. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR zahájené 7. února 2023, je i vládní návrh zákona o preventivní restrukturalizaci. O stavu implementace evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční informovali na posledním jednání Odborné sekce České advokátní komory pro insolvenční právo jejího předsedu JUDr. Michala Žižlavského a členy přizvaní zástupci vedení Ministerstva spravedlnosti – náměstci Mgr. Antonín Stanislav, Ph.D., a Ing. Bc. Radomír Daňhel, MBA, LL.M. Ti si následně také vyslechli podněty z praxe přítomných jednadvaceti členů sekce, advokátů a insolvenčních správců z Prahy i regionů.

Zprávu z tohoto odborného setkání najdete na stránkách Advokátního deníku!

Legislativu pro vás sledujeme denně. Čtěte

ADVOKÁTNÍ DENÍK

Z judikatury

ÚS zrušil část ustanovení zákona o advokacii k poskytnutí právní pomoci ze strany ČAK

Plénum Ústavního soudu vyhovělo dne 24. ledna 2023 návrhu Městského soudu v Praze na zrušení § 18c odst. 1 ve slovech „jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a“ zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. Podle nálezu Pl. ÚS 44/21 platí, že absentuje-li nejenom legitimní cíl právní úpravy spočívající ve změně způsobu určení advokátů v případech, které nejsou odůvodněny příjmovými či majetkovými poměry, ale i jakákoli zmínka o tom, že by takový cíl byl vůbec zamýšlen, není možné posoudit způsobilost a vhodnost napadené právní úpravy v rámci prvního kroku testu proporcionality. Omezil-li zákonodárce právo žadatele obrátit se na ČAK s žádostí o určení advokáta k poskytnutí právní služby pouze na případy odůvodněné příjmovými či majetkovými poměry, porušil tím právo na přístup k soudu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na právní pomoc zaručené v čl. 37 odst. 2 Listiny.

Protiústavnost napadeného ustanovení Ústavní soud neshledal v samotném rozšíření bezplatné právní pomoci na určité typy řízení, ale v tom, že současně z poskytnutí právní pomoci paušálně vylučuje žadatele, kteří jsou ochotni za právní služby zaplatit. Právo na přístup k soudu je esenciální součástí práva na spravedlivý

C. H. BECK NOVINKA

Jan Vučka

Právní psaní 2. vydání

2022 | brožované | 224 |
450 Kč | obj. číslo PP183

Objednávejte na www.beck.cz

(řádný) proces, a tedy práva na soudní ochranu. Jeho nezbytným předpokladem je právě právo na právní pomoc. Omezení těchto základních práv pouze na nemajetné osoby je v rozporu jak s obsahem těchto ustanovení Listiny, tak i v jejich spojení s čl. 3 odst. 1 Listiny, podle kterých základní práva a svobody náleží všem osobám (včetně) „bez rozdílu“ majetku. Ústavní soud zároveň odložil vykonatelnost nálezu k datu 31. 12. 2023, aby tím vytvořil zákonodárci dostatečný časový prostor pro přijetí zákonné úpravy, která bude již ústavně souladná.

Tomuto rozhodnutí se věnujeme detailně v Advokátním deníku, kde naleznete i vyjádření Komory, a rozebereme jej v březnovém vydání BA!

NS zásadně mění dosavadní pojetí moderace smluvní pokuty

Velký senát civilního kolegia Nejvyššího soudu se rozhodl odklonit od předchozí rozhodovací praxe, která při řešení otázky moderace smluvní pokuty podle nového občanském zákoníku převzala judikatorní závěry přijaté v režimu obchodního zákoníku, zrušeného k 1. lednu 2014. Podle rozhodnutí v dovolacím řízení z 11. ledna 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, platí, že přiměřenost smluvní pokuty ve smyslu § 2051 o. z. se posuzuje s ohledem na to, jakým způsobem a za jakých okolností nastalo porušení smluvní povinnosti utvrzené smluvní pokutou a v jaké míře se dotklo zájmů věřitele, které měly být sjednáním smluvní pokuty chráněny. Soud nezkoumá nepřiměřenost ujednání o smluvní pokutě, nýbrž nepřiměřenost konkrétního nároku na smluvní pokutu. Přihlédne přitom nejen k okolnostem známým již v době sjednávání smluvní pokuty, ale též k okolnostem, které zde byly při porušení smluvní povinnosti, jakož i k okolnostem, které nastaly po jejím porušení, mají-li v porušení smluvní povinnosti nepochybně původ a byly-li v době porušení povinnosti předvídatelné.

Tomuto rozhodnutí se budeme také detailně věnovat v březnovém vydání BA!

SD EU ke zpřístupnění osobních údajů

Podle rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-154/21, *Österreichische Post*, platí, že každý má právo vědět, komu byly zpřístupněny jeho osobní údaje. Správce však může poskytnout informace pouze o kategoriích příjemců, je-li nemožné identifikovat tyto příjemce nebo je-li žádost zjevně nedůvodná nebo nepřiměřená.

Tomuto rozhodnutí se věnujeme detailně v Advokátním deníku.

Judikaturu pro vás sledujeme denně. Čtěte

ADVOKÁTNÍ DENÍK

Ze světa práva

Vedení a regionální zástupci ČAK jednali s MSp o aktuálních otázkách

V Kaňkově paláci v Praze, sídle ČAK, se dne 2. února 2023 uskutečnilo pracovní setkání vedení Komory v čele s jejím předsedou JUDr. Robertem Němcem, LL.M., předsedou Výboru regionálních představitelů JUDr. Radimem Miketou, a regionálních představitelů s vedením Ministerstva spravedlnosti v čele s náměstkem Mgr. Antonínem Stanislavem, Ph.D., na němž se debatovalo o aktuálních tématech a problémech napříč všemi regiony. Vedle připravované novely zákona o advokacii a advokátního tarifu byla probírána i otázka vstupů do soudních budov, dále téma proplácení odměn za obhajoby *ex officio* u některých soudů, jakož i praktické otázky uplatňování dohod o vině a trestu.

Zprávu z tohoto odborného setkání najdete na stránkách Advokátního deníku!

Afghánská nezávislá advokátní komora obnovila svou činnost v exilu

U příležitosti dne ohroženého advokáta, který si mezinárodní společenství připomnělo dne 24. ledna a který byl letos zaměřen na Afghánistán, zorganizovala Rada Evropských advokátních komor (CCBE) ve spolupráci s Afghánskou nezávislou advokátní komorou (AIBA), IBA a Bruselskou advokátní komorou tiskovou konferenci, jejímž cílem bylo oficiálně oznámit obnovení činnosti Afghánské nezávislé advokátní komory (AIBA) v exilu v Bruselu a informovat o aktuálním stavu justice v Afghánistánu.

Zprávu z tohoto významného aktu najdete na stránkách Advokátního deníku!

♣ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

OBSAH ROČNÍKU 2022

Vážené čtenáři, vážené čtenářky,

obsah ročníku 2022, stejně jako obsahy dalších ročníků Bulletinu advokacie od roku 1990, jsou k dohledání na webu České advokátní komory. A jak je najdete?

V levém menu na hlavní stránce www.cak.cz je také rubrika Komora. Po jejím rozkliknutí se mj. objeví mezi nabízenými body i rubrika Bulletin advokacie, a když rozkliknete i tu, je v nabídce také rubrika Obsahy ročníků.

Již 30 let pro Vás překládáme

- Odborné právní texty
- Překlady s ověřením
- Texty pro publikování

EXPRESNÍ
TERMÍNY

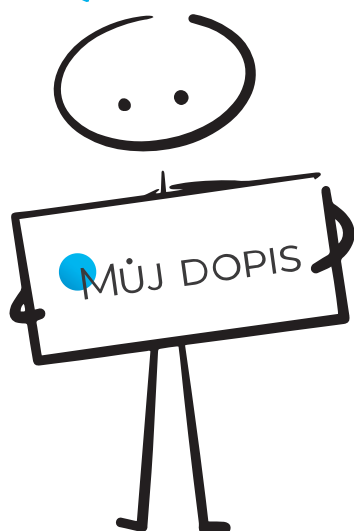
Novinka: elektronické ověřené překlady

☎ 233 331 627
www.spevacek.info

SPĚVÁČEK
překladatelská agentura

inzerce

POSÍLÁM DOPISY ON-LINE
PŘES MUJDOPIS.CZ.
A JAK JE POSÍLATE VY?

WWW.MUJDOPIS.CZ

UŽ NEMUSÍTE NA POŠTU

V dnešní, uspěchané době má nejvyšší hodnotu právě náš čas. Nebylo by příjemné si místo cesty na poštu odpočinout? Proto jsme tu my, MŮJ DOPIS. Vaše psaní za vás vytiskneme, vložíme do obálky a odneseme na poštu a to vše pouze za cenu poštovního.

Tyto knihy zakoupíte na www.anag.cz a ve všech dobrých knihkupectvích v ČR.

ZÁKONÍK PRÁCE

2975

prováděcí nařízení vlády a další související předpisy s komentářem k 1. 1. 2023

16. aktualizované vydání
kolektiv autorů

Publikace obsahuje vedle platného znění zákoníku práce a celé řady dalších souvisejících zákonů i podzákonných právních předpisů též podrobné komentáře k jednotlivým konkrétním ustanovením zahrnující nejen všechny změny v zákoníku práce, zákoně o zaměstnanosti a zákoně o inspekcii práce, ale i komentáře k některým dalším souvisejícím právním předpisům (např. v oblasti BOZP, odměňování, cestovních náhrad). Podle potřeby odkazují rovněž na aktuální soudní judikaturu.

vázaná, 1 392 stran, 1 149 Kč

ABECEDA PERSONALISTY 2023

5574

13. aktualizované vydání
kolektiv autorů

Nové již 13. aktualizované vydání zahrnuje nezbytný přesah do souvisejících právních oblastí, jako jsou pracovní právo (vznik, změny a skončení pracovního poměru, pracovní doba a doba odpočinku, překážky v práci, dovolená), personální evidence (vedení osobního spisu a zpracování osobních údajů), odměňování, BOZP (zdůrazněna je problematika školení zaměstnanců a pracovnělékařské prohlídky). Nově jsou pro rok 2023 zařazeny rovněž praktické a čtenářsky velmi žádané vzory nejdůležitějších a nejvíce používaných pracovněprávních písemností.

kroužková, cca 560 stran, cca 690 Kč

anag@anag.cz | 585 757 411 | www.anag.cz

Z PRÁVNÍ TEORIE A PRAXE

K povinnosti mlčenlivosti advokáta

Bylo mi velkou ctí, že jsem mohl vystoupit jako zástupce České advokátní komory na prvním obnoveném právnickém sjezdu v České republice. Společně s JUDr. PhDr. Stanislavem Balíkem, Ph.D., jsme se věnovali jednak roli advokacie při obraně právního státu a nezávislosti advokacie jako pojistky této ústavní hodnoty a jednak roli advokacie v legislativním procesu. Příspěvky z jednání prvního obnoveného právního sjezdu byly publikovány ve sborníku, který však není obecně dostupný.¹ Z tohoto důvodu, a i s ohledem na důležitost tématu v dnešní době, jakož i jeho rozsah, je můj příspěvek „Povinnost mlčenlivosti jako nedotknutelný základ důvěry klienta k advokátovi“ v plném znění zveřejněn v internetovém Advokátním deníku, zatímco následující příspěvek shrnuje na dalších stránkách některé vybrané problémy, které analyzuje, jakož i přináší nejvýznamnější závěry.

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph.D.,

působí jako advokát a na Katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty UP v Olomouci.

Pojmové vymezení mlčenlivosti

Advokátní mlčenlivost je nezbytným základem pro vztah důvěry mezi advokátem a klientem. Bez tohoto vztahu není představitelná realizace práva na právní pomoc. Klient musí mít možnost spolehnout se na to, že se ze strany advokáta a jeho spolupracovníků žádné informace nedostanou ke třetím osobám. Teprve tato důvěra umožňuje otevřenost klienta vůči advokátovi, která je nezbytná k tomu, aby jeho zájmy mohly být hájeny nejlepším možným způsobem.²

Mlčenlivost je z uvedených důvodů prostředkem k ochraně důvěrnosti komunikace advokáta a klienta. Advokátní povinnost mlčenlivosti směřuje k zachování této důvěrnosti ze strany advokáta.

Mlčenlivostí se tak míní zdržení se jednání, z nichž může třetí osoba usoudit na existenci nějaké skutečnosti, která podléhá povinnosti mlčenlivosti, a to bez ohledu na podobu tohoto jednání.³ Mlčenlivostí přitom není jen zdržení se vyjádření, resp. projevu, jejichž smyslem je přímo nebo nepřímo sdělení nějaké informace. Advokát má též aktivně činit rozumná opatření, která zamezí úniku informací, případně jejich zneužití třetí osobou. Má tedy učinit každé opatření, aby zaručil důvěrnost poskytnuté informace, které lze po něm rozumně požadovat. Tento požadavek souvisí např. s potřebou zabezpečení elektronické komunikace (e-mail, používání SMS zpráv atd.) nebo podobně i zabezpečení a uspořádání sídla advokáta.⁴ Výslovně je třeba upozornit, že mlčenlivost nelze zaměňovat s uvedením nepravdivé skutečnosti.

Přestože řada právních předpisů hovoří o povinnosti advokáta k mlčenlivosti, je třeba důrazně upozornit, že **chráněným statkem je důvěrnost komunikace advokáta a klienta**. Důvěrnost této komunikace však může být narušena i ze strany jiných subjektů, než je advokát. Vůči některým z nich je přitom též chráněna, na prvním místě vůči orgánům veřejné moci. Advokátní mlčenlivost je tedy jen jedním z nástrojů ochrany důvěrnosti komunikace advokáta a klienta, v žádném případě však nástrojem jediným.

Advokátní mlčenlivost má své právní zakotvení jak v ústavním pořádku (např. v právu na právní pomoc, včetně práva na obhajobu; v právu na spravedlivý proces a vůbec principu právního státu). Je třeba zdůraznit, že **tyto právní statky svědčí primárně klientům advokáta, nikoli advokátovi samotnému**. I advokát se však může na ústavní rovině dovolávat práva na mlčenlivost, a to zejména s ohledem na jeho ústavně zaručené právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Jde tedy jak o povinnost, tak i o právo advokáta. V každém případě však **„pánem tajemství“ je klient**; z toho plyne, že advokát zásadně může a jako svědek musí mluvit, pouze pokud jej klient povinnosti mlčenlivosti řádně zprostí.

Vedle této ústavní roviny je povinnost mlčenlivosti obsažena i v soukromoprávní rovině vztahu advokáta a klienta. Výslovně je pak obsažena ve zvláštních předpisech upravujících výkon advokacie (zejména § 21 zákona o advokacii, čl. 6 odst. 4, čl. 14 odst. 2, čl. 17a Etického kodexu).

1 F. Melzer: Povinnost mlčenlivosti jako nedotknutelný základ důvěry klienta k advokátovi, Sjezd českých právníků 2022, Jednota českých právníků, Praha 2022, str. 41-97. Redakčním nedopatřením byly pod tímto jedním názvem publikovány oba tematické celky, byť se název týkal jen jednoho z nich.

2 Srov. např. L. Krym in J. Svejkovský, M. Vychopeň, L. Krym, A. Pejchal a kol.: Zákon o advokacii, Komentář, C. H. Beck, Praha 2012, komentář k § 21, str. 139; S. Lehner in K. F. Engelhart, K. Hoffmann, S. Lehner, M. Rohregger, C. Vitek: Rechtsanwaltsordnung, 10. vydání, Manz, Wien 2018, komentář k § 9, m. č. 24; P. Vantuch: Mlčenlivost obhájce, zprostřednění mlčenlivosti a jeho oznamovací povinnost, Bulletin advokacie č. 4/2013, str. 13, který poukazuje na to, že pokud obhájce obhajuje obviněného, od něhož se nedozví, spáchal-li čin, z něhož je obviněn, potom nemůže zvolit jednoznačnou taktiku obhajoby.

3 Srov. L. Krym in J. Svejkovský, M. Vychopeň, L. Krym, A. Pejchal a kol., op. cit. sub 1, komentář k § 21, str. 140, 141. Krym hovoří o zdržení se volních projevů. Důležité je však upozornit, že nejde o zákaz sdělování informací, ale i o povinnost zamezení úniku informací.

Věcný rozsah povinnosti mlčenlivosti

Podle § 21 odst. 1 zákona o advokacii je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Explicitně upravenými kritérii povinnosti mlčenlivosti je, že 1. jejím předmětem je skutečnost, 2. získání vědomosti v souvislosti s poskytováním právních služeb.

Byť zákon hovoří o skutečnosti, zjevně mívá na informaci o skutečnosti, případně na nosič těchto informací.

Problematičtější je konkrétní vymezení, co znamená souvislost s poskytováním právních služeb. Jde o širší pojem, než je získání informací při poskytování právní služby. Lze si představit případ, kdy třetí osoba advokátovi zašle informace, které se týkají bývalého klienta, v mylném domnění, že advokát klienta stále zastupuje. Stále jde o informaci získanou v souvislosti s poskytováním právních služeb. Může se jevit sporné, zda specifická advokátní mlčenlivost dopadá i na případy výkonu profese, kdy se nejedná o poskytování právní služby (např. převzetí listiny, která sama nesouvisí s poskytnutím právní služby, do úschovy).

Povinnost mlčenlivosti dopadá na všechny informace, u kterých lze rozumně předpokládat existenci zájmu na utajení, tj. že byly sděleny v očekávání důvěrnosti. Tak tomu není v případě, kdy klient zcela zjevně nemá zájem na utajení.

Je irelevantní, od koho a jakým způsobem advokát své informace získal. Povinnost mlčenlivosti se netýká jen informací, které advokát získal přímo od klienta. Na druhou stranu tato povinnost nedopadá na informace, které advokát získal jen při příležitosti výkonu povolání, u kterých chybí vnitřní souvislost s mandátem.

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na obecně známé a nepochybné skutečnosti. Co je zjevné, nelze opět prozradit, a to, co není třeba držet v tajnosti, nevyžaduje žádnou ochranu.⁵ Zjevnost odstraňuje tajný, důvěrný charakter informace.⁶

Zvláštní problém představují informace, které jsou předkládány advokátem soudu, jinému orgánu nebo protistraně při poskytování právní služby. Podle panujícího přístupu v České republice se zde má uplatnit jen povinnost advokáta použít v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné, a řídit se v rámci zákona a stanovských předpisů jeho pokyny.⁷ Je-li advokát ustanoven zástupcem rozhodnutím orgánu veřejné moci, pak zcela jistě smysl a účel zákona, podle kterého tak orgán veřejné moci učinil, spočívá nepochybně i v tom, aby advokát ve prospěch klienta uplatnil také to, co se v souvislosti s poskytováním právních služeb dozvěděl. Zastupuje-li advokát klienta na základě smlouvy, pak lze přesvědčivěji, než to činí panující přístup, vysvětlit omezení povinnosti mlčenlivosti tím, že lze v pověření ze strany klienta spatřovat jeho konkludentně vyjádřený souhlas s použitím získaných informací, pokud jasně nedá najevo odlišnou vůli.

V českém právu může narušit koncepci konkludentního zproštění mlčenlivosti z komparativního hlediska zcela mimořádný požadavek písemné formy pro zproštění mlčenlivosti (§ 21 odst. 2 věta druhá zákona o advokacii). Požadavek zvláštní formy tohoto projevu vůle je třeba podrobit významné teleologické redukci: nedopadá na případy, kdy klient zproští advokáta při přímé komunikaci s ním, tj. v situaci, kdy advokát může a má klientovi poskytnout potřebné varování a poučení.

Časový rozsah povinnosti mlčenlivosti

Není třeba, aby k získání chráněné informace došlo při poskytování právní služby, postačuje jen souvislost s takovým poskytováním. Dokonce postačuje i jen sdělení informace za účelem budoucího poskytnutí právní služby.

Povinnost mlčenlivosti pak **trvá i po skončení mandátu.** Trvá tedy i po smrti klienta pro existenci povinnosti mlčenlivosti. Určité otázky vyvolává úprava zproštění mlčenlivosti po smrti klienta; tato otázka je však řešena v rámci úvah o zproštění mlčenlivosti.

Významná je i úprava důsledků smrti advokáta, kterou obsahuje zejména § 27 odst. 5 zákona o advokacii a stanovisko představenstva České advokátní komory k problematice klientských spisů vedených advokátem, který zemřel, ze dne 12. 9. 2006. V této souvislosti je třeba zvláště zmínit otázku vlastnictví spisů advokáta a přechod vlastnictví na advokátovy dědice.

Subjektivní rozsah advokátní mlčenlivosti

Povinnost mlčenlivosti **dopadá vedle advokáta i na advokátního koncipienta** (§ 39 zákona o advokacii). Problematičtější je postavení dalších pomocníků advokáta. Někteří z nich (např. zaměstnanci advokáta) mají též povinnost mlčenlivosti *ex lege*. Není proto třeba, aby se k mlčenlivosti zvláště zavazovali svým právním jednáním. Advokát je však povinen tyto osoby na jejich povinnost mlčenlivosti upozornit. Oproti některým názorům v literatuře je advokát vázán povinností mlčenlivosti i vůči osobám, které jsou povinny ze zákona dodržovat povinnost mlčenlivosti obdobně jako advokát (např. notář, daňový poradce).

Zproštění mlčenlivosti

Jelikož je klient „pánem tajemství“, pak je zřejmé, že s tímto tajemstvím může nakládat v tom smyslu, že má právo rozhodnout, zda příslušná informace má být vůbec držena v tajnosti. Z toho plyne, že **klient může advokáta zprostit mlčenlivosti.**

V literatuře se často vylučuje, aby bylo zproštění mlčenlivosti adresováno advokátnímu koncipientovi. S tím lze souhlasit, pokud by se tím myslelo, že advokáta nelze zprostit právním jednáním klienta, jehož adresátem není advokát, nýbrž advokátní koncipient. Současně je však třeba upozornit, že adresování určité osobě neznamená, že tato osoba nemůže mít zástupce pro přijetí projevu vůle (tzv. pasivní zastoupení). Takovým pasivním zástupcem advokáta může být i jeho koncipient.

Významnou otázkou je možnost zproštění advokáta v případě smrti klienta. V příbuzných právních řádech se zpravidla vychází z ryze osobní povahy takového práva, což má za následek, že v případě smrti klienta toto právo zaniká; výjimku může tvořit případ, kdy se mlčenlivost týká jen hospodářských (majetkových) zájmů klienta. V českém právu tuto otázku řeší § 21 odst. 2 věta první

4 I. Schejbalová: Mlčenlivost advokáta, EPRAVO.CZ Magazine č. 3/2017, str. 44, 46.

5 W. E. Feurich, A. Braun: BRAO, Kommentar, 5. vydání, Franz Vahlen, München 2000, komentář k § 43a, m. č. 19.

6 Tamtéž, komentář k § 76, m. č. 11.

7 D. Uhlíř, T. Sokol, M. Žižlavský, D. Kovářová in D. Kovářová, K. Havlíček, R. Němec a kol.: Zákon o advokacii, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2017. Citováno dle ASPI (právní informační systém), k § 21, úvod. Dále též J. Matzner: Povinnost mlčenlivosti advokáta, Právní prostor, 17. 4. 2018, str. 2 [https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/povinnost-mlcenlivosti-advokata; 9. 8. 2021].

část věty za středníkem zákona o advokacii. Podle této úpravy platí, že **povinnosti mlčenlivosti může advokáta zprostit po smrti či zániku klienta právní nástupce klienta**. Stejně ustanovení dále normuje, že má-li klient více právních nástupců, je ke zproštění advokáta povinnosti mlčenlivosti potřebný souhlasný projev všech. Přitom však vzniká řada problémů, např. v situaci, kdy jde o řešení sporů mezi právními nástupci. V těchto případech je řešení spíše třeba hledat (stejně jako to činí příbuzné právní řády) v zohlednění hypotetické vůle zemřelého klienta. Podobný problém nastává v případě, kdy klient zemře nebo zanikne bez právního nástupce.

Velmi problematická je česká úprava formy zproštění odpovědnosti. Podle § 21 odst. 2 věty druhé zákona o advokacii musí být zbavení povinnosti mlčenlivosti advokáta provedeno **písemnou formou**; v řízení před soudem tak lze učinit i ústně do protokolu. Písemná forma může mít v tomto případě snad jen důkazní a varující funkci. Pokud ke zproštění dojde v rámci ústní komunikace s klientem, pak zpravidla klient s advokátem jedná v přímém styku. V této situaci však jedná s osobou, která má hájit jeho zájmy, a dokonce jej má poučit o následcích svého jednání, varovat před hrozícím nebezpečím. Pak však není zcela pochopitelné, proč by měl být klient, který je v přímém kontaktu se svým právním zástupcem, ještě navíc zvláště varován před následky svého právního jednání písemně. Takový účel nedává dobrý smysl. Iracionální přitom nemůže být objektivním účelem právní úpravy. Z uvedeného plyne, že **v situaci, kdy je klient v přímém kontaktu s advokátem, který jej může dostatečně poučit o nepříznivých následcích neutajení určité informace, neplní písemná forma varující funkci**. V těchto případech je proto třeba provést tzv. teleologickou redukci se závěrem, že se **zde požadavek písemné formy neuplatní**.

Naproti tomu **v případech, kdy klient nejedná s advokátem písemně ani s ním není v přímém kontaktu, který umožňuje**

náležitě poučení, pak varující funkce písemné formy dává dobrý smysl. V takovém případě by porušení varující funkce písemné formy působilo neplatnost právního jednání. V těchto případech je však ochrana klienta v rozporu s tím, aby takové porušení formy mělo za následek jen relativní neplatnost. Spíše je třeba vycházet z toho, že při nedodržení požadavku formy nevede zproštění mlčenlivosti ze strany klienta k zániku advokátovy povinnosti mlčenlivosti, a to přinejmenším do doby, než klient svou vůli (buď řádnou formou, nebo na základě řádného poučení ze strany advokáta) potvrdí.

Komplexní řešení pak vyžaduje otázka, zda je třeba povinnost mlčenlivosti zachovat i přes zproštění ze strany klienta. Existují dobré důvody pro řešení, že pokud advokát dospěje k závěru, že sdělení informace, na kterou by se jinak vztahovala povinnost mlčenlivosti, může klienta ohrozit, a že zproštění mlčenlivosti ze strany klienta nebylo nebo nemohlo být provedeno po zralé úvaze, má povinnost klienta vyhledat a poskytnout mu příslušné varování a poučení.

Závěr

Plné znění příspěvku publikované na stránkách Advokátního deníku obsahuje jak podrobnější zdůvodnění výše uvedených závěrů, tak i rozbor dalších problémů souvisejících s advokátní mlčenlivostí (např. advokátní mlčenlivost při sporu s klientem, při výkonu oprávněných zájmů advokáta). Cílem příspěvku bylo přispět do diskuse o povinnosti mlčenlivosti jako zcela esenciálním předpokladu nejen výkonu, ale i vůbec samotné existence advokacie.

Jsem rád, že můj názor bude vystaven kritice, kde buď obstojí, nebo alespoň při jeho vyvrácení napomůže přesnějšímu vyargumentování dosavadního mínění. ❖

Celý článek docenta Melzera najdete pod QR kódem v Advokátním deníku:

OBČANSKÝ ZÁKONÍK 2023

- velké změny občanského zákoníku od ledna 2023
- záruka za jakost, práva z vadného plnění a další změny
- licence - duševní vlastnictví (odměny, odstoupení od smlouvy a další)

Sagit

více na www.obc1.sagit.cz

inzerce

ZIZLAVSKY > **30 let**

**Preventivní
restrukturalizace**

**praktická řešení
hrozícího úpadku**

zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Důsledky unijního sankčního režimu na výkon advokacie

Následující článek, který představuje názory obou označených autorů, se zaměřuje na skutečnost, kdy současný vývoj v oblasti unijní sankční normotvorby významným způsobem omezuje advokáty v poskytování právních služeb. Činí tak však způsobem, který zasahuje do základních prvků advokacie a popírá výchozí principy advokátní činnosti.

Prof. Dr. Alexander J. Bělohávek, působí jako advokát a uznávaný rozhodce, je profesorem na Fakultě právnické ZČU v Plzni a Technické univerzitě Ostrava.

V důsledku sankční normotvorby přibývá advokátům povinností ve vztahu ke klientům v procesu povinného prověřování a identifikace (*due diligence*). Pro advokáta je přitom důležité si uvědomit, jak se v praxi v poslední době někdy zapomíná, že sankce se uvalují na více úrovních. Různá sankční opatření totiž stanovuje (zejména) OSN v oblasti mezinárodní, zároveň však Evropská unie v oblasti unijní. Každý stát, a toto platí i pro členské státy EU, navíc může, dovoluje-li mu to příslušná úprava, uložit též sankce vlastní, které nevyplývají z žádného nadnárodního sankčního režimu. Veškerá tato opatření mohou přitom směřovat do více oblastí – příkladmo vůči vybraným státům, konkrétním veřejnoprávním či soukromoprávním subjektům nebo cílit na určité druhy zboží a služeb. Je tak důležité nezapomenout, že **u každé klientské věci musí advokát prověřit veškeré tyto úrovně a zvážit, do jaké míry sankční režimy ovlivňují klientem požadované právní služby.**

Obecně by práce se sankční právní úpravou a sankčními seznamy neměla být pro advokáty nic nového, byť praxe často ukazuje pravý opak. Skutečnost, že konkrétní klient nebo věc podléhá sankčním opatřením, je nadto nikoli výjimečně skrytá a lze ji odhalit teprve po důsledném prověření konečných vlastníků (beneficiantů) a řady okolností případu. Pouhá skutečnost, že klient je tuzemský subjekt nebo třeba subjekt z členské země EU, totiž ještě zdaleka nemusí znamenat, že nejde o věc postiženou některým sankčním opatřením. Zejména pro oblast advokacie je zásadní upozornit na nový vývoj v této oblasti, a to na úrovni práva EU.

1 Nařízení Rady (EU) č. 833/2014 ze dne 31. července 2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnosti Ruska destabilizující situaci na Ukrajině, Úř. v. L 229, str. 1-11, v platném znění.

2 Nařízení Rady (EU) 2022/1904 ze dne 6. října 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnosti Ruska destabilizující situaci na Ukrajině, Úř. v. L 259, str. 3-75.

3 Jedná se tedy o zákaz, který nezahrnuje fyzické osoby. Pojem „subjekt“ je zde totiž nutné chápat jako jinou entitu povahy právnické osoby, nikoli však již fyzickou osobu. Nevhodný termín „subjekt“ lze vysvětlit jinými jazykovými verzemi, které uvádějí např. v německém znění *Organisationen*, v anglickém znění *entities*, ve francouzském znění *entités* či v italském znění *entità*.

4 Srov. rovněž ostatní výjimky z tohoto pravidla, které jsou uvedeny v čl. 5n odst. 7-11 sankčního nařízení.

5 Srov. například A. Bělohávek: Autonomní výklad mezinárodních smluv, in T. Kyselovská, D. Sehnálek, N. Rozehnalová (eds.): *Varietate concordia: soubor vědeckých statí k počtě prof. Vladimíra Týče*, MU, spisy Masarykovy univerzity, Edice: Scientia: řada teoretická, č. 651, Brno 2019, str. 31-61; A. Bělohávek: *Conflicting Interpretations of International Treaties*, in M. Pfeiffer, J. Brodec, P. Bříza, M. Zavadilová (eds.): *Liber Amicorum Monika Pauknerová, Wolters Kluwer, a. s., Praha 2021*, str. 37-46.

JUDr. Jan Šamlot je advokátním koncipientem v advokátní kanceláři Bělohávek a rozhodcem.

Podstatnou novotou je nyní především nařízení 833/2014 (dále jen „sankční nařízení“),¹ a to s ohledem na novelizaci tohoto předpisu provedenou čl. 1 bod 12 nařízení 2022/1904.² Předmětnou novelizaci došlo totiž k doplnění čl. 5n sankčního nařízení, který **ve svém odst. 2 stanoví mj. zákaz poskytovat přímo či nepřímo právní poradenské služby (cit.): „... a) vládě Ruska nebo b) právnickým osobám, subjektům³ a orgánům usazeným v Rusku“**. Nově vložené ust. čl. 5n ovšem zároveň v odst. 5 stanoví důležitou výjimku z tohoto zákazu, dle které se tento zákaz **nepoužije na (cit.): „... výkon práva na obhajobu v soudním řízení a práva na účinnou právní ochranu“**. Zároveň je pro advokacii podstatná výjimka dle čl. 5n odst. 6 sankčního nařízení, dle které se zákaz poskytování právních služeb nepoužije na ty právní služby, které jsou (cit.): „... nezbytně nutné k zajištění přístupu k soudnímu, správnímu nebo rozhodčímu řízení v členském státě, nebo k uznání nebo vymáhání rozsudku nebo rozhodčího nálezu vydaného v členském státě (...)“⁴, pokud je takové poskytování v souladu s cíli sankčního nařízení a nařízení 269/2014.⁴ Pro posouzení celé oblasti poskytování právních služeb mimo konkrétní soudní řízení či řízení před jiným orgánem, které se jeví jako jasné a ponechává se zde stranou, je tak klíčové analyzovat pojmy „**právní poradenské služby**“ a „**právo na účinnou právní ochranu**“. Je totiž problematické, jak tyto výrazy (formulace) vykládat, neboť není zcela zřejmé, které oblasti poskytování právních služeb již účinnou právní ochranu nepředstavují. Pouze na základě interpretace těchto pojmů je možné určit, jaké služby advokáta netýkající se konkrétního řízení jsou pro vymezené klienty stále povolené, a naopak které za současného stavu není možné poskytovat.

Právní poradenské služby a právo na účinnou právní ochranu

Všeobecně je známo, že pro normy mezinárodního práva, a v tomto směru rovněž práva unijního, je klíčové vykládat každý právní pojem tzv. autonomním způsobem.⁵ Tímto se má na mysli, že neobsahuje-li sama norma legální definici či výkladové pravidlo a interpretující subjekt nemá jak nalézt hledaný význam, provede výklad naprosto nezávislý na právu vnitrostátním a čistě v rámci

dané normy. K sankčnímu nařízení a jeho jednotlivým ustanovením je zapotřebí přistupovat právě tímto postupem; je tudíž nutné předmětné výrazy vyloučit pouze v rámci a ve smyslu sankčního nařízení a nezávisle na tuzemském právu.

Pojem „právní poradenská služba“ do jisté míry upřesňuje bod 19 Preambule nařízení 2022/1904.⁶ Toto ustanovení konkrétně stanoví, že pojem „právní poradenská služba“ zahrnuje (cit.): „... poskytování právního poradenství zákazníkům v nesporných záležitostech, včetně obchodních transakcí, zahrnujících uplatňování nebo výklad práva; účast s klienty nebo jejich jménem na obchodních transakcích, jednáních a jiných jednáních se třetími stranami a přípravu, provádění a ověřování právních dokumentů“.⁷ Z citovaného je patrné, že **neexistuje-li v klientské věci probíhající řízení, je jakákoli pomoc klientovi, vyjma jiných, zde nerelevantních, výjimek, v zásadě vyloučena.**⁸

Zarážející je však naprostá absence snahy definovat výjimku skrytou pod formulací „**právo na účinnou právní ochranu**“, neboť čistě z jazykové konstrukce by bylo možné se domnívat, že i nesporná agenda advokáta představuje právní ochranu klienta. Nejasnost předmětné formulace lze dle názoru autorů vysvětlit pouze dvěma možnými způsoby. Buď se jedná o *lapsus* normotvůrce, což ovšem působí poněkud nepravděpodobně, nebo normotvůrce užil tento výraz záměrně vzhledem k jeho všeobecnosti a s přihlédnutím k tomu, že obsah pojmu je každému, alespoň v rámci odborné právní veřejnosti, znám. Autoři tohoto článku se kloní spíše ke druhé z předložených variant. **Interpretace tohoto pojmu ovšem vůbec není jednoduchá.** Autonomní výklad totiž nemůže vycházet z toho, jak určitý pojem chápe odlišný právní akt, a výklad se provádí primárně v rámci té normy, v níž se daný výraz používá. Na druhé straně ovšem použitá formulace „**právo na účinnou právní ochranu**“ představuje výraz, který pro svou obecnost a absenci legální definice může směřovat k významu toho, co pod shodným pojmem chápe právo EU v obecné rovině. Právě pro specifčnost významu tohoto pojmu (této formulace) v obecné rovině práva EU je vhodná krátká komparace za účelem korektního objasnění daného termínu.

Pojem „**právo na účinnou právní ochranu**“ používá též Listina základních práv EU, ovšem pouze jako označení svého čl. 47. Tento výraz však nedefinuje. Daný článek uvádí (cit.): „Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínky stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.“ Z předmětného ustanovení lze vyvodit dva důležité závěry. V první řadě ačkoli čl. 47 Listiny základních práv EU nese označení „**právo na účinnou právní ochranu**“, s tímto pojmem již v textu neoperuje a odkazuje se pouze na obsah tohoto pojmu. Z hlediska obsahu se ovšem zmiňuje toliko „**účinný prostředek nápravy**“ a jiné jednání před soudem. Pochopitelně s ohledem na autonomní výklad nařízení, stejně jako jiných právních aktů EU, nelze závěr ohledně výkladu jednoho pojmu, ač sebevíce podobného, či dokonce shodného, automaticky aplikovat i na pojem jiný. Komparace s Listinou základních práv EU však „odkrývá“ příčinu interpretačních obtíží, která je shodná jako u zde analyzovaného sankčního nařízení. Tou jsou jednotlivé jazykové verze (překlady) pojmu. Co totiž české verze označují jako „**právo na účinnou právní ochranu**“, což by bylo lze na první pohled a na základě jazykového výkladu chápat jako všeobecné vymezení veškerých prostředků

právní ochrany včetně nesporné agendy, chápou jiné jazykové verze spíše ve smyslu práva na **účinné opravné prostředky**,⁹ tj. procesní mechanismy ochrany práv. **V rámci české jazykové verze práva EU tedy normotvůrce, resp. příslušná osoba odpovědná za překlad textu, zvolil pojem „právo na účinnou právní ochranu“ nikoli jako všeobjímající pojmenování všech činností, které „účinně chrání právo“, nýbrž jako zjevně nevhodné označení práva na opravné prostředky.**

Návratem k čl. 5n odst. 5 sankčního nařízení lze tak dospět k závěru, že **nařízení skutečně v rámci sankčního režimu vylučuje možnost poskytovat právní poradenské služby, přičemž výjimka pokrývá kromě práva na obhajobu v soudním řízení¹⁰ právo na účinnou právní ochranu pouze v souvislosti se soudním nebo jiným obdobným řízením.** Právo na účinnou právní ochranu totiž ve světle komparativního výkladu, ačkoli tomu sám použitý pojem **mírně** nasvědčuje, nelze chápat tak, že by nespornou agendu jakkoli zahrnovalo.¹¹ Takovýto výklad ovšem znamená, že **sankční nařízení možnost poskytovat vymezeným osobám právní služby v rozsahu nesporné agendy kompletně vylučuje.** Účinná právní ochrana přitom nepochybně směřuje i k předcházení sporu v jeho procesním smyslu. I oblast sporné agendy tak má vcelku široký rozsah a nemusí vždy pokrývat jen právní službu ve smyslu zastoupení v průběhu řízení vymezeného svým počátkem a koncem dle odpovídající procesní úpravy. Nadto si lze položit otázku, do jaké míry je případné vyloučení právních služeb v nesporné agendě prostřednictvím sankčního nařízení vůbec možné a zda se ze strany EU nejedná o překročení pravomocí Unie.

Postup *ultra vires*?

Základ pro zodpovězení otázky položené v závěru předchozí kapitoly tohoto příspěvku se nachází v čl. 4 odst. 1 SEU, který stanoví (cit.): „V souladu s článkem 5 náležejí pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, členským státům.“ Argumentem *a contrario* lze tedy zjednodušeně říci, že Evropské unii náležejí pouze ty pravomoci, které jsou jí svěřeny primárním právem. Své cíle přitom EU dle čl. 3 odst. 6 SEU sleduje (cit.): „vhodnými prostředky na základě pravomocí, které jsou jí Smlouvami svěřeny“. Konkrétně čl. 5 odst. 2 SEU poté konkretizuje, že v souladu se zásadou svěřených pravomocí (cit.): „... jedná Unie pouze v mezích pravomocí svěřených jí ve Smlouvách členskými státy pro dosažení cílů stanovených ve Smlouvách. Pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny,

6 Zde se pochopitelně nejedná o popření vymezených pravidel pro autonomní výklad, neboť nařízení 2022/1904 novelizuje sankční nařízení. Ačkoli se tedy do konsolidovaného znění sankčního nařízení nepromítá rovněž Preambule novelizujícího nařízení, lze jistě účinně novelizaci vykládat v duchu Preambule novelizačního předpisu.

7 Stejně ustanovení *in fine* naopak vymezuje, že tento pojem nezahrnuje (cit.): „... zastupování, poradenství, přípravu a ověřování dokumentů v souvislosti se službami právního zastupování, zejména ve věcech nebo řízeních před správními orgány, soudy, jinými řádně zřízenými soudními tribunály a v rozhodčích a mediačních řízeních“. Tato negativní definice se odráží v již zmíněné výjimce dle čl. 5n odst. 6 sankčního nařízení.

8 Srov. zejména výjimky dle čl. 5n odst. 7-11 sankčního nařízení.

9 V tomto smyslu viz anglické znění nařízení, které uvádí „*right to an effective legal remedy*“, německé znění uvádějící „*für die Wahrnehmung des Rechts auf einen wirksamen Rechtsbehelf*“ (tato formulace je vskutku velmi široká), italské znění „*del diritto a un ricorso giurisdizionale effettivo*“, slovenské znění „*práva na účinný právní prostriedok nápravy*“ či polské znění „*prawa do skutecznego środka odwoławczego*“. Stejně lze poukázat na to, že v obdobném duchu používá EÚLP ve svém čl. 13 pojem „*právo na účinné opravné prostředky*“.

10 Pochopitelně kromě jiných odstavců tohoto článku, které nejsou tolik relevantní pro předmět tohoto příspěvku.

11 Takovýto závěr lze ostatně podpořit i ukázkou toho, jaký by byl důsledek opačného interpretačního závěru. Pokud by totiž pojem „*právo na účinnou právní ochranu*“ bylo lze pojímat jako všeobecný pojem zahrnující veškeré právní služby, byl by zákaz poskytování právních služeb zcela vyprázdněn.

náleží členským státům.“ Zároveň je v kontextu obecného práva na právní pomoc nutné upozornit rovněž na čl. 2 SEU, ve kterém se deklaruje, že EU je založena mj. na hodnotách demokracie, právního státu a dodržování lidských práv.

Zejména s ohledem na zákaz postupu *ultra vires* pochopitelně nemůže unijní normotvůrce postupovat způsoby, které zasahují základní hodnoty demokratického právního státu, a v oblastech, ve kterých k tomu není kompetentní. **Je tak zapotřebí analyzovat, zda lze zákaz poskytování právních služeb v oblasti nesporné agendy považovat za konformní z hlediska základních hodnot demokratického právního státu.**

Základ pro právo na právní pomoc obsahuje čl. 37 odst. 2 Listiny, který ovšem právo na právní pomoc omezuje pouze na „řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení“.¹² Nejen provázanost s existujícím procesem, nýbrž rovněž vymezení až od počátku řízení by tak na první pohled evokovalo, že výše uvedená omezení unijním normotvůrcem jsou v pořádku a Evropská unie své pravomoci nepřekračuje. Takto prostě ovšem nelze na situaci nahlížet. Ačkoli garance práva na právní pomoc je dle vymezených dokumentů svázána s počátkem, a tudíž rovněž nutnou existencí určitého druhu řízení, přesto je zapotřebí na otázku možného omezení nahlížet v širším spektru. Pojem právo na právní pomoc je třeba v kontextu poskytnutí „pomocí“ nutné spíše vnímat v tom smyslu, že stát má povinnost zajistit právní pomoc každému od počátku řízení tak, aby v důsledku nedostatku právních znalostí neutrpěl bezdůvodnou újmu. Autoři jsou však toho názoru, že **za hodnotu demokratického právního státu lze považovat i to, že uvnitř státu je dán prostor pro existenci poskytovatelů profesionálních právních služeb, kteří každému poskytnou potřebnou právní pomoc i mimo řízení**, a to i přesto, že toto Listina explicitně neuvádí. Limituje-li tedy Listina právo na právní pomoc zahájeným řízením, je nutné toto chápat v tom smyslu, že pouze pro situace, kde bylo zahájeno řízení, je stát povinen jím zvolenými vhodnými prostředky garantovat možnou právní pomoc. **Limitace zahájeným řízením však dle názorů autorů nemůže jít svým významem tak daleko, aby při absenci takového řízení bylo možné určitému okruhu osob zcela upřít právo svobodně vyhledat právní služby od osob k tomu ve státě oprávněných.**¹³ Je nutné si uvědomit, že **role advokáta**

je daleko širší a velká část jeho činnosti může spočívat rovněž v poskytování takové právní pomoci, která ve výsledku vede k zabránění soudnímu sporu včasnými opatřeními.¹⁴

Vyjdeme-li z mezitímního závěru, že stát by neměl jakkoli na svém území limitovat možnost vyhledat právní služby ani v oblasti nesporné agendy, lze si jen těžko představit, že by mohl právní služby odepirat jím vybraným subjektům. Přichází-li přitom dokonce takováto regulace od Evropské unie s obecným účinkem na území všech členských států, působí takový postup rozporuplně s hranicemi pravomocí Evropské unie. O adekvátnosti a přípustnosti takového postupu tak lze přinejmenším pochybovat.

Možnost seznámit se s obsahem právní normy

Kromě ústavněprávních hodnot se lze však na situaci dívat i jinými úhly pohledu. Obecně uznávaným a respektovaným principem kupř. je, že adresát právní normy musí mít možnost seznámit se s jejím obsahem.¹⁵ Toto pravidlo směřuje primárně na to, že právní norma musí být dostatečným způsobem publikována a zveřejněna tak, aby ji každý mohl dohledat a její obsah si zjistit. Praktickým pohledem ovšem toto v moderním právním světě vyznačujícím se zejména v českém právním prostředí a prostředí EU až neuvěřitelnou a mnohdy stěží přijatelnou „hyperprodukcí“ právních norem již není dostatečné. Právní laik je jistě schopen po přečtení právní normy pochopit zcela elementární základy normotvůrcem nastavených pravidel. To však platí ve skutečně základních oblastech, nikoli v komplexnějších právních otázkách, ve kterých mají se správným pochopením významu ustanovení a vzájemných aplikačních předností více právních úprav mnohdy problém i právní profesionálové. Za takové situace je často k pochopení právního pravidla nutné vyhledat profesionální konzultaci od „právního poradce“, tj. osoby oprávněné k poskytování právních služeb.¹⁶

Evropské sankční právo však, jak bylo výše uvedeno, tuto možnost jakéhosi pouhého poradenství či žádosti o radu a vyjádření bez existence řízení upírá. Ponechává tudíž vymezeným subjektům možnost seznámit se s obsahem právní normy pouze na „laické“ úrovni. To navíc pouze za podmínky, že sankcionovaná osoba hovoří některým z jazyků EU na takové úrovni, že je schopna v této řeči pochopit smysl právní normy. Takový přístup přitom ani pohledem účelu sankčních předpisů nedává nejmenšího smyslu. V první řadě právní laik může mít stejně tak zájem na konzultaci toho, jak má naložit s jemu doručenu žalobou – toto je v současnosti povoleno –, jako na konzultaci ohledně toho, jak má postupovat a zda se mu pro účely ochrany jeho práv nabízejí nějaké právní prostředky ochrany a argumentace vůči obchodnímu partnerovi – toto má být v současnosti zakázáno pro nesouvislost s jakýmkoli řízením. Dohnáno *ad absurdum* tato úprava způsobuje, že příslušný **subjekt, usazený nutně mimo EU, nemá ani možnost získat právní posouzení kvalifikované osoby ohledně toho, zda a co mu sankční režim povoluje a zakazuje.** Pokud tedy osoba, na kterou se sankční režim vztahuje, bude mít v úmyslu tomuto režimu plně vyhovět a podvolit se veškerým ustanovením tak, aby postupovala pouze dle práva, **ne má možnost získat právní rady od žádného advokáta v EU ohledně toho, zda její jednání není v rozporu s těmito pravidly.** Paradoxně tak taková osoba nemá ani možnost získat kvalifikovanou cestou informaci o tom, že adresátem právní normy není.

Tímto sankční normotvorba dochází ke zcela opačnému závěru, než má být jejím účelem, neboť **pro takovouto právní osobu či tomu podobnou entitu neexistuje žádné řešení, jak získat**

12 Stejně chápe toto právo i čl. 14 odst. 3 písm. d) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který ho ovšem omezuje pouze na trestní řízení.

13 Ostatně i pro samotné řízení se pojem „počátek řízení“ uvedený v čl. 37 odst. 2 LZPS vykládá autonomně a zcela nezávisle na pojmu „zahájení řízení“ dle příslušných procesních předpisů, kde se typicky pro účely řádné ochrany práv „počátek řízení“ chápe jako okamžik předcházející „zahájení řízení“, neboť i pro samotné zahájení řízení může již osoba potřebovat právní pomoc advokáta spočívající typicky v přípravě návrhu na zahájení řízení a jeho řádném podání. V tomto smyslu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 2 As 2/2006. Stejně tak jako nelze právní pomoc v řízení omezit až od zahájení řízení, nelze dle autorů vykládat ústavněprávní základy demokratického právního státu tak, že umožňují subjektům zcela právní poradenství odepřít pro neexistenci takového řízení.

14 Slovy Ústavního soudu (cit.): „Na okraj nutno konstatovat, že advokáti jsou důležitými aktéry systému vlády práva, který je v důsledku výsoce ekonomicky přínosný (...).“ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 167/05.

15 Autoři jsou si vědomi toho, že osoba domicilovaná mimo EU z podstaty věci není adresátem normy práva EU, neboť sankční režim míří na zákazy poskytování určitých služeb a činění vybraných obchodů osobám v rámci EU ve vztahu k osobám mimo EU. Ovšem vzhledem k závažnosti oblastí, kterých se sankční režimy týkají, nelze nečítit, že v důsledku takové konstrukce bude mít zájem na zjištění obsahu právních norem i ona příslušná osoba podléhající určitým sankčním opatřením. Není tedy v pozici adresáta právní normy, přesto však lze určité závěry o adresátovi vztáhnout i na tuto osobu.

16 Argument přitom platí i přesto, že omezení dle čl. 5n sankčního nařízení směřuje pouze na právnické osoby, nikoli osoby fyzické. Při seznamování se s právní normou týkající se příslušné právnické osoby to totiž jsou opět fyzické osoby, které se snaží právní úpravu pochopit. Ani těm by přitom advokát neměl za současného stavu sankčního režimu radu poskytnout, neboť tyto fyzické osoby budou jednat a informace zjišťovat jménem oné právnické osoby.

právní poradenství ohledně sankčního režimu, dokud skutečně nedojde ke vzniku sporu v procesním pojetí. Nechat si tedy napsat kupní smlouvu a poradit se o vhodné textaci pro účely předcházení sporu je zapovězeno, ovšem soudit se na základě nejasné a chybně zpracované kupní smlouvy již za pomoci advokáta možné je. Jeví se jako přinejmenším nedomyšlené, proč by subjekt měl mít možnost žádat o radu až ve chvíli, kdy došlo k zahájení řízení. Navíc je všeobecně známo, že každý advokát v praxi doporučuje (alespoň by dle názoru autorů měl doporučovat) svému klientovi, aby za ním přicházel před vznikem jakéhokoli problému za účelem jeho předcházení, namísto po vzniku problému za účelem jeho řešení. Právní prevence je dokonce něčím, co by mělo být hlavním účelem jakékoli právní služby. Jde o něco, co se kulturně v jakékoli dimenzi právního státu považuje za všeobecně žádoucí.

Obecnost sankčního nařízení

Dalším problémem je též „blokovanost“ a všeobecnost tohoto sankčního režimu. Zcela bez zohlednění politické roviny a možných různých názorů na současné dění ve světě lze jistě cítit rozdíl mezi tím, jakým způsobem nařízení vymezí osoby, kterým se poskytnutí právních služeb zapovídá. Jednou věcí je situace, kdy by omezení, resp. zákaz čerpání určitých druhů služeb byl myšlen jako „trest“ a sankce v pravém slova smyslu s ohledem na politickou situaci.¹⁷ Tento argument by ovšem platil pouze v případě, kdy by se daná omezení vztahovala kupř. toliko na právnícké osoby vymezené na sankčních seznamech, u kterých se dovozuje určité propojení s politickým děním. Takto tomu není, když čl. 5n odst. 2 písm. b) sankčního nařízení vymezuje zákaz poskytovat právní poradenské služby (cit.): „*právníckým osobám, subjektům nebo orgánům usazeným v Rusku*“. Takto paušalizované vymezení již nelze vysvětlit „trestem“, nýbrž musí mít své *ratio* jinde. V úvahu přichází dle autorů druhá možnost, kterou je zkrátka obecná snaha zabránit podezřelým či přímo ilegálním obchodům a službám, které by se ve svém důsledku vyhýbaly účelům sankční normotvorby. Rovněž tato racionalizace ovšem selhává.

Za prvé, jak již bylo vymezeno, tyto osoby mají odepřenu možnost se poradit, zda se jedná o postup dovolený, neboť v jejich případě neexistuje „řízení“, které by aprobovalo možnost poskytování právních služeb.

Za druhé se však zcela opomíjí skutečnost, že právě advokáty při poskytování právních služeb vážou rovněž specifické právní a stavovské předpisy, které jim ukládají jasnou povinnost ohlašovat podezřelé obchody.¹⁸ Stejně tak je nezpochybnitelné, že advokát nemůže svou činností žádným způsobem napomáhat klientovi k protiprávnímu jednání.

Namísto toho, aby tak advokát rozumně a s řádnou péčí posoudil, zda po něm požadovaná právní služba nepředstavuje ve svém důsledku postup v rozporu s právními předpisy, se sankční nařízení rozhodlo z důvodu činů státu preventivně odepřít přístup k vymezeným právním službám všem právníckým osobám, které mají domicil na území tohoto státu. Autoři tohoto článku jsou daleci jakémukoli vyjádření názorů jiných než právních. Čistě v právním směru ovšem nelze necítit, že **sankční nařízení do jisté míry zavádí jakousi „presumpci viny“, neboť ani pro případ, že by na základě pro-
věření advokátem bylo poskytnutí služby zcela legitimní, není možné klientovi vyhovět a službu poskytnout.** Jde navíc o rozpor s dosavadními základními principy sankčních režimů, které se mají týkat jen konkrétních subjektů, které jsou zařazeny na sankční seznamy v důsledku jejich určité činnosti, podpory konkrétních aktivit

apod. Paradoxně by se navíc mohlo jednat o zákaz právních služeb subjektům, jejichž činnost je zcela konformní s cíli dané úpravy.

Rozpor s Etickým kodexem

Nabízí se rovněž otázka, do jaké míry má advokát na základě sankční úpravy možnost nadále plnit své povinnosti, které ukládá Etický kodex.¹⁹ Stojí za upozornění, že dle čl. 8 odst. 1 Etického kodexu má advokát i v případech, kdy je povinen poskytnutí právní služby odmítnout, vždy povinnost provést (cit.): „... *přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o právní službu bezprostředně hrozí*“.²⁰ Vzhledem k osobní působnosti zde elaborovaného sankčního zákazu si lze představit kupř. následující situaci – právnícká osoba usazená v Ruské federaci je společníkem české obchodní společnosti. Nejvyšší orgán této obchodní společnosti nedá souhlas k právnímu jednání, u kterého zákon tento souhlas dle § 48 z. o. k.²¹ vyžaduje. Společníkovi²² obchodní společnosti v důsledku tohoto postupu hrozí závažná újma. Ačkoli takové právní jednání je dle z. o. k. neplatné, je neplatnost dle § 48 z. o. k. pouze relativní²³ a vyžaduje, aby se oprávněná osoba neplatnosti dovolala v subjektivní lhůtě 6 měsíců ode dne, kdy se (cit.): „... *o neplatnosti oprávněná osoba dozvěděla nebo dozvědět měla a mohla*“.²⁴ Rozhodovací praxe přitom uvádí, že pro dodržení lhůty se dovoláním neplatnosti nerozumí nutně jen podání návrhu u soudu, nýbrž rovněž uplatnění této námitky u účastníka právního jednání mimosoudně.²⁵ Při tomto postupu tak vůbec nemusí existovat jakékoli řízení v právním (procesním) smyslu.

Ačkoli šest měsíců lze jistě považovat za dostatečnou lhůtu, advokát v praxi nikdy nemůže dopředu vědět, po jaké době klient právní služby vyhledá a kolik ze zákonné lhůty advokátovi zbývá. V praxi přitom není neobvyklé, že klienti řeší věci takřikajíc na poslední chvíli. Zejména hrozící zmeškání lhůty se přitom uvádí jako typický příklad splnění podmínky čl. 8 odst. 1 Etického kodexu.²⁶

Odpověď na zde nastíněný problém je přitom prostá. Z hlediska aplikační přednosti je zcela zřejmé, že při rozporu mezi nařízením EU

17 Takto do jisté míry viz např. čl. 5l odst. 1 sankčního nařízení, který hovoří o těch právníckých osobách, které jsou nadpoloviční většinou ve veřejném vlastnictví nebo pod veřejnou kontrolou. V obdobném duchu též např. čl. 5aa odst. 1 sankčního nařízení.

18 Advokát je povinnou osobou dle § 2 odst. 1 písm. g) zák. č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, přičemž dle § 6 odst. 2 tohoto zákona je obchod podezřelý vždy, pokud, zjednodušeně řečeno, jsou involvovány osoby, zboží nebo služby, proti kterým Česká republika uplatňuje sankce.

19 Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších usnesení a sdělení.

20 Tuto povinnost přitom komentářová literatura přirovnává k povinnosti každého lékaře poskytnout první pomoc v kritických případech. Viz K. Čermák, M. Vychopeň: Čl. 8 [Odmítnutí právních služeb a odstoupení od smlouvy], in J. Svejkovský, M. Vychopeň, L. Krym, A. Pejchal a kol.: Zákon o advokacii, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 458. Jedná se tedy pochopitelně o ustanovení, které má sloužit k ochraně klienta v jakési „krajní“ a „krizové“ situaci.

21 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

22 Autoři jsou si vědomi v doktríně existujícího konfliktu, zda ust. § 48 z. o. k. lze skutečně chápat tak, že za oprávněnou osobu se považuje společník obchodní společnosti, či pouze obchodní společnost samotná, či zda dokonce lze za oprávněné osoby považovat rovněž osoby další, např. věřitele společnosti dotčené takovým postupem. Pro irelevantnost této obchodněprávní problematiky pro účely tohoto článku se tato problematika nechává stranou a autoři vycházejí z názoru Nejvyššího soudu, dle kterého je oprávněnou osobou společník dotčené obchodní společnosti. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2645/2018, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 1/2020 pod R 8/2020 civ.

23 Shodně např. již citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2645/2018.

24 Viz § 48 z. o. k.

25 Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 948/2006, nebo ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. 33 Cdo 1777/2013.

26 Op. cit. sub 20, str. 458.

a Etickým kodexem musí mít nutně nařízení přednost. Lze si představit i výklad, který by chápal pravidlo Etického kodexu jako „doplňení“ sankčního nařízení. Toto však zřejmě nebude přílehlivé, neboť **možnost konkretizace výjimek členským státem předvidá taxativní vymezení v čl. 5n odst. 10 a 11 sankčního nařízení**. Přitom **ustanovení Etického kodexu tomuto neodpovídá. Advokát by tedy v režimu dané sankční úpravy vůbec neměl poskytnout právní služby, a to ani v rozsahu čl. 8 odst. 1 Etického kodexu pomocí tzv. přiměřených opatření**, což je v zásadě výklad dosti absurdní. Lze si opět položit otázku, zda je omezení rovněž této oblasti vhodné a zda se již nejedná o zásah do základů advokacie jako takové. Kupříkladu určité povinnosti advokáta odmítnout právní služby *personální povahy* lze řešit tak, že v rámci oněch přiměřených opatření odkáže advokát zájemce o právní služby na jiného advokáta. Zároveň se připojí i možnost pomoci se sepsáním základního obsahu vyžadovaného dokumentu a poskytnutí rady, kam má být dokument a v jaké lhůtě podán. Nic z toho by však v důsledku sankčního nařízení již nemělo být možné – **advokát nemůže zájemce o právní služby odkázat na žádného jiného advokáta, neboť nařízení vylučuje veškeré právní služby v rámci EU. Zároveň, jestliže bude východiskem aplikační přednost sankčního nařízení před Etickým kodexem, nelze ani tolerovat jakoukoli „základní pomoc“, aniž by byla dána existence jakéhokoli řízení**.

Závěrem zde nastíněného případu tak bude, že **zájemce o právní služby neznalý českého a unijního práva se nikde na území EU právní pomocí nedomůže, a v důsledku absence právních služeb nebude schopen ve lhůtě učinit příslušné právní jednání, čímž jeho právo zanikne a sám utrpí újmu na svých právech**.²⁷

Rozhodčí řízení

Extrémní dopady a praktické nejasnosti způsobené současným sankčním režimem lze však demonstrovat i v jiných oblastech poskytování právní ochrany, než je advokacie, a to např. na rozhodčím řízení.²⁸ V první řadě se problém týká samotných osob vystupujících v rozhodčím řízení, tj. vzniká otázka, do jaké míry může být v procesu účasten rozhodce/rozhodčí instituce jako celek, právní zástupce strany či jiný subjekt, jestliže je domicilován ve státě, na který byly uvaleny sankce. **Obecný závěr budiž, že toto možné je, avšak je třeba si dávat pozor na nutnost splnění dodatečných podmínek ve formě požadavku na určitý typ autorizace, které se mohou**

stát od státu lišit. Kupř. ve Spojených státech amerických, pokud se osoba jmenovaná rozhodcem, ustanovená znalcem apod. chce „vyhnout“ možným komplikacím, měla by mít autorizaci od Úřadu pro kontrolu zahraničních aktiv.²⁹ Obdobně ve Velké Británii.

Z pohledu předmětné sankční úpravy EU lze minimálně v současnosti dospět k závěru, že **alespoň činnost rozhodce a rozhodčí řízení samotné ve sporech, jichž je stranou subjekt ze státu postiženého sankcemi, není porušením této úpravy**. Vyjít lze mj. z přípravných legislativních prací, kdy činnost rozhodce měla být původně postižena touto sankční úpravou. S ohledem na základní smysl rozhodčího řízení, kterým je rozhodování sporů analogicky jako v případě řízení před soudem, však bylo rozhodčí řízení z dané sankční úpravy nakonec vypuštěno.

V praktické rovině se totiž okamžitě objevily nejen tendence, avšak rovněž úspěšné reakce, jak otázku sankcí „vybalancovat“ s nutností zachování práva na přístup ke spravedlnosti s ohledem na určité specifické oblasti. Velkou vlnu nejistoty přineslo kupř. nařízení 2022/428,³⁰ které svým čl. 1 bodem 9) nově vkládalo do nařízení 833/2014³¹ ust. čl. 5aa. Obsahem tohoto článku přitom byl zákaz přímo či nepřímo uzavírat jakékoli transakce s vybranými subjekty. Toto může samo o sobě mít pochopitelně dalekosáhlé důsledky i pro samotný proces rozhodčího řízení. Ve Společném prohlášení rozhodčích institucí³² se přímo hovoří o tehdejší okamžité reakci (nejen) rozhodčích institucí za účelem vyjasnění významu daného ustanovení. Lze zároveň pozorovat, že pozdější nařízení 2022/1269³³ novelizuje tuto úpravu podstatným způsobem tím, že svým čl. 1 bod 10) písm. a) podbod iii) mění zmíněný čl. 5aa přidáním písm. g), které hovoří o tom, že zákaz se neuplatní na (cit.): „*transakce, které jsou nezbytně nutné k zajištění přístupu k soudnímu, správnímu nebo rozhodčímu řízení v členském státě, jakož i k uznání nebo vymáhání rozsudku nebo rozhodčího nálezu vydaného v členském státě, pokud jsou tyto transakce v souladu s cíli tohoto nařízení a nařízení (EU) 269/2014*“. Toto lze vnímat jako příklad toho, jak se rychlou reakcí příslušných institucí a dodatečnou rozumností normotvůrce určité problémy spojené se sankčními režimy vyjasnily tak, aby nezpůsobovaly komplikace osobám, kterým komplikace způsobovat nemají. Na druhou stranu se jedná ovšem o další ukázkou toho, že sankční právní úprava je a bude v mnoha ohledech problematická. Ne vždy je přitom možné vyvinutí takovéto aktivity jako v případě Společného prohlášení rozhodčích institucí, aby bylo lze problém urychleně vyřešit.

Závěr

Dle autorů je z výše uvedeného nutné učinit závěr, že současný sankční režim, s plným odhlédnutím od politické podstaty, je v rozporu se základními principy, na kterých je vybudováno poskytování právních služeb. Aniž by byl jakýkoli názor předkládán z hlediska obecné funkčnosti či efektivnosti sankčních režimů, lze přesto vyslovit minimálně závěr o nevhodnosti aktuální konstrukce sankce spočívající v omezení, ba dokonce úplném zákazu poskytování právních poradenských služeb, jakož i její rozpor se základními principy poskytování právních služeb a v mnoha ohledech i s principy lidskoprávními.

Současně vymezená konstrukce se zcela míjí jakýmkoli účinkem z hlediska prevence protiprávního jednání, když k tomuto existují jiné mechanismy, a v důsledku dopadá nejvíce na subjekty, na které nemá důvod dopadat. Otázkou do budoucna, která může způsobit nemalé problémy, je zároveň odpovědnostní režim za veškerou újmu, která osobám v důsledku čl. 5n sankčního nařízení vznikne. ❀

27 Navazující otázkou může být, kdo bude za takto vzniklou újmu odpovědný. Na první pohled se jeví, že by bylo lze předpokládat aktivaci odpovědnosti EU za vzniklou újmu. To jistě opět nemělo být cílem sankčního nařízení.

28 Nejasnosti v této oblasti nejsou toliko praktické. V mezinárodním prostředí kupř. lze sledat stále pokračující rozpor v tom, zda rozhodčí řízení představuje řízení kvazisoudního charakteru (východisko jurisdikční teorie), či zda se má vycházet z teorie smluvní. Při použití smluvní teorie by přitom bylo možné se ptát, zda samotné rozhodčí řízení nepředstavuje obchodní službu, čímž by se dalo za zdroj otázky o vlivu sankcí. Je nutné však podotknout, že smluvní teorie je v současnosti spíše překonanou teorií.

29 Viz K. I. Kroll: Impact of Sanctions on International Arbitration Involving Russian Parties, in A. N. Zhiltsov (ed.): Commercial Arbitration [Коммерческий Арбитраж], Kluwer Law International; The Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation, 2020, č. 2 (4)/2020, 59–64, str. 61.

30 Nařízení Rady (EU) 2022/428 ze dne 15. března 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnosti Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.

31 Nařízení Rady (EU) č. 833/2014, ze dne 31. července 2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnosti Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.

32 JOINT STATEMENT OF SCC, VIAC, FAI, DIS, CAM AND SWISS ARBITRATION CENTRE ON THE EU'S 7TH SANCTIONS PACKAGE, ze dne 26. 7. 2022, dostupné online na https://viac.org/images/documents/JOINT_STATEMENT_7TH_SANCTIONS_PACKAGE_26_July_2022_final.pdf (poslední návštěva 4. 11. 2022). Dále jen „Společné prohlášení rozhodčích institucí“.

33 Nařízení Rady (EU) 2022/1269 ze dne 21. července 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnosti Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.

Otazníky nad žalobním oprávněním nejvyššího státního zástupce podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního

Oprávnění nejvyššího státního zástupce podávat žalobu k ochraně veřejného zájmu zakotvené v § 66 soudního řádu správního má pouhých 15 slov (nepočítaje ustanovení související), a ač se to může zdát paradoxní, právě pro tuto stručnost vyvolává řadu otazníků, kterými se zabývá tento článek.

Doc. JUDr. Pavel Mates, CSc., je pedagogem na Vysoké škole finanční a správní Praha a na FSE UJEP v Ústí nad Labem.

Může, nebo musí?

Ten první otazník souvisí s dikcí „Žalobu je oprávněn podat nejvyšší státní zástupce...“, což je **ustanovení současně zmocňovací i kompetenční**, nikoli zakládající možnost diskrece. Namísto je proto výklad, podle něhož, shledá-li v dané věci nejvyšší státní zástupce závažný veřejný zájem, měl by *ex officio* žalobu podat, aniž by se musel ohlížet na to, bude-li to ku prospěchu nebo k tíži nějakého subjektu.

Jak bude dále zmíněno, **určení toho, zda jde o závažný veřejný zájem, je na jeho posouzení**. Současně ovšem nepochybně nelze dovodit existenci subjektivního veřejného práva na to, aby tato žaloba byla podána.

Veřejný zájem

Esenciální podmínkou k podání žaloby nejvyšším státním zástupcem je, že shledá na jejím podání **závažný veřejný zájem**. Soudlovi „veřejný zájem“ patří k učebnicovým příkladům neurčitého pojmu, který byl a určitě i do budoucna bude předmětem výkladu aplikační praxe a jurisprudence.¹ V často citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 198/95 konstatoval Ústavní soud, že veřejným je třeba chápat takový zájem, který by bylo možné označit za obecný či obecně prospěšný, a v podstatě shodně jej vymezil i Nejvyšší správní soud, který jej označil za **zájem obecný či veřejně prospěšný, případně za zájem společnosti jako celku, což doplnil zdůrazněním, že nemůže být v rozporu s platnými právními předpisy**.

Těmito znaky je veřejný zájem vymezován i v literatuře. Např. P. Průcha jej chápe jako obecný či veřejně prospěšný zájem, jehož nositelem jsou blíže neurčené, ale alespoň rámcově determinované okruhy či společenství osob jako tzv. veřejnost, resp. zájmy, u nichž jde o tzv. zájmy společnosti, jehož zjišťování je otázkou právní, nikoli volné úvahy. R. Pomahač vymezuje veřejný zájem negativně tak, že nemůže jít o pouhou zvláštnost jakkoli sebevýznamnější z pohledu či perspektiv malé skupiny. Zásadně by

to měl být podle něj společný zájem velké většiny nějaké komunity. K. Eliáš dovozuje, že veřejný zájem je dán, pokud se naplněním určitého účelu sleduje vyhovění životním potřebám širšího celku, např. státního, územního či sociálního zájmu. M. Kopecký jej stručně vymezuje jako zájem veřejně prospěšný, který ovšem nelze redukovat jen na zájem státu či jiných veřejných pospolitostí, ale může to být i zájem jednotlivce např. tam, kde je mu třeba zajistit užívání věci v soukromém vlastnictví.² Jak je patrné, vymezení veřejného zájmu se nutně děje ve vysokém stupni obecnosti, **neexistuje jeho žádná komplexní, resp. všeobecně platná definice**, což je dáno i tím, že jde o kategorii značně variabilní a proměnlivou v čase a místě, aplikujícím orgánům přitom nijak pevnou oporu nedává a je na nich, aby určily, je-li v konkrétním případě dán a odlišen od zájmu soukromého či pouze kolektivního.³

Ohledně žalobního oprávnění nejvyššího státního zástupce je požadováno, aby se jednalo o veřejný zájem závažný, jehož vymezení je snad ještě složitější, než pokud se týká „obyčejného“ veřejného zájmu. Jeho definice podávané literaturou jsou přitom stejně obecné a protkané neurčitými pojmy, jako je tomu u „pouhého“ veřejného zájmu. Ta nejobsáhlejší říká, že by mělo jít o takový zájem, jehož narušení bude intenzivně zasahovat do významného zájmu, který jsou správní orgány povinny chránit podle zvláštního právního předpisu, nebo do právní sféry jednotlivce, anebo účinky rozhodnutí sice nebudou mimořádně intenzivní, ale budou mít dopad na veřejné zájmy zvláště chráněné, resp. na právní sféru významného počtu osob. Ty útlejší se spokojují s tím, že závažný veřejný zájem musí mít širší společenský dosah.⁴ Rozhodně je třeba souhlasit se Z. Koudelkou, který dovozuje, že takovou kvalitu nemůže mít jakákoli nezákonnost rozhodnutí, byť jistě dodržování zákonnosti je veřejným zájmem, nicméně byla-li by každá nezákonnost důvodem pro aktivitu nejvyššího státního zástupce, pak

1 Jeho součástí je a bude mj. otázka poměru obecného a veřejného zájmu, kde část autorů, zejména těch, kteří působí v oblasti trestního práva, zastává stanovisko, že první je kategorií obecnější a veřejný zájem je její specifickou součástí, jiní mají za to, že jde o pojmy totožné.

2 Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 11/2003-164; P. Průcha: Správní právo, Obecná část, Nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Brno-Plzeň, str. 55-56; R. Pomahač, O. Vidláková: Veřejná správa, C. H. Beck, Praha 2002, str. 2; K. Eliáš: Veřejný zájem (Malá glosa k velkému tématu), Ad Notam č. 5/1998, str. 104-105; M. Kopecký: Správní právo, Obecná část, 2. vyd., C. H. Beck, Praha 2019, str. 229.

3 Viz zejména nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/04; H. Petrův: Ústavněprávní aspekty posuzování existence veřejného zájmu, AUC I č. 2/2010, str. 100; H. Vičarová Hefnerová: Ochrana veřejného zájmu v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, Leges, Praha 2018, str. 49.

4 P. Šuránek § 66, in M. Jemelka, P. Podhrázký, P. Vetešník, J. Závřelová, D. Bohadlo, P. Šuránek: Soudní řád správní, Komentář, C. H. Beck, Praha 2013, str. 526; R. Vesecák: Zvláštní žalobní legitimace nejvyššího státního zástupce k ochraně veřejného zájmu dle soudního řádu správního, dostupné na www.law.muni.cz > sborníky > files > pdf > sprava > vsecka.

by požadavek kvalifikovaného veřejného zájmu byl nadbytečný.⁵ Současně proto musí být splněna i podmínka, že na přezkoumání z důvodu nezákonnosti je dán závažný veřejný zájem.

Jednota panuje v tom, že **pouze nejvyšší státní zástupce je oprávněn posoudit, zda je v konkrétním případě dán závažný veřejný zájem, a na tomto základě je pak legitimován podat žalobu**, jeho úvahu v tomto směru nepřísluší soudu přezkoumávat a musí se zabývat každou žalobou, splňující obecné náležitosti a podmínky k jejímu podání (např. dodržení tříleté lhůty stanovené v § 72 odst. 2 soudního řádu správního). Ust. § 66 odst. 2 soudního řádu správního totiž představuje toliko „procesní vstupenku“, protože „nejvyšší státní zástupce na jejím základě přímo nerozhoduje o žádném veřejném (hmotném) subjektivním právu osob“. Soudům ovšem přísluší, aby v rámci takto vyvolaného řízení existenci takového zájmu hodnotily, protože, jak konstatoval Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 4 Azs 33/2016-48, „žaloba podaná nejvyšším státním zástupcem je důvodná toliko v případech, kdy je nezákonnost správního rozhodnutí natolik intenzivní, že narušuje závažný veřejný zájem“.⁶ Zjednodušeně to lze vyjádřit tak, že **soud nemůže žalobu odmítnout, ale může ji zamítnout**.

Závažný veřejný zájem opakovaně nebyl shledán v případě řady žalob nejvyššího státního zástupce u Krajského soudu v Plzni ve věci posouzení jednání osoby, která řídila automobil, byť byla pod vlivem návykové látky, které bylo posouzeno jako přestupek, ačkoli se mělo podle něj jednat o trestný čin. Zdejší soud totiž dovodil, že skutek osoby byl správně hodnocen jako závažné protiprávní jednání a postižen tresty pokuty a zákazu řízení, a uzavřel tak, že sjednocení správní i policejní praxe je sice ve veřejném zájmu, nikoli však závažném natolik, že by bylo třeba retrospektivního zásahu do ukončených individuálních řízení, s tím, že je nutné respektovat princip dobré víry ve správnost aktů orgánů veřejné moci.⁷

Vícekrát byl naproti tomu **shledán závažný veřejný zájem v případě žalob týkajících se uložení povinnosti hradit příspěvek na péči v zařízení výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních**, který byl shledán s poukazem na potřebu napravit zásadní procesní pochybení při stanovení této povinnosti nezletilému.⁸

Obdobně byl shledán kvalifikovaný zájem v případě více než 30 žalob, které byly podány v roce 2010 na Západočeskou

univerzitu v Plzni u zdejšího krajského soudu ve věci **nostrifikace právnického vzdělání získaného na Zakarpatské státní univerzitě**. Soud opakovaně shledal existenci závažného veřejného zájmu v tom, že v důsledku porušení procesních i hmotněprávních předpisů byla ohrožena zásada, že přístup k právnickým profesím mohou mít pouze vysoce odborně připravení a kvalifikovaní absolventi, kteří nabyli řádného právnického vzdělání.⁹

O jak složitou problematiku se přitom může jednat, lze demonstrovat na sérii více než 20 žalob nejvyššího státního zástupce u Krajského soudu v Brně ve věci **udělování licencí na výrobu elektřiny fotovoltaickými elektrárnami**, z nichž některé byly projednávány oběma instancemi správního soudnictví i Ústavním soudem až sedm let.¹⁰ Soudy se i zde opět vyjadřovaly k otázce závažného veřejného zájmu v souvislosti s tím, nakolik, resp. zda vůbec, došlo při rozhodování Energetického regulačního úřadu k porušení energetického zákona a prováděcích předpisů k němu. Tyto rozsudky přinesly současně poměrně zásadní obrat, pokud se týká posuzování důvodnosti žalob, když v jejich odůvodnění bylo poukazováno na to, že je třeba přihlížet nejen k veřejnému zájmu optikou nezbytnosti napravit nezákonnost správního aktu, ale také k dobré víře a důvěře v zákonnost a nezměnitelnost rozhodnutí dotčených subjektů.

Výhradní právo, nebo nikoli?

Ust. § 66 odst. 2 soudního řádu správního světuje oprávnění podávat žalobu jmenovitě nejvyššímu státnímu zástupci. Podle části komentářové literatury je třeba toto ustanovení vykládat doslova, protože jde o „výsostně oprávnění tohoto funkcionáře“, které tak nemůže být delegováno na některého ze státních zástupců působících na Nejvyšším státním zastupitelství. Většinou je však zastáváno stanovisko, které lze shrnout tak, že **běžně vykonává svoje výlučné oprávnění nejvyšší státní zástupce sám, jestliže by mu v tom však bránila podstatná překážka, uplatňuje se ust. § 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, podle něhož jej zastupují náměstci v pořadí jím stanoveném**.¹¹ Toto stanovisko, přijaté v usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu č. j. 15 Tdo 354/2011-42, který řešil otázku oprávnění nejvyššího státního zástupce přenést podávání dovolání v trestním řízení na svého náměstka, je aplikováno i na zmocnění nejvyššího státního zástupce podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního.¹² Takový postup je ovšem namísto pouze *ad hoc*, nelze tedy příslušnou agendu a s ní související odpovědnost přenést generálně a tato možnost by měla být využívána zásadně restriktivně.

Proti tomu je, ovšem spíše jen okrajově, uváděna judikatura bývalého Vrchního soudu v Praze, který zrušil jako nezákonné rozhodnutí o rozkladu, vydané v zastoupení ministra jeho náměstkem, a to s ohledem na kogentní ust. § 61 odst. 2 správního řádu z roku 1967, které světovalo rozhodování o rozkladu výlučně vedoucím příslušného ústředního správního orgánu. Tato argumentace ovšem není případná, protože správní řád neobsahoval ustanovení o zástupním právu.¹³

Veřejný zájem je presumován, ale...

Zásadní rozdíl mezi žalobním oprávněním nejvyššího státního zástupce a veřejného ochránce práv je dán tím, že u prvního je existence závažného veřejného zájmu presumována, kdežto ombudsman ji musí prokazovat. Pojmově by tedy mohlo postačovat,

5 Z. Koudelka: Správní žaloba ve veřejném zájmu, citováno podle ASPI; tomu ostatně dávají za pravdu i soudy, které dovozují, že závažný veřejný zájem není dán tam, kde sice došlo k porušení právního předpisu, ale toto pochybní nemělo vliv na výsledné rozhodnutí správního orgánu.

6 Viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 27/2006-70, rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 62 A 96/2013-424 a náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3189/16; J. Záruba: Vývoj žalobního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního k ochraně veřejného zájmu pod fenoménem dobré víry dotčeného účastníka správního řízení, Státní zastupitelství č. 2/2022, str. 13 a 17-18; M. Kašpárková: Proměna v posuzování důvodnosti žaloby nejvyššího státního zástupce podané ve veřejném zájmu, Správní právo č. 8/2018, str. 529 a násl.

7 Např. rozsudky Krajského soudu v Plzni č. j. 17 A 170/2019-46, 17 A 197/2019-46 a 17 A 116/2019-40; toto jeho stanovisko aproboval i Nejvyšší správní soud, když zamítl kasační stížnost podanou nejvyšším státním zástupcem (rozsudky č. j. 4 As 4/2020-29 a 1 As 37/2020-27).

8 Např. rozsudky Krajského soudu v Plzni č. j. 57 A 1/2013-47 a 57 A 38/2012-55 a rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 62 A 12/2012-37.

9 Např. rozsudky Krajského soudu v Plzni č. j. 30 A 87/2010-48 a 57 A 126/2010-40.

10 Např. rozsudky Krajského soudu v Brně č. j. 2 A 84/2013-531 (viz bod IV. c), 62 A 110/2013-144 a 62 A 100/2013-152.

11 L. Potěšil, V. Šimíček a kol.: Soudní řád správní, Komentář, Leges, Praha 2014, str. 577; J. Lata, J. Pavlík, J. Zezulová: Zákon o státním zastupitelství, Komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2020, str. 52; Šuránek § 66, in M. Jemelka, P. Podhrázký, P. Vetešník, J. Závřelová, D. Bohadlo, P. Šuránek, op. cit. sub 4, str. 524.

12 Viz zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 As 3/2015-63.

13 Rozsudky Vrchního soudu v Praze č. j. 6 A 202/95-40 a 6 A 86/96-45.

aby nejvyšší státní zástupce prostě konstatoval, že v konkrétním případě takový zájem shledal, a řízení musí být zahájeno. Jak k tomu však uvádí K. Eliáš: „... závěr kompetentního orgánu veřejné moci o existenci veřejného zájmu není věcí jeho volné úvahy, protože jde o vyřešení právní otázky a tu je namístě posoudit s maximální precizností. Ani tu nelze dát prostor svévoli.“¹⁴

Nezbytnost náležitých odůvodnění žaloby čili konkretizace veřejného zájmu jakožto zvláště závažného, k jehož ochraně je žaloba podávána, je namístě již jen proto, že ve svém důsledku může vést ke zrušení pravomocného rozhodnutí, a to i po relativně delší době, čímž je narušován princip ochrany dobré víry a právní jistoty v jejich nezměnitelnost. Platí proto, že **jakkoli existence závažného veřejného zájmu nemusí být při podávání žaloby prokazována, měla by však být vždy odůvodňována**. Nedodržení tohoto požadavku by nepochybně *per se* nemělo za důsledek odmítnutí žaloby, nicméně tzv. interpretační nečinnost se zde jeví jako přinejmenším nevhodná a bránila by možnosti kontroly výkonu této pravomoci nejvyššího státního zástupce.¹⁵

Veřejný zájem versus dobrá víra

Zatímco ve správním řádu se s institutem dobré víry jakožto jedním z kritérií pro rozhodování lze setkat celkem devětkrát (např. v rámci základních zásad činnosti správních orgánů, u řádných opravných prostředků nebo prostředků dozorčích), do oblasti podléhající úpravě soudního řádu správního byl vnesen až judikaturou.

Obecně je při vymezení dobré víry reflektováno to, že má svoji stránku vnější, kterou vyjadřuje postoj založený na spolehlivosti, ohledu k druhým a mravnost v právním styku, očekávání určitého jednání, které není přímo regulováno právem. Z hlediska správního práva je důležité pojmání dobré víry jako kategorie psychologické, která vyjadřuje nezaviněnou nevědomost účastníka právního vztahu zpravidla o vadných souvislostech. Dobrá víra je záležitostí subjektivní, vycházející z vnitřního přesvědčení subjektu, které nemůže být předmětem dokazování, současně však lze prokazovat a hodnotit (dokazovat), mohl-li konkrétní subjekt s ohledem na svoje znalosti, vědomosti, běžně požadovanou míru odpovědnosti, tedy objektivně, vědět, že jeho jednání není protiprávní.¹⁶

S ohledem na oprávnění nejvyššího státního zástupce k podání žaloby podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního je podstatné **posuzování dobré víry v souvislosti s principem presumpce správnosti byt' nezákonného správního aktu**. Pro řešení této otázky je třeba podle Nejvyššího správního soudu rozlišovat **tři situace**:

1. v čistě vertikálních vztazích, v nichž bylo nezákonným rozhodnutím zhoršeno postavení jednotlivce oproti stavu, který měl podle objektivního práva nastat, převažuje požadavek dosažení objektivní zákonnosti, protože zde není nikdo, jehož právní jistota by měla být chráněna;
2. v případech čistě vertikálních vztahů, v nichž byly nezákonným rozhodnutím založeny oprávnění nebo výhoda jednotlivce oproti stavu, který měl podle objektivního práva nastat,

14 K. Eliáš: K justifikaci pravidla o nezávislosti uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného, Právník č. 11/2014, str. 1016.

15 Z. Koudelka, op. cit. sub 5; A. Chamráthová: Zvláštní žalobní legitimace k ochraně veřejného zájmu, Právník č. 8/2016, str. 694.

16 L. Tichý: Obecná část občanského práva, C. H. Beck, Praha 2014, str. 65; J. Hurdík: Dobrá víra, Právník č. 5/2007, str. 568-569; Nejvyšší správní soud to instruktivně vyjádřil tak, že dobrá víra je nezaviněná nevědomost chránící jedince, který se zřetelem ke všem okolnostem nevěděl a ani nemohl vědět, že určitý stav je v rozporu s právem (rozsudek č. j. 1 As 94/2011-102).

16. 3.

9.30–12.30

2 890 Kč
3 497 Kč s DPH

WEBINÁŘ: Smlouva o poskytování digitálního obsahu a služeb

Dne 6. 1. 2023 vstoupila v účinnost velká novela OZ, která mimo jiné zavádí nový smluvní typ o poskytování digitálního obsahu a služeb (§ 2389a a násl.). Změny zcela zásadně ovlivňují prodej digitálních produktů, jako jsou počítačové programy, aplikace, video/audio soubory, hudební soubory, digitální hry nebo e-knihy, a korespondujících služeb jako jsou SaaS služby, služby streamování obsahu a další. Po absolvování webináře bude účastník rozumět novým povinnostem a právům poskytovatelů při prodeji digitálního obsahu nebo služeb.

Přednáší držitel titulu Inovativní právník roku 2018
Mgr. Jiří Císek

28. 3.

9.30–12.30

2 890 Kč
3 497 Kč s DPH

WEBINÁŘ: Parita a disparita podílů při vypořádání společného jmění manželů

Webinář bude zaměřen na vysvětlení možnosti soudu odchýlit se při vypořádání společného jmění manželů od principu rovných podílů na základě rozhodovací praxe NS ČR a v to v následujících ohledech: a) obecné hmotněprávní a procesní základy rozhodování o disparitě podílů, b) typové případy disparity, c) speciální případy disparity podílů (disparita při oceňování součástí SJM, disparita při vypořádání společných dluhů apod.).

Přednáší předseda senátu Nejvyššího soudu specializovaného na problematiku věcných práv
Mgr. Michal Králík, Ph.D.

kteří však v důsledku nezákonnosti nenastal, je nutné prvek právní jistoty za naplnění nutného vstupního předpokladu existence dobré víry jedince, resp. za neexistence skutečností opravňujících k závěru, že dobrá víra dána není, pokládat za kardinální a ustoupit od její ochrany, pouze je-li dáno ohrožení vskutku závažného veřejného zájmu, což plyne z toho, že je věcí státu, aby ve správních řízeních, která vede, nechyboval a musí nést následky svých pochybení;

3. ve vztazích s horizontálním prvkem, jimiž jsou ty, v nichž je rozhodnutím správního orgánu upraven právní poměr dvou či více jedinců navzájem, musí být požadavek právní jistoty jednotlivce, který bude nápravou nezákonnosti dotčen, poměřován s důsledky této nezákonnosti pro jiného jedince účastného tohoto právního vztahu. Právní jistota zde bude muset mnohem dříve ustoupit požadavku na dosažení objektivní zákonnosti.¹⁷

V mnoha ohledech obdobně, resp. shodně stanovisko k otázce významu dobré víry v souvislosti s žalobním oprávněním nejvyššího státního zástupce, vyjádřil **Ústavní soud**. Zdůraznil předně, že **bude-li pravomocné rozhodnutí napadeno žalobou k ochraně veřejného zájmu pro rozpor s objektivním právem nebo v důsledku procesních pochybení, musí správní soud při svém rozhodování vzít v potaz, z jakého důvodu k pochybení došlo a jaké následky bude mít jeho případné zrušení**. Každý případ je třeba hodnotit z hlediska dobré víry subjektů oprávněných z rozhodnutí, důvěry v zákonnost i jejich podílu na důvodech nezákonnosti.¹⁸

V návaznosti na toto obecné vymezení formuloval **tři možné varianty řešení**:

1. byla-li nezákonnost správního rozhodnutí způsobena čistě pochybením na straně veřejné moci, může být důvěra osoby oprávněné z tohoto rozhodnutí narušena jen ze zcela zásadních důvodů veřejného zájmu vzhledem k tomu, že za správnost postupu i interpretace právní úpravy odpovídá veřejná moc, nikoli její adresáti, a vzniklé nedostatky je třeba přičítat na její vrub. V takových případech musí být uznána jak dobrá víra, jakož i důvěra ve správnost a zákonnost rozhodnutí. Přistoupí-li správní soud výjimečně ke zrušení napadeného rozhodnutí, je třeba, aby negativní dopady na osobu oprávněnou z tohoto rozhodnutí byly minimalizovány;
2. jestliže byla nezákonnost správního rozhodnutí způsobena pochybením jak správního orgánu, tak účastníka, nebude sice dána dobrá víra ve správnost takového aktu, nicméně tím není vyloučena jeho důvěra v jeho zákonnost a neměnnost. Jestliže soud napadené rozhodnutí zruší, musí být negativní dopady na osobu oprávněnou z tohoto rozhodnutí pokud možno zmírněny;
3. pokud je nezákonnost správního rozhodnutí způsobena především či výlučně ze strany osoby oprávněné z tohoto rozhodnutí

např. tím, že úmyslně předložila nepravdivé podklady nebo dosáhla příznivého rozhodnutí jiným protiprávním způsobem, nemůže být dána ani dobrá víra ve správnost rozhodnutí, ani důvěra v jeho zákonnost a neměnnost. Za této situace nebude důvod, proč osobu oprávněnou z tohoto rozhodnutí chránit před dopady jejího protiprávního jednání.

Oba judikáty, které byly nepochybně inspirovány citovanými rozsudky Krajského soudu v Brně ve věci fotovoltaických elektráren, jimiž se soudy zabývaly, přinesly obrat v nahlížení na žalobní legitimaci nejvyššího státního zástupce, když zdůraznily potřebu **přihlížet nejen k osvědčení závažnosti veřejného zájmu, ale také k dobré víře a důvěře v zákonnost a nezměnitelnost rozhodnutí a v neposlední řadě také k dopadům**, které mohou mít konkrétní rozhodnutí na práva a povinnosti třetích, tj. nezúčastněných osob. Jak je patrné, zvyšují se tím i nároky na obsah žalob, protože nejvyšší státní zástupce se musí při jejich formulování s uvedenými kritérii, která jsou mnohdy postavena na neurčitých pojmech, vyrovnat.

V této souvislosti se nabízí otázka, zda by nebylo vhodné zarovnat oprávnění k podání žaloby ve veřejném zájmu podle § 66 odst. 2 a 3 soudního řádu správního, aby tak mohl soud již ve stadiu podání žaloby dovodit, že její věcné projednání by „*postráda-lo hlubší smysl*“.¹⁹

Ultima ratio

Oprávnění nejvyššího státního zástupce k podávání žalob k ochraně veřejného zájmu je chápáno jako **nástroj kontroly veřejné správy**, a jak je patrné, přichází v úvahu spíše **výjimečně** tam, kde jiné formy nápravy nezákonnosti nejsou možné. V důvodové zprávě k soudnímu řádu správnímu je to vyjádřeno větou „*Může tu jít o případy nepřilíží časté, ale veřejnosti citlivě vnímané, například tam, kde nezákonné rozhodnutí bylo dosaženo úplatkem a není tu již jiná právní cesta, kterou by bylo možno takové rozhodnutí odstranit*.“ Typický případ představuje nezákonné rozhodnutí ve prospěch jediného účastníka řízení, který na jeho základě získal oprávnění a samozřejmě nemá zájem na jeho nápravě.²⁰

Tato výjimečnost je dána již samotnou zákonnou dikcí, podle níž by žaloba měla být podávána pouze v případech kvalifikovaného veřejného zájmu, a nikoli v případech takových nezákonných rozhodnutí, která toto kritérium nespĺňují, jsou tedy pouze „*běžným*“ porušením zákonnosti. Limit představuje i to, že je třeba přihlížet k dobré víře a důvěře ve správnost a zákonnost rozhodnutí, což by měl nejvyšší státní zástupce brát v úvahu ještě předtím, než žalobu podá.

V potaz by se mělo vzít i to, že posouzení nezákonnosti rozhodnutí a jeho náprava by se měly dít v první řadě v rámci veřejné správy, prostředky, které nabízí správní řád, případně další zákony, v podobě dozorčích opravných prostředků orgány veřejné správy, a žaloba tak přichází v úvahu až za situace, kdy by je nemohly využít. Pojmově sice není vyloučeno, aby nejvyšší státní zástupce tyto prostředky inicioval a současně podal žalobu, nicméně takový postup se jeví být nadbytečný a zbytečně zatěžující soud.²¹

Nejvyšší státní zástupce by pak neměl zásadně vystupovat jako ochránce těch účastníků správního řízení, kteří se cítí být poškozeni na svých právech rozhodnutím správního orgánu, ale nic pro jejich nápravu neudělají. Zde by totiž bylo možné jen sotva shledávat závažný veřejný zájem, a to i s ohledem na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*,²² leda snad, že by se jednalo o zásah obzvláště intenzivní. ❀

17 Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 21/2010-232 (tento rozsudek byl, jak je patrné, vydán v rámci rozhodování o kasační stížnosti týkající se přezkumného řízení, má však nepochybně význam pro posuzování dobré víry obecně).

18 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 946/16.

19 Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 294/2014-114.

20 Tisk Poslanecké sněmovny, III. volební období, č. tisku 1080; R. Vesecká, op. cit. sub 4; náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 946/16.

21 Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 27/2006-70, rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 62 A 100/2013-152; L. Potěšil, V. Šimíček a kol., op. cit. sub 11, str. 48-49.

22 J. Záruba, op. cit. sub 6, str. 21.

Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování?

V praxi existují dva odlišné názory na to, kdy může státní zástupce uzavřít s obviněným dohodu o vině a trestu. Podle § 175a odst. 1 tr. řádu to je možné na základě výsledků vyšetřování, pokud dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Podle názoru Nejvyššího státního zastupitelství by však dohoda o vině a trestu měla být uzavírána na samém počátku vyšetřování. A právě k těmto názorům se z pohledu obhajoby vyjádřím v následujícím článku. Přináším i návrh de lege ferenda na legislativní úpravu § 65 odst. 2 tr. řádu.

Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc., je expertem na trestní právo, působil jako advokát a vysokoškolský pedagog.

Kdy se obviněný dozví o možnosti dohody o vině a trestu?

Důvodem pro vytvoření institutu dohody o vině a trestu byla snaha o zrychlení trestního řízení ve věcech, v nichž je to možné vzhledem ke shodným postojům stran, a to v případě, že obviněný dá přednost rychlejšímu vyřízení věci před úplným provedením důkazů před soudem. Proto „*musí být obviněný v rámci poučení upozorněn také na skutečnost, že v přípravném řízení může se státním zástupcem za přítomnosti obhájce sjednat dohodu o vině a trestu, kterou schvaluje soud*“ (§ 91 odst. 1 tr. řádu). To je v praxi realizováno zpravidla předložením kopie textu citovaného ustanovení, příp. i komentářem vyslychajícího obviněného, že státní zástupce může zahájit jednání o dohodě o vině a trestu, jestliže **výsledky vyšetřování** dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, což je možné buď na návrh obviněného, nebo i bez takového návrhu (§ 175a odst. 1 tr. řádu).¹ Nejednou se však obviněný z poučení nedozví, že sjednání dohody o vině a trestu je podmíněno jeho prohlášením, že spáchal skutek, pro který je stíhán.

Poté, co obviněný převezme usnesení o zahájení trestního stíhání, dozví se z něj jen to, co je v něm obsaženo. Na rozdíl od orgánů činných v přípravném řízení však obviněný neví, co všechno bylo zjištěno postupem před zahájením trestního stíhání. I když obhajoba požádá o nahlédnutí do spisu před prvním výsledkem obviněného, nejednou policejní orgán s odkazem na § 65 odst. 2 tr. řádu toto právo odepře. Pokud však obviněný nebo jeho obhájce nezná obsah spisu vytvořeného v první fázi přípravného řízení, vychází jen z usnesení o zahájení trestního stíhání a případně z vysvětlení, které podal jako podezřelý. Obviněný se z usnesení mnohdy dozví, že „*na podkladě zjištěných skutečností je dostatečně odůvodněn závěr*“, že se dopustil jednání popsaného ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání. I když jako podezřelý podával vysvětlení, přesto netuší, zda to, co vypověděl, je

v souladu či v rozporu s vysvětlením jiných osob a s poznatky obsaženými ve spisu. Pokud byly šetřením zjištěny i důkazy ve prospěch obviněného, není o nich usnesením obeznámen a nemůže z nich vyjít ve své výpovědi. To platí obzvláště v případech, kdy zvažuje možnost uzavření dohody o vině a trestu.

Má-li obviněný obhájce, je vhodné, když se od něj již při poradě před prvním výsledkem dozví o možnosti sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem za podmínek stanovených v § 175a tr. řádu. Projeví-li obviněný zájem o sjednání této dohody, pak je žádoucí, aby buď on sám, nebo jeho obhájce požádal o nahlédnutí do spisu. Je-li to obhajobě umožněno a důkazy, příp. jiné skutečnosti, zjištěné postupem před zahájením trestního stíhání usvědčují obviněného ze spáchání trestné činnosti, pro niž je stíhán, je na něm, aby zvážil prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 175a odst. 3 tr. řádu), nebo doznání k trestné činnosti. To může být předpokladem pro případné pozdější sjednání dohody o vině a trestu, ať již na návrh obhajoby, nebo státního zástupce,² pokud **výsledky vyšetřování** dostatečně prokážou závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný (§ 175a odst. 1 tr. řádu).

Kdy lze zahájit jednání o dohodě?

V minulosti jsem opakovaně uvedl, že **obhajoba nemůže podat návrh na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu na počátku vyšetřování**. V souladu s § 175a odst. 1 tr. řádu i s důvodovou zprávou k zákonu č. 193/2012 Sb. jsem zdůrazňoval, že **takový návrh může obviněný podat až poté, co byly ve vyšetřování provedeny všechny dostupné důkazy, které by odůvodňovaly podání obžaloby**.³

Od 1. 9. 2012, kdy nabyl účinnosti zákon č. 193/2012 Sb., většina státních zástupců navrhovala sjednání dohody o vině a trestu s obviněným až po skončení vyšetřování, pokud jeho **výsledky** dostatečně prokazovaly závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Někteří státní zástupci pak

¹ Za podmínek uvedených v § 179b odst. 5 tr. řádu může dojít ke sjednání této dohody mezi státním zástupcem a podezřelým ve zkráceném přípravném řízení. Na podmínky a postup při jejím sjednání se použije obdobně postup dle § 175a odst. 1 tr. řádu.

² Někteří obvinění neznají podmínky potřebné pro sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem, pouze mají útržkovité poznatky z našich sdělovacích prostředků či z filmů z USA. Přesto se dožadují jejího sjednání. Když se však takový obviněný dozví, že základní podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu je jeho prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán, přestane mít o dohodu zájem.

³ Srov. blíže P. Vantuch: Trestní řízení z pohledu obhajoby, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 477 a násl.; P. Vantuch: Trestní řízení z pohledu obhajoby, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2019, str. 488 a násl.

navrhovali obviněným, aby dohodu o vině a trestu uzavřeli již v průběhu vyšetřování. Zcela ojediněle státní zástupce navrhl sjednání této dohody na počátku vyšetřování. Protože se názory státních zástupců v praxi dlouhodobě odlišovaly, vydal dřívější nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman dne 3. 9. 2019 sjednocující **Pokyn č. 9/2019 obecné povahy o postupu státních zástupců v trestním řízení**,⁴ ve kterém jsou **čl. 61 až 63 zaměřeny na dohodu o vině a trestu**.

Čl. 61 odst. 1 cit. pokynu je v souladu s § 175a odst. 1 tr. řádu. „Jednání o dohodě o vině a trestu zahájí státní zástupce na základě návrhu obviněného nebo i bez takového návrhu.“ Čl. 61 odst. 2 pokynu má toto znění: „Před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce přezkoumá, zda **výsledky přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.**“ U čl. 61 odst. 2 cit. pokynu je uveden odkaz na § 175a odst. 1 větu první tr. řádu, kde se uvádí: „Jestliže **výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu.**“ Formulace „**výsledky vyšetřování**“, která je obsažena v § 175a odst. 1 větě první tr. řádu, je v čl. 61 odst. 2 pokynu č. 9/2019 však nahrazena formulací „**výsledky přípravného řízení**“.

V závěru roku 2019 a v průběhu roku 2020 zaznamenali obhájci zvýšení počtu případů, kdy státní zástupci navrhovali obviněným jednání o dohodě o vině a trestu buď před skončením vyšetřování, nebo i na jeho počátku, v době, kdy byly k dispozici pouze výsledky šetření (§ 158 a násl. tr. řádu) konaného postupem před zahájením trestního stíhání.

Dne 15. 7. 2021 nejvyšší státní zástupce Igor Stříž uvedl: „**Dohoda o vině a trestu by měla být uzavírána na samém počátku vyšetřování, aby ušetřila čas, prostředky.**“⁵ Tímto názorem podpořil ty státní zástupce, kteří tento názor zastávali v předcházejících letech. Mluvčí Nejvyššího státního zastupitelství Petr Malý pak dodal: „**Naší motivací je uzavírat dohodu co možná nejdříve, ideálně na počátku vyšetřování.**“⁶

Kdy může obhajoba souhlasit s jednáním o dohodě o vině a trestu?

Pokud se státní zástupci zaměřují na uzavírání dohod o vině a trestu na počátku vyšetřování, potom v rozporu s § 175a odst. 1 tr. řádu nevycházejí z výsledků vyšetřování, nýbrž jen z poznatků z první fáze přípravného řízení, tedy z šetření konaného postupem před zahájením trestního stíhání dle § 158 a násl. tr. řádu. Přitom pomíjejí, že **§ 175a odst. 1 tr. řádu neopravňuje státního zástupce k zahájení jednání o dohodě o vině a trestu jen na základě výsledků prověřování, nýbrž až podle výsledků vyšetřování.** Státní zástupci však vycházejí z čl. 61 odst. 2 cit. pokynu, dle něhož před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce přezkoumá, zda výsledky přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.

V současnosti dochází častěji než v minulosti k tomu, že státní zástupce iniciuje sjednání dohody o vině a trestu na samém

počátku vyšetřování, zpravidla po skončení výsledku obviněného, někdy i na jeho počátku. V této době však obhajoba zpravidla neví, co všechno bylo zjištěno šetřením v první fázi přípravného řízení, s výjimkou případů, kdy je obviněnému nebo jeho obhájci umožněno nahlédnutí do spisu. Vesměs znají výsledky šetření konaného v první fázi přípravného řízení jen policejní orgán a dozorující státní zástupce, nikoliv obhajoba.

Dle § 175a odst. 1 tr. řádu státní zástupce může zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu, „**jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.**“ Dle čl. 61 odst. 2 cit. pokynu státní zástupce před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu „**přezkoumá, zda výsledky přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.**“ Pokud se dosud konalo pouze šetření, tak výsledky této první fáze přípravného řízení zná jen policejní orgán a dozorující státní zástupce. Není-li obhajobě umožněno nahlédnutí do spisu na samém počátku vyšetřování, potom na rozdíl od orgánů činných v přípravném řízení nemá možnost posoudit kompletní výsledky první fáze přípravného řízení.

Nelze souhlasit s tvrzením některých policejních orgánů a státních zástupců, dle nichž se obviněný a jeho obhájce o výsledcích šetření dozví z usnesení o zahájení trestního stíhání. Obhajoba se o první fázi přípravného řízení dozví jen to, co uvedl policejní orgán do usnesení o zahájení trestního stíhání, a to mnohdy výběrově a účelově, s cílem odůvodnit trestní stíhání obviněného. Obhajoba na počátku vyšetřování nezná výsledky postupu před zahájením trestního stíhání, ty zjistí jen v případě, že obhájce, příp. obviněnému, je umožněno nahlédnutí do spisu. Mnohdy obviněný ani jeho obhájce o nahlédnutí do spisu nepožádá, a pokud ano, tak je mu nahlédnutí odepřeno s více či méně přesvědčivým odůvodněním (§ 65 odst. 2 tr. řádu). Potom, na rozdíl od obhajoby, znají obsah spisu a konkrétní výsledky šetření jen orgány činné v přípravném řízení. Proto na **samém počátku vyšetřování, bez znalostí spisu, tedy bez posouzení výsledků šetření konaného policejním orgánem, nemůže obviněný souhlasit s jednáním o dohodě o vině a trestu jen proto, že takový návrh učinil státní zástupce.**

Bez posouzení výsledků prověřování nemůže obviněný ani jeho obhájce před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu vědět, zda **výsledky šetření** dostatečně prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Proto také obhajoba nemůže bez znalosti šetření ani předpokládat, jaké by mohly být **výsledky vyšetřování**. Bez znalosti spisu nemůže obviněný ani obhájce posoudit, zda je v zájmu obviněného sjednat dohodu o vině a trestu. Tak je tomu v kterékoli fázi vyšetřování, zejména pak na jeho počátku.

Musí státní zástupce vycházet z výsledků vyšetřování, nebo jen ze šetření?

Základní otázkou je, zda před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu musí státní zástupce vycházet z výsledků vyšetřování, jak stanoví § 175a odst. 1 tr. řádu, nebo může vycházet jen z výsledků první fáze přípravného řízení, tedy z postupu před zahájením trestního stíhání, které předchází vyšetřování. V čl. 61 odst. 2 cit. pokynu se nevychází z § 175a odst. 1 věty první tr. řádu, dle něhož může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu, „**jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.**“

4 Srov. Sbírkou pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce, Pokyn obecné povahy o postupu státních zástupců v trestním řízení č. 9/2019 ze dne 3. 8. 2019, ve znění pokynu č. 2/2020.

5 ČTK: Nový šéf žalobců bude pokračovat v podporování dohod o vině a trestu, 15. 7. 2021, <https://advokatnidenik.cz/2021/07/15/novy-sef-zalobcu-bude-podporovat-dohody-o-vine-trestu/>.

6 Tamtéž.

Použití odlišného pojmu „výsledky přípravného řízení“ v čl. 61 odst. 2 cit. pokynu místo pojmu „výsledky vyšetřování“, obsaženém v § 175a odst. 1 větě první tr. řádu, **dává státnímu zástupci možnost vyjít při úvahách o jednání o dohodě o vině a trestu již z výsledků šetření.**

Nezná-li obhajoba spis, pak mohou výsledky první fáze přípravného řízení posuzovat pouze orgány činné v přípravném řízení, a to je pro ně zásadním zvýhodněním oproti obhajobě. Tak je tomu téměř vždy, když státní zástupce navrhuje uzavření dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování a nezřídka i v jeho průběhu. Proto **obhájce nesmí připustit, aby snaha orgánů činných v přípravném řízení o ušetření času a prostředků byla v rozporu se zájmem obviněného.** K návrhu státního zástupce na dohodu o vině a trestu, který již na počátku vyšetřování zaujme obviněného, by měl obhájce přistupovat obezřetně a vysvětlit klientovi, že v této době nemohou být známy výsledky vyšetřování, i když to vyžaduje § 175a odst. 1 věta první tr. řádu.

K závěru, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, nemůže obhajoba dospět na počátku vyšetřování a bez znalosti spisu. Proto by k takovému závěru měla obhajoba dospět zásadně až po zvážení výsledků vyšetřování (§ 175a odst. 1 tr. řádu), které mohou výsledky získané postupem před zahájením trestního stíhání nejen potvrdit, nýbrž také vyvrátit. Proto také by měl státní zástupce při zvažování návrhu dohody o vině a trestu postupovat v souladu s podmínkami stanovenými v § 175a tr. řádu a vyzývat obviněného k jednání o dohodě pouze tehdy, pokud existuje stejná či vyšší míra pravděpodobnosti o spáchání trestného činu právě touto osobou, stejně jako je tomu v případech podání obžaloby.

Mohou být na počátku vyšetřování zjištěny skutečnosti nejméně v míře potřebné pro podání obžaloby? Odpověď je jednoznačná. Na počátku vyšetřování nemohou být zjištěny skutečnosti nejméně v míře potřebné pro podání obžaloby, protože šetřením dle § 158 a násl. tr. řádu byly zjištěny pouze skutečnosti potřebné pro zahájení trestního stíhání (§ 160 odst. 1 tr. řádu) a sdělení obvinění podezřelé osobě. Státní zástupce však může podat obžalobu až poté, co **výsledky vyšetřování** dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud (§ 176 odst. 1 tr. řádu). Míra jistoty, že obviněný spáchal trestný čin, by měla být podle výsledků vyšetřování vyšší než při zahájení trestního stíhání, neboť je třeba zvážit důkazy zjištěné v rámci vyšetřování, ať již jsou ve prospěch, či v neprospěch obviněného. Jaká bude tato míra jistoty, lze zjistit až podle výsledků vyšetřování, které jsou k dispozici vždy po skončení vyšetřování, příp. v jeho průběhu po provedení důkazů (§ 166 tr. řádu).

Dříve než státní zástupce vyzve obviněného k jednání o dohodě o vině a trestu, musí posoudit, zda policejní orgán opatřil ve vyšetřování všechny nezbytné důkazy a vyhodnotil je v souladu s § 2 odst. 6 tr. řádu, tedy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností jednotlivě i v jejich souhrnu. Pokud státní zástupce navrhuje jednání o dohodě o vině a trestu na počátku vyšetřování, pak své vnitřní přesvědčení může prokázat jen na základě postupu před zahájením trestního stíhání dle hlavy deváté, nikoliv na základě výsledků vyšetřování dle hlavy desáté.

Beckův komentář k trestnímu řádu⁷ uvedl významnou výhradu proti institutu dohody o vině a trestu: **„Jde především o nebezpečí zneužití institutu orgány činnými v trestním řízení, které by mohly chtít si zjednodušit práci, za každou cenu.“** U státních zástupců se projevuje snaha **ušetřit čas a prostředky** pragmatickým obchodem s obviněným. Tento postup je však v rozporu

s podmínkami stanovenými v § 175a tr. řádu, stejně jako se zásadou zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností.

Komentář Wolters Kluwer⁸ k § 175a tr. řádu uvádí: **„Dohodu o vině a trestu je možné sjednat jen tehdy, pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že je trestným činem a že jej spáchal obviněný, což před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce přezkoumá. Tyto skutečnosti musí být prokázány dostatečně přesvědčivě, jelikož pokud soud dohodu o vině a trestu schválí, učiní tak od-suzujícím rozsudkem, jehož součástí je také výrok o vině a výrok o trestu obviněného (§ 314r odst. 4 tr. řádu).“**

Citované komentáře k trestnímu řádu vycházejí z § 175a odst. 1 tr. řádu a shodují se na tom, že před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu je vždy třeba vycházet z výsledků vyšetřování. Proto by měl státní zástupce předtím, než k jednání o dohodě obviněného vyzve, opatřit ve vyšetřování všechny nezbytné důkazy a vyhodnotit je v souladu s ust. § 2 odst. 6 tr. řádu, tedy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností jednotlivě i v jejich souhrnu. **Pokud je však dohoda o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným uzavírána na samém počátku vyšetřování, dochází k tomu dříve, než jsou důkazy ve vyšetřování provedeny a vyhodnoceny.**

Jak má obhajoba reagovat na návrh dohody na počátku vyšetřování?

Pokud státní zástupce navrhne jednání o dohodě o vině a trestu již na počátku vyšetřování, tak argumentuje výhodami, které by sjednaná dohoda přinesla obviněnému. Jak obviněný, tak zejména obhájce si však musí být vědomi toho, že státní zástupce, který vykonává dozor nad přípravným řízením, je stejně jako policejní orgán konající vyšetřování podrobně obeznámen s důkazní situací, včetně jejích slabin, a právě kvůli nim může navrhnout jednání o dohodě na počátku vyšetřování.

Eva Novotná⁹ uvedla: **„Institut dohody o vině a trestu má i své stinné stránky. Představme si situaci, kdy státní zástupce vyzve obviněného k jednání o dohodě o vině a trestu na samotném počátku vyšetřování a navrhne mu výrazně nízký trest, a to navíc za situace, kdy obviněný vinu popírá. Smyslem takového návrhu může být např. vylepšení dosud nepříznivé důkazní situace orgánů činných v přípravném řízení. Tento obviněný může pod nátlakem na dohodu přistoupit a učinit prohlášení o vině, aby se vyhnul zdlouhavému trestnímu řízení, možnému odsouzení a uložení jinak vysokého trestu. Popsaný postup však by byl nejen v rozporu s výše uvedenými podmínkami, šlo by i o nepřijatelný nátlak na obviněného k učinění doznání.“** V praxi se objevuje nátlak na obviněného, aby učinil doznání, nepřilíží často, výrazně častější však je snaha přimět obviněného k prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán.

Před prvním výslechem poučí policejní orgán obviněného (§ 91 odst. 1 věta první tr. řádu) stručně v tištěné podobě a následně informuje v rámci poučení o podstatě a důsledcích dohody o vině a trestu (§ 91 odst. 1 věta druhá tr. řádu). Pokud se pak vyslyšající zaměří na možnost, aby obviněný prohlásil, že spáchal skutek, pro který je

7 P. Šámal a kol.: Trestní řád II. § 157 až 314s, Komentář, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 2262-2263.

8 A. Draščík, J. Fenyk a kol.: Trestní řád, Komentář, I. díl, § 1 až 179h, Wolters Kluwer, Praha 2017, str. 1310.

9 E. Novotná: Dohoda o vině a trestu – kdy může státní zástupce zahájit jednání s obviněným? 30. 6. 2022, <https://www.trestonline.cz/odborne-clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-kdy-muze-statni-zastupce-zahajit-jednani-s-obvinenym/>.

stíhán, i když mu to § 91 tr. řádu neukládá, měl by zpozornět alespoň obhájce. V případě, že již na počátku výslechu obviněného nebo po jeho skončení, před provedením dalších plánovaných či předpokládaných důkazů, navrhne státní zástupce obviněnému dohodu o vině a trestu, pak to může učinit z různých důvodů, nejen však v zájmu obviněného. Může tak postupovat i proto, že prověřováním zjištěné skutečnosti postačovaly k zahájení trestního stíhání podezřelé osoby jako obviněného, avšak skutečnosti, jimiž policejní orgán odůvodnil závěr o důvodnosti trestního stíhání, by po skončení vyšetřování nemohly odůvodnit podání obžaloby a postavení obviněného před soud (§ 176 tr. řádu).

Podle Beckova komentáře k trestnímu řádu¹⁰ „bude v těchto případech obvykle hrát významnou roli doznání obviněného, které pak bývá zásadním usvědčujícím důkazem. Nelze však prostřednictvím ‚lukrativní‘ nabídky na mírný trest dosažený sjednáním dohody o vině a trestu vytvářet nepřipustný nátlak na obviněného, který dosud vinu popírá a v jehož prospěch hovoří jedna významná skupina důkazů, která je v rozporu s jinou, stejně významnou skupinou důkazů obviněného usvědčujících. Šlo by o nepřipustný nátlak státu na obviněného, porušení jeho základních práv a svobod, především práva na obhajobu, presumpci neviny a práva na spravedlivý proces.“ V současnosti se obviněný, který při prvním výslechu popřel vinu, setkává po návrhu státního zástupce na dohodu o vině a trestu s jeho umně formulovanou snahou přimět jej k prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 175a odst. 3 tr. řádu), zpravidla výměnou za nabídku mírného trestu. To by však mělo vést k ostražitosti alespoň obhájce.

Má obhajoba právo nahlížet do spisu před sjednáním dohody o vině a trestu, nebo až při jejím sjednání?

Právo na obhajobu je zajišťováno také tím, že obviněný a obhájce **při sjednání dohody o vině a trestu** mají možnost nahlížet do spisu, přičemž toto právo jim nelze odeprít (§ 65 odst. 2 věta třetí tr. řádu). Jde v podstatě o možnost, kterou by obviněný a obhájce jinak měli při skončení vyšetřování podle § 166 odst. 1 tr. řádu.

Beckův komentář k § 175a odst. 2 tr. řádu uvádí: „Obviněný a obhájce tak **před sjednáním dohody o vině a trestu** musejí mít možnost seznámit se se všemi důkazy svědčícími v jejich neprospěch, aby věděli, jak závažné usvědčující důkazy orgány činné v přípravném řízení vyhledaly a zajistily, nakolik je pozice obviněného v případném hlavním líčení za takové důkazní situace beznadějná ve vztahu k možnému zprošťujícímu rozsudku. Tím se zajišťuje, aby obviněný mohl učinit skutečně kvalifikovaný informovaný souhlas s dohodou o vině a trestu, a to nejen pokud jde o otázky viny, ale též výběru druhu trestu a jeho výměry, výroku o náhradě škody, odčinění nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, či výroku o ochranném opatření. **Není možno části spisu skrývat, důležité informace, které mohou ovlivnit rozhodování obviněného, zda přistoupí na sjednání dohody o vině a trestu, zamlčovat, či dokonce pouze jimi hrozit, aniž by byly obsaženy ve spise.**“¹¹

¹⁰ Srov. op. cit. sub 7, str. 2272.

¹¹ Tamtéž, str. 2271–2272.

¹² J. Štěpán: Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech, Právo a zákonost č. 5/1991, str. 297.

¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., ze dne 26. dubna 2012, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, B. Zvláštní část, k části první (novela trestního řádu), k bodu 21 (§ 175a a 175b).

Cit. komentář k § 175a odst. 2 tr. řádu vychází ze znalostí praxe a je potřebné, aby obviněný a obhájce měli **právo nahlédnout do spisu před sjednáním dohody o vině a trestu**. Problém je v tom, že policejní orgány vesměs vycházejí z § 65 odst. 2 věty třetí tr. řádu, kde se výslovně upravuje **právo obviněného a obhájce nahlížet do spisu při sjednání dohody o vině a trestu**, nikoliv před jejím sjednáním.

V řadě případů chce obviněný (či obhájce) nahlédnout do spisu před výslechem, aby mohl vypovídat se znalostí spisového materiálu, avšak policejní orgán toto právo na počátku vyšetřování odepré s odkazem na § 65 odst. 2 větu první tr. řádu. Důsledkem toho je, že obhajoba nedostane možnost seznámit se s důkazy a poznatky, které byly vyhledány a zajištěny postupem před zahájením trestního stíhání, a na rozdíl od policejního orgánu a státního zástupce nemůže posoudit existující důkazní situaci. V praxi obviněný, zastoupený obhájcem, v žádosti o nahlédnutí do spisu výslovně uvede, že zvažuje splnění podmínek potřebných ke sjednání dohody o vině a trestu, a proto by chtěl vypovídat až poté, co se seznámí se spisem, aby mohl posoudit důkazní situaci na počátku vyšetřování, aby mohl posoudit výsledky šetření. Nejednou se z ústního odůvodnění odeprání nahlédnutí do spisu dozví od vyslyšajícího, že § 65 odst. 2 věta třetí tr. řádu upravuje právo obviněného a obhájce nahlížet do spisu až **při sjednání dohody o vině a trestu**, nikoliv však dříve, v době, kdy o jejím sjednání uvažuje. Obviněný však nemůže při svých úvahách o možné dohodě pominout obsah spisu, který potřebuje znát stejně jako orgány činné v přípravném řízení.

V zájmu častějšího sjednání dohody o vině a trestu mezi obviněnými a státními zástupci by bylo umožnit obviněným, kteří projeví zájem o sjednání této dohody, nahlédnutí do spisu již na počátku vyšetřování, tedy s časovým odstupem **před sjednáním dohody**, nikoliv až při jejím sjednání. V praxi se ukazuje, že odeprání nahlédnutí do spisu obhájci, příp. obviněnému, je důvodem proč mnozí obvinění bez znalosti spisu nechtějí ani uvažovat o možnosti sjednání dohody o vině a trestu.

De lege ferenda navrhuji následující úpravu § 65 odst. 2 tr. řádu se změnou, kterou zde uvádím tučně: „**Právo nahlédnout do spisu a spolu s tím ostatní práva uvedená v odstavci 1 nelze odeprít obviněnému a obhájci, jakmile byli upozorněni na možnost prostudovat spisy, ani v případě, že obviněný zvažuje možnost sjednání dohody o vině a trestu.**“

Účel dohod o vině a trestu

„Hlavní cíl, který je sledován institutem dohody o vině a trestu, je vybalancování očekávaných ‚ztrát a zisků‘, které může přinést výsledek trestního řízení pro jeho aktéry, jimiž jsou na jedné straně obviněný a na druhé straně orgány činné v trestním řízení (reprezentující veřejný zájem), eventuálně též poškozený tak, aby výsledek uspokojil všechny strany.“¹² Obviněný očekává od dohody s orgány činnými v trestním řízení zmírnění trestu, státní zástupce a soud doznání obviněného ze spáchání skutku, či alespoň prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a to v zájmu úspory času a prostředků.

Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb. uvádí: „Uzavření dohody o vině a trestu bude vyžadovat výrazně vyšší stupeň poznání o pachatelí a trestném činu než při zahájení trestního stíhání, nebude však nutné provádět vyčerpávajícím způsobem všechny dostupné důkazy, které by jinak byly potřebné pro podání obžaloby.“¹³ Z toho plynou také možné přístupy obhajoby a odpověď na otázku, kdy by měl obhájce navrhnout obviněnému sjednání dohody o vině a trestu.

Kdy obviněný nemůže jednat o dohodě o vině a trestu?

Nepříliš často policejní orgán rozhodne o zahájení trestního stíhání i bez sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první tr. řádu i bez šetření. V těchto případech je vyšetřování první fází přípravného řízení. Navrhne-li pak na počátku vyšetřování státní zástupce obviněnému jednání o dohodě o vině a trestu, tak neexistují výsledky vyšetřování, dokonce ani výsledky šetření, konaného postupem před zahájením trestního stíhání, které by prokazovaly závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný či podezřelý. Kromě toho před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce nemůže přezkoumat, zda výsledky první fáze přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, i když mu to ukládá čl. 61 odst. 2 cit. pokynu č. 9/2019 NSZ.

V těchto případech by obviněný ani jeho obhájce neměl jednat se státním zástupcem o dohodě o vině a trestu, protože údaje obsažené v usnesení o zahájení trestního stíhání ani případný odkaz na trestní oznámení jsou zcela nedostatečné. Je však možné, aby obhajoba požádala o nahlédnutí do spisu, zejména za účelem zjištění důvodu, proč státní zástupce navrhl obviněnému jednání o dohodě o vině a trestu, i když kromě trestního oznámení nejsou žádné jiné výsledky přípravného řízení. Pokud však policejní orgán s odkazem na § 65 odst. 2 tr. řádu toto právo obviněnému či obhájci odepře, pak před **prvním výsledkem nemůže obviněný ani zvažovat možnost sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem, a bez znalosti spisu ani zvažovat prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán.**

Kdy může obviněný jednat o dohodě o vině a trestu?

V praxi jsou různé názory na dobu, kdy může obviněný podat návrh na sjednání dohody o vině a trestu, i na to, kdy může akceptovat návrh státního zástupce na sjednání této dohody. Nepochybně je nutné odlišovat, kdo podává návrh na jednání o dohodě a zda to činí na základě výsledků vyšetřování (§ 175a odst. 1 tr. řádu), tedy po jeho skončení, nebo v jeho průběhu, event. již na počátku vyšetřování, v době, kdy jsou známy pouze výsledky první fáze přípravného řízení.

Obhájce by si měl u každého obviněného uvědomit, že dohoda o vině a trestu narušuje zásadu zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností i zásadu volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 5 tr. řádu), protože prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je přiznávána větší důkazní váha než důkazům provedeným před soudem. Proto v případě, že obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, na počátku nebo v průběhu vyšetřování, tak nelze vyloučit, že v jeho dalším průběhu by byly provedeny důkazy, které by byly důvodem k zastavení trestního stíhání nejčastěji dle § 172 odst. 1 písm. c) tr. řádu, protože by nebylo prokázáno, že čin spáchal obviněný, příp. by byly důvody pro rozhodnutí dle jiného písmene § 172 odst. 1 tr. řádu nebo dle § 172 odst. 2 tr. řádu.

Pokud obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, po skončení vyšetřování, potom může s obhájcem posoudit všechny provedené důkazy. K tomu Eva Novotná uvedla: „*Státní zástupce by měl při sjednávání dohody o vině a trestu postupovat vždy v souladu s podmínkami stanovenými v § 175a tr. řádu a vyzývat obviněného*

*k jednání pouze tehdy, pokud zde existuje stejná či vyšší míra pravděpodobnosti o spáchání trestného činu konkrétní osobou, jako je tomu v případě podání obžaloby. V opačném případě by šlo o návrh předčasný, a tedy nezákonný. Státní zástupce se navíc může takovým jednáním dopustit i porušení zákazu donucování k sebeobviňování, a to za předpokladu, kdyby výměnou za prohlášení viny navrhl obviněnému nepřiměřeně nízký trest, než jaký by mu podle ustanovení trestního zákoníku hrozil.*¹⁴

Tento názor je plně odůvodněný, pokud se v praxi důsledně vychází z výsledků vyšetřování (§ 175a tr. řádu). V současnosti, v případech, kdy státní zástupci navrhují sjednání dohody již na počátku vyšetřování, může obhajoba, stejně jako policejní orgán a státní zástupce, vycházet jen z výsledků šetření dle § 158 a násl. tr. řádu. **Problém je pak v tom, že z výsledků šetření, i když se s nimi může po nahlédnutí do spisu obhajoba seznámit, nelze dovést, zda výsledky vyšetřování budou či nebudou odůvodňovat podání obžaloby.** K tomu lze dospět až po výsleších svědků, poškozených, po posouzení listinných a věcných důkazů a dalších skutečností zjištěných v průběhu vyšetřování.

Po zvážení důkazní situace **obhajoba může ve smyslu § 175a odst. 1 tr. řádu souhlasit s jednáním o dohodě o vině a trestu se státním zástupcem i v průběhu vyšetřování, jen pokud výsledky prověřování, a také dosud známé výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.**

Někdy obviněný sám zvažuje podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem a chce znát názor svého obhájce.

Obhájce může doporučit obviněnému podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem po prostudování spisu při skončení vyšetřování (§ 166 tr. řádu), pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, a proto jsou splněny podmínky stanovené v § 175a odst. 1, 3 tr. řádu. Tak může obhájce reagovat zejména v případě, že od obviněného ví, že je pachatelem trestného činu, a nasvědčují tomu i výsledky vyšetřování, tedy důkazy, které v něm byly provedeny.

Obhájce může doporučit obviněnému, aby zvažoval podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem již v průběhu vyšetřování. Takto může obhájce reagovat v případě, že od obviněného ví, že je pachatelem trestného činu, a zvažované nebo již prezentované prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je v souladu s již provedeným dokazováním a zejména s usvědčujícími důkazy obsaženými ve spisu.

Obhájce nemůže doporučit obviněnému, aby zvažoval podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem již v průběhu vyšetřování, obzvláště ne na jeho počátku, zejména v případech, kdy obhajoba nemohla nahlédnout do spisu a důvody obvinění klienta zná jen z usnesení o zahájení trestního stíhání.

Častější jsou v praxi situace, kdy obviněný sám nezvažuje podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu, nýbrž reaguje na návrh státního zástupce, a proto chce znát názor svého obhájce.

Obhájce by neměl souhlasit s tím, aby obviněný akceptoval návrh státního zástupce na sjednání dohody o vině a trestu již na počátku vyšetřování, pokud nezná výsledky šetření konaného postupem dle § 158 a násl. tr. řádu, ani v případech, kdy je mu umožněno nahlédnutí do spisu shromážděného

¹⁴ Stov. op. cit. sub 9.

šetřením a jsou v něm také důkazy a další skutečnosti ve prospěch obviněného. Naopak by měl obhájce po seznámení se spisem upozornit obviněného na důkazní situaci, která sice postačovala na zahájení trestního stíhání, avšak bez zjištění nových důkazů v průběhu vyšetřování by to nepostačovalo státnímu zástupci na podání obžaloby. V případě, že státní zástupce nebo policejní orgán konající vyšetřování odepře nahlédnutí do spisu dle § 65 odst. 2 tr. řádu s odůvodněním, že k němu může dojít až při sjednání dohody o vině a trestu nebo při skončení vyšetřování, pak by obhájce neměl klientovi doporučit, aby souhlasil s návrhem státního zástupce, protože bez znalosti spisu nemůže posoudit, zda jsou důvody pro jeho akceptování. **Odepření nahlédnutí do spisu by mělo být pro obhajobu signálem, že nelze vyloučit slabou důkazní situaci, kterou se snaží státní zástupce řešit návrhem dohody o vině a trestu.** Ani v případě, že nejsou zcela jednoznačné výsledky šetření, s nimiž se obhájce seznámí poté, co je mu umožněno nahlédnout do spisu, nemůže obviněnému doporučit sjednání dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování, i když to navrhne státní zástupce. Pak je otázkou, jak státní zástupce vykonával dozor nad přípravným řízením (§ 157 odst. 2, § 174 odst. 2 tr. řádu) a proč došlo k zahájení trestního stíhání, když není dostatečně odůvodněn závěr, že trestný čin popsáný v usnesení spáchal obviněný. **Z pohledu obhajoby, i po nahlédnutí do spisu může jít o takovou důkazní situaci, která by při skončení vyšetřování mohla vyústit do zastavení trestního stíhání, nebo před soudem ve zproštění obžaloby.** Tomu se může státní zástupce snažit předejít návrhem na sjednání dohody o vině a trestu již na počátku vyšetřování.

Obhájce může doporučit obviněnému, aby akceptoval návrh státního zástupce na sjednání dohody o vině a trestu po skončení vyšetřování (§ 166 tr. řádu), pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, a proto jsou splněny podmínky stanovené v § 175a odst. 1, 3 tr. řádu. Tak může obhájce reagovat zejména v případě, že od obviněného ví, že je pachatelem trestného činu, a nasvědčují tomu i výsledky vyšetřování, tedy důkazy, které v něm byly provedeny. V takovém případě může doporučit obviněnému, aby prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán, i když to při svém výslechu před policejním orgánem popíral.

Obhájce může doporučit obviněnému, aby akceptoval návrh státního zástupce na sjednání dohody o vině a trestu již v průběhu vyšetřování, pokud bylo obhajobě umožněno nahlédnutí do spisu a pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují vinu obviněného. Pak může obviněný prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nebo se také doznat k trestné činnosti.

Obhájce by však neměl doporučit obviněnému, aby akceptoval návrh státního zástupce na jednání o dohodě o vině a trestu již na počátku vyšetřování. V takových případech je otázkou, jak státní zástupce vykonával dozor nad přípravným řízením (§ 157 odst. 2, § 174 odst. 2 tr. řádu) a proč došlo k zahájení trestního stíhání. Z pohledu obhajoby, i po nahlédnutí do spisu může jít o slabou důkazní situaci, která by při skončení vyšetřování mohla vyústit do zastavení trestního stíhání, nebo před soudem ve zproštění obžaloby. Takovému rozhodnutí se může státní zástupce snažit předejít návrhem na sjednání dohody o vině a trestu již na počátku vyšetřování. Nebo může jít pouze o snahu o šetření času a prostředků státního zastupitelství.

Možnost zneužití dohod o vině a trestu

Obhájce nemůže pominout, že existuje nebezpečí zneužití dohod o vině a trestu orgány činnými v trestním řízení, které si mohou chtít zjednodušit práci „za každou cenu“. Při nadužívání tohoto institutu hrozí také sblížení obhájce a státních zástupců při snaze dosáhnout co nejrychleji výsledku řízení a vytváření nátlaku na obviněného, aby prohlásil vinu a přistoupil na mírnější potrestání a neriskoval přísnější trest při plnohodnotném projednání věci.¹⁵

Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení (§ 175a odst. 1 věta první tr. řádu). V praxi se orgány činné v přípravném řízení soustředí jen na to, aby získaly od obviněného prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán, bez něhož nelze dohodu sjednat. **Obhájce nemůže akceptovat, pokud se policejní orgán a státní zástupce spokojí pouze s prohlášením obviněného o spáchání skutku, aniž by se zaměřili na prověření pravdivosti tohoto prohlášení, v konfrontaci s důkazy a dalšími skutečnostmi zjištěnými v průběhu vyšetřování.**

Dokazování musí být primárně zaměřeno na to, zda se skutek vůbec stal, tedy zda se stalo to, co je uvedeno ve skutkové větě usnesení o zahájení trestního stíhání. Přitom v průběhu vyšetřování může dojít ke zjištění okolností, které neodpovídají popisu skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání, musí ale být vždy zachována totožnost skutku. Výsledky vyšetřování musí také dostatečně odůvodňovat závěr, že zjištěný skutek je trestným činem, tedy že naplňuje všechny znaky trestného činu.

Dokazování musí dostatečně prokazovat i to, že skutek spáchal obviněný. Pro sjednání dohody o vině a trestu musí být původní **předpoklad, že skutek spáchal obviněný, dostatečně spolehlivě potvrzen důkazy opatřenými v průběhu vyšetřování.**

Obhájce by měl souhlasit s dosažením dohody o vině a trestu jen po splnění základních předpokladů, jimiž jsou základní skutková zjištění prokazující, že se stal skutek, pro nějž je obviněný stíhán, že jej spáchal obviněný, že má veškeré znaky trestného činu a že je za něj obviněný trestně odpovědný.

Již z koncepce dohody o vině a trestu dle § 175a tr. řádu jako alternativního řešení trestní věci vyplývá, že obviněný se dobrovolně práva na plnohodnotné projednání věci vzdává. O schválení dohody o vině a trestu rozhoduje soud ve veřejném zasedání a dohodu v něm schvaluje odsuzujícím rozsudkem, který je třeba veřejně vyhlásit. Dokazování se však v řízení před soudem ve veřejném zasedání o schválení dohody o vině a trestu zásadně neprovádí (§ 314q odst. 5 tr. řádu).

Závěr

V praxi jsou dva odlišné názory na to, kdy může státní zástupce uzavřít dohodu o vině a trestu. Podle zákona, tedy podle § 175a odst. 1 tr. řádu, to je možné, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Podle názoru Nejvyššího státního zastupitelství by však dohoda o vině a trestu měla být uzavírána na samém počátku vyšetřování, v době, kdy jsou státnímu zástupci, a výjimečně i obhajobě, známy pouze výsledky šetření dle § 158 a násl. tr. řádu.

V tomto článku dospívám k závěru, že **obviněný by měl zvažovat uzavření dohody o vině a trestu zásadně po splnění podmínek**

¹⁵ Srov. op. cit. sub 7, str. 2262-2263.

uvedených v § 175a odst. 1 tr. řádu, pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Pokud po skončení vyšetřování nebo i v jeho průběhu prostuduje spisy, pak může se znalostí důkazů provedených ve vyšetřování prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 175a odst. 3 tr. řádu), a to i v případě, že dříve popíral trestnou činnost nebo nevypovídal.

Zcela výjimečně může obviněný zvažovat možnost uzavření dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování, pouze však

za předpokladu, že výsledky první fáze přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal on jako obviněný. Bez nahlédnutí do spisu by však obviněný neměl prohlásit, že se dopustil skutku, pro který je stíhán, ani souhlasit s návrhem státního zástupce na jednání o dohodě o vině a trestu ani po skončení vyšetřování, a obzvláště ne v jeho průběhu či na jeho počátku. ❖

Rozdílné pojetí škody v civilním a trestním řízení

Následující článek pojednává o rozdílném pojetí škody. Nejdříve ukáže na příkladu a judikatuře rozdíly v ocenění v rámci civilního a trestního práva a následně zevšeobecní jednotlivé rozdíly.

JUDr. Ing. Lukáš Křístek, MBA,
působí jako znalec ve znalecké kanceláři
BDO ZNALEX, s. r. o.

Zadání příkladu

V jednom českém městě se staly během jednoho dne tyto čtyři události:

- A** – Ve velkoobchodu bylo odcizeno kolo „Stříbrný šíp“. Díky kamerovému systému byl následně pachatel dopaden. Kolo se však již nenašlo.
- B** – Prodejce chtěl před maloobchodní prodejnou „Kola a kolečka“ vystavit kolo „Stříbrný šíp“. Než ho stačil ve stojanu zamknout, bylo odcizeno. Dosud se nenašlo.
- C** – Mladý muž si koupil v obchodě „Superkola“ kolo „Stříbrný šíp“. Když ho postavil před vchod do domu a šel pro klíče, aby ho uzamkl ve sklepě, kolo mu bylo odcizeno. Dosud se nenašlo.
- D** – Pán v nejlepších letech si koupil kolo „Stříbrný šíp“ v prodejně „Naše kola“. Chtěl se kolem pochlubit kamarádům. Proto s ním zajel před hospodu. Kolo zamkl, a přes zámek přehodil deku, takže nebylo vidět, že je zamčené. Zloděj chtěl

kolo ukrást, což se mu nepodařilo, a byl chycen. Kolo nebylo poškozeno.

Za velkoobchodní cenu nakupuje maloobchod kolo do svých obchodů. Každý maloobchod si určil jinou konečnou cenu kola. „Stříbrný šíp“ se do ČR dováží do velkoobchodu za nákupní cenu z ciziny bez DPH.

Velkoobchod s koly nakoupil z ciziny kolo za 55 000 Kč bez DPH.

Velkoobchod s koly prodává kolo do maloobchodů (prodejen s koly) za 70 000 Kč bez DPH.

Prodejny prodávají kola za různé ceny.

Rozdíl mezi nákupní cenou (55 000 Kč) a velkoobchodní cenou (70 000 Kč) je marže velkoobchodu (15 000 Kč).

Rozdíl mezi velkoobchodní cenou (70 000 Kč) a maloobchodní cenou (95 000 Kč; 97 000 Kč; 99 000 Kč) je marže jednotlivých maloobchodních prodejen (25 000 Kč; 27 000 Kč; 29 000 Kč).

Čtenář si může vyplnit tabulku a stanovit dle jeho názoru výši škody pro jednotlivé případy podle civilního i trestního práva.

	případ A	případ B	případ C	případ D
výše škody v trestním právu				
výše škody v civilním právu				

Již zde napovíme, že budeme pro stanovení výše škody argumentovat Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“), judikaturou Ústavního soudu, judikaturou Nejvyššího soudu a také zásadami trestního práva.

Cenové informace jsou tyto:

informace o kole „Stříbrný šíp“	velkoobchod	maloobchod Kola a kolečka	maloobchod Superkola	maloobchod Naše kola
nákupní cena z ciziny bez DPH	55 000 Kč			
velkoobchodní cena bez DPH	70 000 Kč	70 000 Kč	70 000 Kč	70 000 Kč
maloobchodní cena bez DPH		95 000 Kč	97 000 Kč	99 000 Kč
velkoobchodní cena včetně DPH 21 %	84 700 Kč	84 700 Kč	84 700 Kč	84 700 Kč
maloobchodní cena včetně DPH 21 %		114 950 Kč	117 370 Kč	119 790 Kč

Úvodní popis rozdílů účelu škody

Trestní právo neupravuje výslovně pojem škoda ani prospěch a odvolává se na civilní právo. Přehledně to vysvětluje František Púry s Martinem Richtrem. Proto z nich vyjdeme při našich úvahách: „Trestní právo nemá pro své účely vlastní, samostatné **pojetí škody**, ale pouze čteně pracuje s tímto pojmem. **Chápání škody v kontextu trestního práva hmotného tak vychází z pojetí škody v civilním právu.**¹ Pod pojmem škoda se proto rozumí jak **skutečná škoda**, tj. úbytek majetkových hodnot, tak to, co poškozenému ušlo, tj. **ušlý zisk** (srov. § 2952 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů). Ačkoli se civilistická definice škody formálně přejímá i v trestněprávní praxi, je vhodné při jejím užití v oblasti trestního práva mít na zřeteli **rozdílnost účelu stanovení škody mezi civilním právem a trestním právem hmotným.**²

Civilní právo stanovuje pojem škoda a její výši za účelem náhrady škody tomu, komu byla způsobena, tj. poškozenému. Smyslem civilněprávního pojetí škody je tedy dosažení hodnoty majetku poškozeného odpovídající stavu, kterou by býval měl bez existence škodné události. Jinými slovy, účelem civilního chápání škody je dosažení **spravedlivého uspořádání majetku poškozeného**. Mnohdy je navíc možné tohoto cíle dosáhnout zcela či částečně vícero způsoby, např. reivindikací žalobou na vydání odcizené či zpronevěřené věci či alternativně žaloby na náhradu škody.³

Trestní právo hmotné oproti tomu primárně stanovuje škodu a její výši za účelem posouzení povahy a závažnosti trestného činu či za účelem posouzení míry škodlivosti protiprávního jednání, tedy existence jeho trestněprávní relevance. Způsobení škody v určité výši je totiž znakem některých základních skutkových podstat trestných činů, což je zcela typické např. pro výsledné trestné činy proti majetku. Z hlediska závažnosti trestného činu je pak na přič všemi trestnými činy standardní, že způsobením škody v určité výši je podmíněno použitím vyšší trestní sazby v kvalifikovaných skutkových podstatách trestných činů. Primárním smyslem existence škody v trestním právu hmotném je tedy posouzení existence či míry společenské škodlivosti protiprávního činu.⁴

Ústavní soud k tomu dodává, že „občanskoprávní institut náhrady škody plní funkci kompenzační a preventivní a výše škody nemůže být sankcí ... náhrada škody v českém právním řádu nemá sankční povahu a její funkcí není poškozeného jakkoli obohatit“.⁵

Stanovení škody v civilním právu

Nejdříve uvádíme, že občanský zákoník neupravuje oceňování. Neříká nám, jak máme oceňovat např. pro náhradu škody. Jedná se tedy o otázku čistě odbornou (*quaestio facti*). Zákon o oceňování majetku se na daný případ nevztahuje. V zákoně č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, je uvedeno, kdy se zákon použije (srov. § 1 zákona o oceňování majetku). A v občanském zákoníku není odkaz

na zákon o oceňování, takže zákon o oceňování majetku není *lex specialis* k občanskému zákoníku.

Budeme vycházet z uvedeného judikátu Ústavního soudu. Náhrada škody v českém právním řádu nemá sankční povahu a její funkcí není poškozeného jakkoli obohatit. Víme, že hradit se má skutečná škoda a ušlý zisk. V našem případě krádeží kol nebudeme uvažovat o ušlém zisku. Důvodem je, že velkoobchod i maloobchodní prodejny měly na skladě i další kola značky „Stříbrný šíp“, takže nastala situace, že by nemohly kolo prodat, a tím by jim zisk ušel.

V případě A velkoobchod nakoupil kolo za částku 55 000 Kč. A to je také skutečná škoda, která velkoobchodu vznikla. Škoda nemá sankční charakter.

V případě B maloobchod „Kola a kolečka“ nakoupil kolo za částku 70 000 Kč bez DPH. Má být nahrazeno i DPH? Společnost „Kola a kolečka“ je plátcem DPH.

Jinými slovy, promítá se do výše škody v civilním řízení částka rovnající se dani z přidané hodnoty? V civilním řízení má výše stanovené škody představovat částku, která se rovná spravedlivé náhradě.

„Mají-li být nahrazeny náklady potřebné k uvedení věci do původního stavu, pak v případě, že poškozený je plátcem DPH a škoda vznikla na jeho majetku, který používá při podnikání, představují náklady na opravu tohoto majetku provedené třetí osobou zdanitelné plnění ve smyslu cit. zák. č. 588/1992 Sb. Pokud je osoba, která opravu provedla, rovněž plátcem DPH a vůči poškozenému tuto daň uplatnila, vzniká za normálního běhu okolností nárok poškozeného na odpočet DPH vůči správci daně při přiznání DPH na výstupu. Skutečnou škodou pak může být za těchto okolností pouze částka vynaložená na uvedení věci do původního stavu bez uhrazení DPH plátcem na vstupu, neboť pouze o tuto částku se vzhledem k nároku poškozeného na její odpočet majetek poškozeného snížil. Rovněž není v tomto případě možné považovat zaplacenou DPH na vstupu za účelně vynaloženou náklady na odstranění škody, neboť za normálního běhu okolností nic nebrání poškozenému, aby nárok na odpočet této daně vůči správci daně uplatnil a účelně tyto prostředky vynaložil jinak.“

Odlíšná situace by nastala v případě, kdyby poškozený nebyl plátcem DPH nebo by jako plátce nebyl v konkrétním případě oprávněn uplatňovat nárok na odpočet DPH na vstupu.⁶

V civilním řízení závisí odpověď na skutečnosti, zdali je poškozený plátcem DPH, nebo ne. Kola a kolečka jsou plátcem DPH, a proto je jejich skutečná škoda částka bez DPH, tedy částka 70 000 Kč.

V případě C maloobchod „Superkola“ prodal pánovi kolo za částku 117 370 Kč. Tuto částku pán za kolo zaplatil (částka obsahuje i DPH, pán není plátcem DPH). O tuto částku se krádeží majetek pána zmenšil. A to je také škoda, kterou bude chtít pán nahradit.

V případě D žádná škoda nevznikla. A proto ani není co nahrazovat.

Shrnutí: **Vidíme, že v civilním právu má náhrada škody individuální charakter. I když byl odcizen totožný majetek (nové kolo stejné značky), náhrada škody je pokaždé jiná. Vychází se z individualizace škody. V civilním právu také platí zásada, pokud škoda nevznikla, není co nahrazovat a ani nemá smysl stanovovat výši škody, resp. výše škody je 0 Kč.**

Stanovení škody v trestním právu

Abychom vysvětlili, jak uvažujeme při stanovení škody, nejdříve musíme uvést, jaký je účel trestního práva hmotného. Aby naše ocenění nešlo proti jeho účelu.

1 Viz zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 5 Tdo 923/2009, publikované pod č. 34/2010-II Sb. rozh. tr.

2 Toto odlišné pojetí ostatně respektuje i Ústavní soud např. v nálezu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. II. ÚS 1320/08, publikovaném pod č. 218 ve svazku 55 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

3 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 22 Cdo 2419/2012.

4 F. Púry, M. Richter: Trestněprávní pojetí škody na veřejném majetku při jeho správě, Bulletin advokacie č. 10/2019, str. 17.

5 Nález Ústavního soudu ze dne 11. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 668/15, odst. 30.

6 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1952/2006.

Účel trestního práva a objekt trestného činu

Základním účelem trestního práva je **ochrana společnosti** (tedy základním účelem není trestat, jak by vyplývalo z názvu) a **ochrana jednotlivých zájmů, hodnot a společenských vztahů**. „Obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu je objekt trestného činu. Objektem trestného činu rozumíme společenské vztahy (například vztahy vlastnické), zájmy a hodnoty (například život člověka, jeho zdraví, čest, důstojnost, jeho osobní svobodu) chráněné trestním zákonem.“

Porušení nebo ohrožení objektu trestného činu nazýváme následkem. Jedním z následků trestného činu je právě škoda. A zde se již dostáváme k oceňování. Nicméně ještě odběhneme k Listině.

Čl. 11 odst. 1 Listiny – základní ustanovení pro oceňování v trestním právu

Podle našeho názoru základní ustanovení pro oceňování v trestním právu poskytuje Listina v čl. 11 odst. 1, kde se praví: „**Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.**“

Výše jsme uvedli, že účelem trestního práva je ochrana. A nyní dodáváme stejná ochrana. V našem příkladu byla ukradena tři stejná kola (a jeden pokus). **Trestní právo musí stejný majetek chránit stejně!** V civilním právu byl každý ze čtyř případů oceněn jinou částkou. Zde je zásadní rozdíl mezi stanovením výše škody v civilním a trestním právu.

Všechny čtyři případy musí být oceněny stejnou částkou, protože se jedná o totožný majetek (stejně nové kolo). A proto musí být majetek stejně chráněn. Bez ohledu na to, zdali bylo kolo ukradeno ve velkoobchodě, maloobchodě nebo člověku.

Domníváme se, že **v rámci trestního řízení rozdily popisované v případech A, B, C, D nehrají roli**. Bylo ukradeno vždy stejné kolo ve stejné době a na stejném místě (ve stejném městě).

V trestním řízení v souladu s § 137 tr. zákoníku otázka zní, jaká je „cena, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává“? Upozorňujeme na slovo „obvykle“. Stát nemůže chránit vlastnictví v maloobchodě více než vlastnictví ve velkoobchodě. Pokud by pro trestní právo škoda ve velkoobchodě (velkoobchod obvykle prodává kolo za částku 84 700 Kč včetně DPH)⁸ byla jiná (nižší) než v maloobchodě (maloobchod obvykle prodává kolo za 114 950 až 119 790 Kč včetně DPH), byla by jiná i ochrana. V maloobchodě je cena včetně DPH vyšší než 100 000 Kč (tedy v roce 2023 se jedná o větší škodu). Zatímco ve velkoobchodě je cena včetně DPH nižší než 100 000 Kč, takže se jedná o škodu nikoli malou. V souladu s § 138 tr. zákoníku se pohybujeme v jiných sazbách za trestný čin. A tedy stejný majetek by byl jinak chráněn.

Pokud by škoda při krádeži ve velkoobchodě byla stanovena nižší částkou než např. kolo ukradené člověku či v maloobchodě, pak by se rozneslo, že je lepší krást ve velkoobchodě než lidem či v maloobchodě, protože stejný majetek bude v rámci výše škody oceněn nižší částkou.

Ad absurdum si představme, jak se zloděj u soudu hájí, že schválně kradl ve velkoobchodě, protože tam kradl majetek pod 100 000 Kč, zatímco stejný majetek v maloobchodě by kradl nad 100 000 Kč. „Paní soudkyně, přece nejsem blbý, abych kradl v maloobchodě, kde jsou vyšší ceny.“

Totožný majetek má být v trestním právu oceněn stejně. Má být stanovena stejná výše škody bez ohledu na to, kde či komu byl majetek ukraden. Majetek má být stejně chráněn.

Tento názor podporuje i § 138 tr. zákoníku slovy „*Při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává.*“ Důraz klademe na slovo „obvykle“. Obvyklost je v protikladu k individualitě. Všimněme si, že v rámci civilní části příkladu jsme ocenili pokaždé jinou částkou, příklad individualizace.

Judikatura dospěla ke stejnému závěru, i když neargumentuje Listinou. Uvádí, že **pro účely stanovení škody v trestním právu se vychází z maloobchodních cen**. Opírá svůj závěr o konstatování, že „cena, za kterou se obvykle prodává“ je cena konečného spotřebitele. Konečný spotřebitel je osobou, kvůli které se výrobek vyrobil a dodával. Srov. judikaturu: „*Do celkové výše škody způsobené majetkovým trestným činem je třeba započítat i výši tzv. marže u maloobchodní ceny, protože jde o součást celkové prodejní ceny, za kterou se věc v určitém místě a čase prodává.*“⁹

Problematika DPH

Víme, že výrobky a služby se v drtivé většině prodávají s daní z přidané hodnoty. V současnosti je daň z přidané hodnoty v sazbách 21 %, 15 % a 10 %. Základní sazba DPH je 21 % a podléhá jí většina zboží a služeb. Ve snížené sazbě 15 % jsou prodávány např. potraviny, některé zdravotnické pomůcky, hromadná doprava. A konečně v sazbě 10 % jsou prodávány kojenecká výživa, léky, knihy a hudebniny.

Většina výrobků se tedy prodává s daní ve výši 21 %. To znamená, že konečná cena výrobku bez daně je 100 Kč a s daní z přidané hodnoty 121 Kč. Připočtení nebo nepřipočtení DPH má velký vliv na výslednou cenu zboží či stanovení výše škody.

Nejdříve si vysvětlíme, jak DPH funguje. Judikát 4 Tz 152/2003 Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2003 popisuje fungování DPH jednoduše a správně takto:

„*Předmětem daně z přidané hodnoty (dále též DPH) jsou podle § 7 zákona o DPH veškerá zdanitelná plnění za úplatu i bez úplaty včetně naturálního plnění v tuzemsku, pokud zákon nestanoví jinak.*“

„Za subjekty daně z přidané hodnoty se považují osoby podléhající dani, plátcí daně a osoby mající zvláštní vztah k plátcí. Osobami podléhajícími dani jsou fyzické a právnické osoby, které provádějí zdanitelná plnění. Jde o osoby, které se mohou stát plátcem daně, a tím jejich zdanitelná plnění budou podléhat dani. Plátcem daně se stane osoba podléhající dani, jestliže se k dani zaregistruje, a to buďto povinně, nebo na vlastní žádost. Pro povinnou registraci je pak rozhodující tzv. obrat, což jsou příjmy a výnosy za zdanitelná plnění bez plnění osvobozených od daňové povinnosti, snížené u plátce daně o daň (viz § 3 až 5 zákona o DPH).“

Plátcí daně zajišťují vlastně jen její výběr od konečného spotřebitele. DPH se vybírá po částech v jednotlivých fázích výroby a odbytu při prodeji a nákupu. **Plátce daně má nárok odpočítat od své daňové povinnosti částku daně, kterou zaplatil svým dodavatelům na vstupu.**

Tím vlastně zdaňuje pouze tu částku, jež je přidána k jeho nákupní ceně při stanovení ceny prodeje, tedy přidanou hodnotu. Daň pak nese konečný spotřebitel v ceně, kterou musel zaplatit za nakoupené zboží a služby, a nemá už nárok na odpočet daně na vstupu. Plátce daně si může odpočítat daň zaplacenou na vstupu při nákupu zboží či

7 J. Jelínek in O. Novotný, A. Dolenský, J. Jelínek, M. Vanduchová: Trestní právo hmotné – I. Obecná část, 4. přepracované vydání, Aspi publishing, Praha 2003, str. 103.

8 Problematiku ocenění a DPH řešíme jinde.

9 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2014, sp. zn. 4 Tdo 1415/2014.

jiných zdanitelných plnění, jež použije k dosažení obrátu za svá zdanitelná plnění, a tato částka je pro jeho dodavatele daňovou povinností. To znamená, že si pak plátce daň z přidané hodnoty na vstupu, pokud ji zahrne do daňového přiznání k DPH za příslušné zdaňovací období (§ 19 odst. 2 zákona o DPH), odečte od pořizovací ceny zboží, které koupil od dodavatele, a vede toto zboží ve své účetní evidenci v ceně bez DPH. Plátce daně je pak podle § 10 zákona o DPH povinen účtovat daň z přidané hodnoty všem svým zákazníkům (daň na výstupu). Vybranou daň pak musí plátce odvést do státního rozpočtu. Přitom má právo tento odvod snížit o výši daně zaplacené na vstupu při nákupu od svých dodavatelů (viz § 19 odst. 1 zák. o DPH). Daň na vstupu je tedy daň u plátce, kterou vůči němu uplatní jako součást ceny za jím přijatá zdanitelná plnění jiný plátce, nebo daň, která je vyměřena při dovozu zboží (viz § 2 odst. 4 písm. d) zákona o DPH).

Z uvedeného výkladu je tedy zřejmé, že daň na vstupu představuje zjednodušeně řečeno pohledávku plátce DPH za finančním úřadem a daň na výstupu pohledávku finančního úřadu za plátcem DPH. Za příslušné zdaňovací období se tyto pohledávky vzájemně započtou a vzniklé saldo představuje daňovou povinnost plátce vůči finančnímu úřadu, v případě opačné bilance pak vznikne tzv. nadměrný odpočet a stát se vlastně stává dlužníkem plátce.“ (zvýrazněno autorem)

Ještě připomínáme, že DPH je daň nepřímá univerzální. To znamená, že ji platí jiná osoba (plátce – obchod s potravinami) než osoba, která je této dani podrobena (poplatník – člověk, který v obchodě nakupuje potraviny). Jedná se o daň univerzální. Spotřební daně jsou také daně nepřímé, avšak selektivní, a nikoli univerzální. Protože je to daň nepřímá, nevztahuje se k osobě (*ad personam*), jako např. daň z příjmu. Daň se vztahuje k věci, která je kupována (*ad rem*).

Dobře si uvědomíme prakticky, jak DPH funguje, při nákupu potravin v obchodě. Lidé – konečný spotřebitel – zaplatí za potraviny částku včetně DPH, ale tuto DPH jim už nikdo nevrátí. Jsou to v konečném důsledku lidé, kteří při svých nákupech platí DPH, a tak plní státní rozpočet.

Opět upozorňujeme, že v trestním řízení se nejedná o individuální pojetí škody na rozdíl od civilního řízení. Nezkoumáme tedy, zda-li je poškozený plátcem DPH, nebo nikoli. Stanovení škody musí být jednotné, ať kradu kdekoli a komukoli. Pokud je věc při obvyklém prodeji zatížená DPH, pak má být oceněna včetně DPH. A upozorňujeme, že věc je při prodeji zatížená DPH, nejen pokud prodáváme koncovému zákazníkovi – lidem. Z fungování DPH jasně vyplývá, že věc je zatížená DPH, i když ji prodává např. výrobce obchodníkovi.

Obvykle se věci v ČR prodávají s DPH, a to i mezi obchodníky a nikoli konečnými spotřebiteli. Proto by oceněna či stanovení škody mělo být uvedeno včetně DPH. Pokud by však věc nebyla zatížená DPH, pak by se obvykle prodávala bez DPH. V takovém případě by neměla být DPH součástí výše škody. Nestanovujeme individuální škodu, stanovujeme obvyklou škodu či „většinou“ škodu. Věc se obvykle (většinou) prodává (obchoduje) s DPH, proto i škoda se stanovuje včetně DPH.

Judikatura uvádí, že v rámci trestního pojetí zjišťování škody se má vycházet z ceny zboží v maloobchodě včetně DPH.¹⁰

„Jestliže trestní zákon hovoří o výši škody jako o ceně věci, za kterou se věc v místě obvykle prodává, pak nutno zdůraznit, že věc, pokud je její prodej jako zdanitelné plnění ze zákona daní z přidané hodnoty zatížen, se obvykle prodává vždy se zohledněním DPH. To tedy znamená, že cenou obvyklou v místě je pak potřeba chápat cenu, za kterou obvykle věc kupuje konečný spotřebitel, tedy s DPH.“¹¹ Obdobně také rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, č. j. 8 Tdo 1023/2012-57.

I zde existují výjimky, resp. logika někdy velí DPH nezapočítat. Jak uvádí Púry s Richtrem, „poněkud jiný význam má zaplacená daň z přidané hodnoty u trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Spočívá-li totiž poškození věřitele v tom, že dlužník prodal svůj majetek použitelný k uspokojení pohledávky věřitele a obdržel za něj kupní cenu, kterou nepoužil k uspokojení pohledávky věřitele, pak za situace, že tato kupní cena zahrnovala i daň z přidané hodnoty, již byl takovýto prodej jako zdanitelné plnění zatížen a kterou byl povinen dlužník zaplatit (odvést) příslušnému finančnímu úřadu, nemůže výše škody způsobené věřiteli zahrnovat i částku daně z přidané hodnoty. Totéž platí o výši případně získaného prospěchu, je-li znakem kvalifikované skutkové podstaty trestného činu poškození věřitele.“^{12, 13}

Ocenění intervalem a jednou částkou

Zatím jsme vysvětlili, že ocenění by mělo být ve všech čtyřech případech ve stejné výši, a to včetně DPH. Ovšem obchody nabízejí a prodávají kolo Stříbrný šíp za jiné částky. To je v tržním prostředí běžné a normální. Také jsme uvedli, že se nemáme řídit individuální cenou v jednotlivém obchodě. Znalec, který stanoví výši škody (majetkové újmy), se musí řídit zákonem o znalcích. Proto jeho výstupem bude znalecký posudek, který musí být z procesního hlediska zpracován v souladu se zákonem o znalcích č. 254/2019 Sb. A v trestním řízení existuje zásada *in dubio pro reo*, která se v civilním řízení nepoužívá. Víme, že v městečku jsou tři obchody, ve kterých prodávají kolo Stříbrný šíp, a známe i ceny.

informace o kole „Stříbrný šíp“	maloobchod Kola a kolečka	maloobchod Superkola	maloobchod Naše kola
maloobchodní cena včetně DPH 21 %	114 950 Kč	117 370 Kč	119 790 Kč

Kolo Stříbrný šíp se v městečku obvykle prodává v intervalu 114 950 až 119 790 Kč.

Zákon o znalcích (zákon č. 254/2019 Sb. v § 28 odst. 5) i prováděcí vyhláška (vyhláška č. 503/2020 Sb. v § 41 odst. 5, § 57, § 58 odst. 2) uvádějí, že „pokud podklady nebo metoda neumožňují znalci vyslovit jednoznačný závěr, uvede znalec skutečnosti snižující přesnost závěru“.

Zde vidíme, že **podklady neumožňují vyslovit jednoznačný závěr ve smyslu stanovení jedné konkrétní částky. Proto by postačilo, kdyby znalec odpověděl intervalem, viz výše.**

A zde nastupuje zásada *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obviněného). **Ve prospěch obviněného je částka nejnižší, proto je výsledkem částka 114 950 Kč.**

Výsledky

Níže je tabulka s celkem osmi oceněními. Zbývá vysvětlit ocenění v trestním právu v případě D, kdy v civilním právu ke škodě nedošlo, protože zloděj nedokázal přivázané kolo ukrást. Zde je také významný rozdíl mezi škodou v civilním a trestním právu.

10 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1483/2015, či ze dne 17. 10. 2012, č. j. 8 Tdo 1023/2012-57.

11 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2003, sp. zn. 4 Tz 152/2003.

12 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 5 Tdo 922/2018, uveřejněné pod č. 43/2019 Sb. rozh. tr.

13 F. Púry, M. Richter: Problematické aspekty zjišťování škody a její výše v trestním řízení, in Sborník XXIX. Karlovarské právnícké dny, Leges, Praha 2022, str. 123.

V civilním právu škoda nevznikla, není co nahrazovat. Proto je ocenění 0 Kč. V trestním právu nás nezajímá výsledek, ale úmysl. Pachatel chtěl kolo ukrást. Proto se na jeho konání díváme jako na trestný čin ve stadiu pokusu. Srov. § 21, odst. 2 tr. zákoníku: „*Pokus trestného činu je trestný podle trestní sazby stanovené na dokonáný trestný čin.*“ A protože na pokus se díváme jako na dokonáný trestný čin, tak i v tomto případě je stanovená škoda stejná jako v případech A až C.

	případ A	případ B	případ C	případ D
výše škody v trestním právu	114 950 Kč	114 950 Kč	114 950 Kč	114 950 Kč
výše škody v civilním právu	55 000 Kč	70 000 Kč	117 370 Kč	0 Kč

Čtenář si může porovnat své výsledky s uvedenými.

Všimněme si, že se nedá *a priori* říct, že by škoda v trestním právu byla vždy vyšší nebo nižší než v civilním právu. Problematika není natolik jednoduchá, abychom mohli dospět k jednoduchým kategorickým závěrům.

Zobecnění rozdílného pojetí škody v civilním a trestním právu

Zde si ukážeme jednotlivé aspekty rozdílného pojetí škody v civilním a trestním právu.

Účel stanovení výše škody

Proč vyšší škody vůbec stanovujeme? **V civilním právu vyšší škody stanovujeme za účelem náhrady škody poškozenému, ale nemusíme ji ani stanovovat, pokud škůdce na své náklady uvede majetek poškozeného v předešlý stav** (např. na své náklady zajistí opravu poškozené věci). Pak poškozeného nezajímá, jaká byla výše škody. Viz § 2951 o. z.

V trestním právu stanovujeme vyšší škody za účelem zjištění povahy a závažnosti trestného činu, tedy trestněprávní relevance. Jak moc byl poškozen právem chráněný zájem? Proto nás výše škody zajímá vždy. Škoda je v některých případech pojmovým znakem trestného činu. Výše škody se váže např. k polehčujícím či přitěžujícím okolnostem.

Individualizace (konkretizace) vs. obvyklost

Civilní pojetí škody vychází z individualizace konkrétního případu. Viděli jsme na příkladech. O kolik se v konkrétním případě majetek poškozeného zmenšil? Trestní pojetí škody vychází z obvyklosti ceny – „*cena, za kterou se věc v místě a čase obvykle prodává*“. Nevychází z pojetí „*za kolik by poškozený věc koupil*“. Výjimkou z obvyklosti je v trestním právu např. stanovení škody v rámci trestného činu „*Zneužití informace a postavení v obchodním styku*“, viz § 255 tr. zákoníku.

V rámci individualizace se v civilním pojetí škody a při jejím stanovení přihlíží i k pohnutkám škůdce. Pokud jsou pohnutkami škůdce svévolé či škodolibost, pak škůdce nehradí obvyklou cenu, ale cenu mimořádné obliby – § 2969 odst. 2 o. z.

Trestní právo nepracuje při stanovení výše škody či její náhrady s pojmem „*mimořádnost*“ či „*mimořádná cena*“. Pracuje s pojmem „*obvyklost*“. Pohnutky se zohledňují mimo stanovení výše škody.

Základní pravidlo

V civilním pojetí škody je základním pravidlem při stanovení jeho výše, resp. náhrady, uvedení v předešlý stav. Základní pravidlo je uvedeno v § 2951 odst. 1 o. z.: „*Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.*“ A peníze mají představovat ekvivalent uvedení do předešlého stavu. Protože škoda představuje zmenšení majetku a náhrada majetek zase zvětšuje do původní výše. Uvedení v předešlý stav, resp. stanovení nákladů na uvedení v předešlý stav, je základním pravidlem pro stanovení výše škody (nepředpokládáme zde ušlý zisk) v civilním řízení.

Trestní pojetí škody je řešeno v § 137 tr. zákoníku. Pravidlo „*uvedení v předešlý stav*“ je uvedeno až jako třetí možnost. Přednost mají „*účelně vynaložené náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci*“ a hlavně „*cena, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává*“. Základní pravidla pro stanovení výše škody jsou v civilním a trestním právu rozdílná, což vyplývá i z účelu ocenění.

Civilní právo uvádí základní pravidlo, aby podle něj všichni postupovali. Trestní právo uvádí základní pravidlo, aby podle něj byla stanovena výše škody.

Subjektivní a objektivní pojetí škody

Pachatel v rámci své podvodné činnosti uzavřel kupní smlouvu. Protože byla uzavřena podvodně, tak se jedná o absolutně neplatný právní úkon, a proto v rámci civilního práva nevznikla škoda, vlastnictví nepřešlo. V trestním právu je škoda pojmovým znakem trestného činu podvodu. Proto musí existovat a být vyčíslena, aby se jednalo o tento trestný čin. Zde citujeme nález Ústavního soudu:

„*Stěžovatel v této souvislosti poukazuje na občanskoprávní řízení, v němž bylo nepravomocně určeno, že předmětné nemovitosti jsou ve vlastnictví původního vlastníka, neboť kupní smlouva je absolutně neplatným právním úkonem. ...*

Nejvyšší soud upozornil na to, že stěžovatel vůbec nerozlišuje občanskoprávní a trestněprávní důsledky svého jednání. Připomněl, že v případech podvodů, páchaných za využití padělaných smluv a listin, je již z povahy věci zřejmé, že se nemůže jednat o platné právní úkony, pachatelé podvodů ale při vědomí této skutečnosti záměrně vydávají takové listiny za pravé, protože právě to jim umožňuje dosáhnout cíle sledovaného podvodným jednáním. ...

Otázka platnosti právního úkonu by měla význam a musela by být řešena v případě, pokud by to mělo vliv na naplnění formálního znaku skutkové podstaty trestného činu (např. u trestných činů dle § 247 nebo 249a tr. zákoníku). Není tedy podstatné, zda lze zpětně dosáhnout změny zápisu v katastru nemovitostí ani zda lze dodatečně zvrátit stav navozený trestnou činností. Podstatné je, že to nemůže stěžovatele zbavit trestní odpovědnosti ze spáchání skutku, který naplňuje všechny znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu.

Ústavní soud tak nemůže přisvědčit stěžovatelovým námitkám, v nichž nerozlišuje občanskoprávní a trestněprávní důsledky svého jednání.

Nejvyšší soud jasně uzavřel, že stěžovatel svým trestným jednáním vytvořil stav způsobující zánik pohledávky jako hodnoty vyjádřitelné v penězích, a způsobil tedy škodu minimálně ve výši úplaty za získání (postoupení) pohledávky.

... v českém právním řádu není definována škoda. Pojem „škoda“ či „ke škodě“ cizího majetku je nutné interpretovat v kontextu příslušného právního předpisu či právního odvětví. V trestním právu, resp. v ust. § 250 tr. zákoníku se jedná o škodu nazíranou z pohledu úmyslu

pachatele trestného činu, tj. ve vazbě na subjektivní stránku. Jinak řečeno, jde o to, že pokud by se pachatel povedlo někoho uvést v omyl, z jeho subjektivního pohledu by škoda měla vzniknout. Občanské právo vychází naopak z objektivního pojetí škody a z ustálené doktrinární definice škody jako majetkové újmy vyjádřitelné v penězích, civilistické pojetí škody je proto objektivní, hmatatelné a vyčíslitelné. Byly-li by stěžovatelovy úvahy o civilistickém pojetí škody i ve vztahu k ust. § 250 tr. zákoníku dovedeny ad absurdum, nebylo by možné nikdy naplnit skutkovou podstatu podvodu, šlo-li by o podvodný převod či dispozici s věcí nemovitou či movitou, neboť z občanskoprávního hlediska by šlo vždy o absolutně neplatné právní úkony.

Shora uvedená úvaha je východiskem pro odlišnost posuzování viny a trestu na jedné a náhrady škody v adhezním řízení na druhé straně.¹⁴

V civilním právu škodou rozumíme majetkovou újmu, a protože má být spravedlivě nahrazena, hovoříme o objektivním pojetí škody. V trestním právu vycházíme ze subjektivního pojetí.

Soukromoprávní povaha vs. veřejnoprávní povaha

V civilním právu souběžně se vznikem škody vzniká závazek z deliktu. Jedná se o soukromoprávní závazkový vztah. Poškozený má právo. A je na něm, jestli právo uplatní. To platí i v rámci adhezního řízení dle § 43 odst. 3 tr. řádu, kdy „poškozený je oprávněn“. Je zde výjimka ze zásady oficiality. Řízení o nároku na náhradu škody může být zahájeno jen na návrh, tedy je ovládáno zásadou dispozicní.

V trestním právu se jedná o veřejnoprávní vztah za účelem zjištění povahy a závažnosti trestného činu. „Adhezní řízení je součástí

trestního řízení v případech, pokud byl nárok poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem včas a řádně uplatněn, tzn. že výrok o náhradě škody dle § 228 a násl. tr. řádu může být učiněn jen na podkladě návrhu poškozeného, který je v souladu s ust. § 43 odst. 3 tr. řádu. Soud nikdy nerozhoduje z úřední povinnosti (jde o výjimku ze zásady oficiality), v tomto směru je vázán návrhem poškozeného. Nárok na náhradu škody způsobené trestným činem má totiž soukromoprávní povahu a ani v občanskoprávním řízení o něm nemůže být rozhodováno bez jeho řádného uplatnění u soudu. Z návrhu na náhradu škody musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok uplatňuje (srov. § 43 odst. 3 poslední větu tr. řádu).“¹⁵

Škoda nastala vs. škoda nenastala

V rámci civilního práva existuje příčinná souvislost mezi vznikem škody (příčina) a její úhradou (následek), resp. stanovením její výše. Ust. § 2894 odst. 1 o. z.: „Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škoda).“ Resp. vznik škody, její vyčíslení, a úhrada škody. Případně vznik škody a uvedení v předešlý stav. Pokud škoda nenastala, civilní právo škodu neřeší. Není co řešit.

V rámci trestního práva existují případy, kdy škoda dle civilního práva nenastala, a přesto ji v rámci trestního práva stanovujeme. Srov. § 21 odst. 2 tr. zákoníku: „Pokus trestného činu je trestný podle trestní sazby stanovené na dokonáný trestný čin.“ Takže v některých případech škoda nenastala, trestný čin nebyl dokonán. Avšak škoda by přesto měla být stanovena, aby bylo zřejmé, jaká výše škody mohla nastat.

Spravedlivá náhrada vs. pochybnosti o výši škody

Oceňování znalcem je subjektivní záležitost. Základní judikát znalecké činnosti zní: „Znalec je osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení.“¹⁶ Výsledek znalceva ocenění je jeho subjektivní názor, který se v rámci soudního řízení objektivizuje. Do ocenění vnáší znalec své zkušenosti a svůj úsudek. Jiný znalec by většinou dospěl k jinému (nepatrně jinému) výsledku. Proto je smysluplné, aby znalec ocenil v intervalu hodnot. **V civilním řízení by pak výsledkem měl být buď průměr z intervalu, nebo nejpravděpodobnější hodnota intervalu.** Což je odrazem zásady rovnosti v civilním řízení. **V trestním řízení by měl být výsledek na horní nebo dolní mezi intervalu podle toho, co je pro obviněného příznivější.**¹⁷ Což je odrazem zásady *in dubio pro reo*.

Závěr

Ukázali jsme, že typ řízení má velký vliv na stanovení výše škody. Nemůžeme v rámci trestního práva bezmyšlenkovitě přejímat ocenění z civilního práva a naopak. Těchto skutečností by si měl být vědom zadavatel znalecké otázky i znalec při zpracování znaleckého úkolu souvisejícího se stanovením škody. ❖

¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. II. ÚS 1320/08.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005.

¹⁷ V podrobnostech viz L. Křístek: Vliv typu soudního řízení na ocenění znalcem, Bulletin advokacie č. 1-2/2019, str. 38 a násl.

PRONAJMEME

od léta 2023 cca 750 m² kanceláří

5 podlaží, vhodné pro jednoho nájemce, možno ale i po podlažích.

Prostor obsahuje 30 různě velkých místností včetně 3 variabilních zasedacích v jednom podlaží.

Vhodné pro provoz větší advokátní kanceláře, dlouhodobě, Praha 2, na metru, MHD, rekonstruovaný objekt.

Bližší informace – kontakt: 602 297 515

Co nového přinesla třetí novela katastrální vyhlášky

Dne 23. listopadu 2022 byla v částce 159 ve Sbírce zákonů publikována vyhláška č. 346/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška), ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o třetí novelu katastrální vyhlášky, která je tentokrát poměrně rozsáhlá, a následující článek je věnován nejvýznamnějším změnám,¹ se kterými se lze v praxi setkat.

JUDr. Daniela Šustrová, LL.M.,

je expertkou na katastrální právo.

Nová upozornění

Upozornění se v systematice katastrálního zákona neřadí mezi zápisy, přesto mají svou povahou velmi blízko k poznámce, kterou se zapisují významné informace týkající se evidovaných nemovitostí nebo v katastru zapsaných vlastníků a jiných oprávněných. Upozornění se eviduje v části D listu vlastnictví a jeho zápis i výmaz se provádí v protokolu „Z“ a postupuje se přiměřeně jako při zápisu poznámky, přičemž se plomba nevyznačuje. Upozornění lze vyznačit na návrh nebo z moci úřední, jakmile se katastrální úřad hodnověrně dozví, že by k zápisu upozornění mělo dojít.

Katalog taxativně uvedených **upozornění se rozšířil** a do ust. § 21 katastrální vyhlášky byla **nově zařazena upozornění na:**

- podané dovolání nebo ústavní stížnost proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na vklad,
- skutečnost, že jednotka vymezená podle občanského zákoníku je vymezena v souladu s povolením nebo kolaudací podle stavebního zákona,
- skutečnost, že probíhá řízení o pozůstalosti.

Co dál s nedostatečně identifikovanými vlastníky

V katastru nemovitostí je za nedostatečně identifikovaného vlastníka² považován ten, kdo není na listu vlastnictví označen údaji podle § 4 katastrálního zákona.³ Podle tohoto ustanovení se u fyzické osoby eviduje jméno, popř. jména, a příjmení, rodné číslo, popř. datum narození, a adresa trvalého pobytu, popř. bydliště. U právnické osoby se eviduje název nebo obchodní firma, identifikační číslo osoby nebo jiný identifikační údaj, je-li přidělen, a sídlo. Seznam nemovitostí, u kterých je v katastru evidován nedostatečně identifikovaný vlastník (právnická nebo fyzická osoba), je zveřejněn na internetových stránkách Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových⁴ a je pravidelně aktualizován.

Ust. § 65 katastrálního zákona obsahuje procesní pravidlo pro situace předvídané v ust. § 64 odst. 2 katastrálního zákona. Toto pravidlo lze vnímat v duchu zásady uplatňované v právních řádech demokratických společností, tedy že soukromý majetek má zůstat spíše v soukromých rukou než v rukou státu. Tomu ostatně odpovídá i struktura uváděného procesního postupu, kdy se nejprve vyčerpávají všechny v úvahu přicházející možnosti spočívající v dohledání nedostatečně identifikované osoby zapsané v katastru, a teprve nelze-li jinak, nastupuje stát.

V návaznosti na ust. § 65 katastrálního zákona bylo do katastrální vyhlášky zařazeno **nové ust. § 67 odst. 7, které stanoví, na základě jaké listiny lze zapsat vlastnické právo státu k nemovitosti, na kterou se pohlíží jako na opuštěnou podle § 1050 odst. 2 o. z.**⁵ Změna se запиše vkladem na základě prohlášení Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových o vzniku práva, pokud obsahuje náležitosti podle § 66 odst. 4 písm. a) a c) až f) katastrální vyhlášky, známé údaje o osobě, v jejíž prospěch je vlastnické právo v katastru dosud zapsáno, a prohlášení o tom, že postupem podle § 65 katastrálního zákona se nepodařilo vlastníka nemovitosti zjistit a že marně uplynula lhůta, po jejímž uplynutí se podle jiného právního předpisu má za to, že nemovitost je opuštěná. **Uvedený postup může být uplatněn až po 1. lednu 2024, resp. od 2. ledna 2024,** neboť doba uvedená v § 1050 odst. 2 o. z.⁶ počala běžet dnem nabytí účinnosti občanského zákoníku.⁷

Výmaz „starých“ předkupních a dalších obdobných věcných práv

Novela katastrální vyhlášky zavádí možnost pro výmaz **předkupních** a dalších obdobných věcných práv, jejichž zápis byl do katastru převzat z předchozích pozemkových evidencí (pozemkové knihy, zemské desky a železniční knihy) a která jsou zapsána ve prospěch osoby s nedostatečnými identifikačními údaji. **V ust. § 70 odst. 8 katastrální vyhlášky je stanoveno, že vkladovou (výmaznou) listinou je prohlášení vlastníka nemovitosti o tom, že předkupní nebo jiné obdobné věcné právo je promlčeno, s náležitostmi obdobnými potvrzení o zániku práva podle § 66 odst. 1 písm. b) katastrální vyhlášky.**

Tento nově zavedený postup není aplikovatelný na případy „starých“ **zástavních** práv a věcných břemen, převzatých z předchozích pozemkových evidencí. Postup při výmazu zástavních práv a věcných břemen, jejichž zápis byl do katastru převzat z bývalé pozemkové knihy, zemských desek nebo železniční knihy, která jsou zapsána ve prospěch osoby s údaji neumožňujícími její dostatečnou identifikaci, upravují ust. § 35, 40 a § 62 odst. 3 a 4 katastrálního zákona.⁸

1 Text se věnuje pouze vybraným ustanovením a nezabývá se legislativně-technickými úpravami katastrální vyhlášky, zrušujícími ustanoveními, změnami odstraňujícími dosavadní výkladové obtíže a změnami v příloze k vyhlášce č. 357/2013 Sb. Podrobnější komentář třetí novely katastrální vyhlášky bude zpracován pro ASPI.

2 Jedná se o osoby, jejichž údaje byly do dnešního katastru převzaty z předchozích pozemkových evidencí.

3 Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

4 www.uzsvm.cz.

5 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále též „o. z.“.

6 Ust. § 1050 odst. 2 o. z. zní: „Nevykonává-li vlastník vlastnické právo k nemovitě věci po dobu deseti let, má se za to, že ji opustil.“

7 Občanský zákoník nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014.

8 Viz <https://advokatnidenik.cz/2021/05/03/co-prinasi-desata-novela-katastralniho-zakona>.

Výmaz obsoletní poznámky *ex officio*

Zákon č. 460/2016 Sb., který novelizoval občanský zákoník, s účinností od 1. ledna 2018 znovuzavedl časově neomezené zákonné předkupní právo ve vztahu k nemovitým věcem mezi spoluvlastníky. Ust. § 1124 odst. 1 o. z. stanovilo, že převádí-li se spoluvlastnický podíl k nemovité věci, mají spoluvlastníci předkupní právo, ledaže jde o převod osobě blízké. Uvedené pravidlo platilo pro převody úplatné i bezplatné. Pokud spoluvlastník nemovité věci převáděl svůj podíl na nemovitosti, měli ostatní spoluvlastníci výhodu předkupního práva. Tuto výhodu neměl spoluvlastník, pokud vlastník převáděl svůj spoluvlastnický podíl na osobu blízkou.

Ust. § 1125 o. z. ve znění účinném od 1. ledna 2018 dávalo spoluvlastníkům volnost do té míry, že spoluvlastník se mohl vzdát předkupního práva spoluvlastnického s účinky pro své právní nástupce, a pokud tak učinil, zapisovala se do katastru poznámka podle ust. § 23 odst. 1 písm. zb) katastrálního zákona o vzdání se předkupního práva spoluvlastníka.

Tato právní úprava platila od 1. ledna 2018 do 30. června 2020. Přijetím zák. č. 163/2020 Sb. došlo k další novelizaci občanského zákoníku. Právní úprava předkupního práva se navrátila do podoby, jaká tady byla ke dni 1. ledna 2014. Podle § 1124 a 1125 o. z. vzniká zákonné předkupní právo spoluvlastnické pouze na šest měsíců a pouze v situacích, kdy vzniklo pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli vznik zákonného předkupního práva ovlivnit. Změna občanského zákoníku přinesla rovněž změnu katastrálního zákona a **s účinností od 1. července 2020 se do katastru nezapíše poznámka k nemovitosti o vzdání se předkupního práva spoluvlastníka.**

Poznámku o vzdání se předkupního práva spoluvlastnického zapsanou v období od 1. ledna 2018 do 30. června 2020 bylo možné od 1. července 2020 vymazat pouze na základě žádosti vlastníka nemovitosti odůvodněné odkazem na zák. č. 163/2020 Sb., část čtvrtá, změna zákona o katastru nemovitostí. Ačkoliv se výmaz poznámky o vzdání se předkupního práva spoluvlastníka provádí v protokolu „Z“, tedy bez poplatku, jedná se v tomto případě o nadbytečnou administrativní zátěž pro vlastníky, na jejichž nemovitosti je tato poznámka zapsaná. **Do novely katastrální vyhlášky byl zařazen do § 97 nový odst. 4, který umožňuje katastrálním úřadům provést výmaz zbytečné poznámky o vzdání se předkupního práva spoluvlastníka z moci úřední.**

A co dalšího?

Vzhledem k tomu, že dosud nebylo řešeno, jaké údaje mají být v katastru evidovány, náleží-li majetek do podílového fondu, do podfondu investičního fondu a je-li majetek ve svěřenském fondu, bylo do ust. § 15 katastrální vyhlášky doplněno, **jaké údaje se evidují, když vlastníkem není fyzická ani právnická osoba, ale odlišná entita.** Došlo také ke zpřesnění údajů evidovaných o právnické osobě cizího státu a organizační složce právnické osoby cizího státu.

9 Podle § 4 odst. 1 písm. c) katastrálního zákona se cenový údaj v katastru evidují s účinností od 1. ledna 2014, přičemž podle § 63 odst. 5 katastrálního zákona platí, že údaje o dosažených cenách nemovitostí z listin doručených k zápisu do katastru před uvedeným dnem se do katastru nedoplňují. Cenovým údajem podle § 24 odst. 1 katastrální vyhlášky se rozumí údaj o dosažené kupní ceně nemovitosti nebo skupiny nemovitostí. Cenový údaj se vede podle § 24 odst. 2 katastrální vyhlášky pro skupinu nemovitostí, které byly nabyty na základě téže kupní smlouvy nebo společně za jednu cenu podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí, ve veřejné dražbě podle zák. č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, v dražbě provedené soudním exekutorem podle exekučního řádu nebo správcem daně podle daňového řádu.

10 Zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů.

Ust. § 18 katastrální vyhlášky bylo upřesněno s ohledem na **potřebu odlišného způsobu zápisu některých věcných práv** (výhrada práva lepšího kupce a ujednání o koupi na zkoušku) v závislosti na tom, zda jsou zřízena s odkládací, nebo rozvazovací podmínkou. Pro věcná práva, která lze sjednat jako zcizitelná, bylo doplněno, že bude nově evidován údaj o tom, že předkupní právo nebo výhrada práva zpětné koupě jsou zcizitelné, pokud byly jako zcizitelné ujednány.

V ust. § 24 katastrální vyhlášky je nově pamatováno na situace, kdy je cena stanovena v jiné měně než v korunách českých nebo je část kupní ceny uvedena v české měně a část kupní ceny je uvedena v zahraniční měně. Nově se uvádí, že **cenový údaj⁹ se eviduje ve výši uvedené v listině k okamžiku zahájení vkladového řízení a dodatečně se neaktualizuje a že cenový údaj se vede bez DPH**, lze-li z obsahu listiny tento údaj jednoduše určit.

Ust. § 28 katastrální vyhlášky významně doplňuje postupy **při zápisu poznámek souvisejících s vedením řízení před soudy.** Zavádí se povinnost při zápisu poznámky zkoumat na soukromé listině, zda navazuje na dosavadní zápisy, a prokázání pravosti podpisů. U veřejných listin se pak zapisová návaznost nezkoumá a katastrálnímu úřadu se stanoví povinnost v případě, kdy je podkladem pro zápis poznámky veřejná listina, která nenavazuje na dosavadní zápisy v katastru, písemně vyrozumět vlastníka nemovitosti o zápisu poznámky.

Ust. § 70 odst. 7 katastrální vyhlášky přináší řešení **pro dosavadní problematické výmazy věcných břemen, která zanikla zpeněžením majetkové podstaty** podle insolvenčního zákona a podle zákona o konkursu a vyrovnání. Zároveň se do katastrální vyhlášky zařazuje **zcela nový § 70a**, ve kterém jsou uvedeny **listiny pro zápis a výmaz podzástavního práva a pro propadnou zástavu.** Odst. 4 je pak věnován výmazu zástavního práva z katastru pro případy, kdy je zástavním věřitelem právnická osoba, která již byla zrušena a vymazána z obchodního rejstříku.

V ust. § 92a katastrální vyhlášky se zavádí nové společné ustanovení, podle kterého **katastrální úřady budou změny údajů o nemovitostech evidovaných v katastru přednostně přebírat z Registru územní identifikace, adres a nemovitostí**, a teprve až v případě, kdy tyto údaje nebudou v RÚIAN uvedeny jako referenční (závazné), budou zápisy změn prováděny na základě písemných dokladů.

Evidování údaje o podlahové ploše

Novela katastrální vyhlášky rovněž obsahuje ustanovení [§ 15 odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) a čl. II bod 3], která **nabývají účinnosti až 1. ledna 2024.** Od tohoto data se v katastru u jednotek vymezených podle zákona o vlastnictví bytů¹⁰ **bude evidovat podlahová plocha jednotky a u jednotek vymezených podle občanského zákoníku se bude nově evidovat údaj o podlahové ploše bytu nebo nebytového prostoru.** Údaj o podlahové ploše bude evidován podle prohlášení vlastníka nebo jiné listiny, podle které došlo k zápisu jednotek do katastru. Údaje o podlahových plochách jednotek zapsaných do 31. prosince 2023 budou do databáze katastru postupně doplněny na základě interního pokynu ČÚZK.

Závěr

Třetí novela katastrální vyhlášky prospěla. Přináší možnost rozumně řešit některé dosavadní problematické zápisy (nebo výmazy), reaguje na odborné názory a soudní judikaturu, přizpůsobuje se související legislativě a vhodným způsobem reflektuje vývoj technické praxe. ♣

Nejvyšší soud:

K imisím působeným provozem závodu či podobného zařízení

Nebyl-li provoz závodu či podobného zařízení, v jehož důsledku vznikají imise, úředně schválen, nelze bez dalšího dovozovat, že osoba oprávněná domáhat se ochrany před těmito imisemi má právo požadovat, aby se provozovatel závodu zdržel všeho, co působí vnikání jakýchkoli imisí na pozemek jiného vlastníka.

Nezákonnost imisí způsobených provozem závodu či podobného zařízení, který nebyl úředně schválen, je nutné posoudit podle § 1013 odst. 1 o. z. s ohledem na to, zda jde o imise přímé či nepřímé, a jde-li o imise nepřímé, zda vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují jeho obvyklé užívání.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3223/2020

Z odůvodnění:

Dovolací soud se v dané věci zabýval mj. námitkou žalobce, že jsou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který nebyl úředně schválen, má žalovaný bez dalšího povinnost zdržet se těchto imisí, jelikož neprávem zasahuje do vlastnického práva žalobce.

Tato právní otázka dosud nebyla v judikatuře Nejvyššího soudu výslovně řešena; dovolání je proto v této části přípustné, není však důvodné.

Podle § 1013 odst. 1 o. z. se vlastník zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku; to platí i o vnikání zvířat. Zakazuje se přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod.

Podle § 1013 odst. 2 o. z. jsou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, má soused právo jen na náhradu újmy v penězích, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání nepřihlídělo. To neplatí, pokud se při provádění provozu překračuje rozsah, v jakém byl úředně schválen.

Hypotéza právní normy v § 1013 odst. 2 o. z. dopadá na tzv. privilegované imise, jimiž mohou být jen ty imise, které jsou důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, přičemž ve schvalovacím procesu byl schvalující orgán povinen zabývat se účinky provozu na okolí – zpravidla životní prostředí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 22 Cdo 3290/2017). Ust. § 1013 odst. 2 o. z. tak řeší konflikt mezi výkonem vlastnického práva umožněným pravomocným rozhodnutím o schválení provozu závodu či podobného zařízení na straně jedné a právem jiného vlastníka nebýt rušen (obtěžován imisemi –

§ 1013 odst. 1 o. z.) na straně druhé (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4847/2016). Jsou-li imise ve smyslu § 1013 odst. 1 o. z. důsledkem provozu závodu či podobného zařízení, který nebyl úředně schválen, může se osoba oprávněná domáhat ochrany před těmito imisemi negatorní žalobou ve smyslu § 1013 odst. 1 o. z., a nikoli jen náhrady újmy, jak předpokládá § 1013 odst. 2 o. z. u imisí vznikajících v důsledku úředně schváleného provozu závodu. Z uvedeného plyne, že § 1013 odst. 2 o. z. je speciální právní normou ve vztahu k § 1013 odst. 1 o. z., a není-li naplněna hypotéza právní normy obsažené v § 1013 odst. 2 o. z., je třeba postupovat podle § 1013 odst. 1 o. z.

Ze závěru, že provoz závodu či podobného zařízení, v jehož důsledku vznikají imise, nebyl úředně schválen, však nelze bez dalšího dovozovat, že osoba oprávněná domáhat se ochrany před těmito imisemi má právo požadovat, aby se provozovatel závodu zdržel všeho, co působí vnikání jakýchkoli imisí na pozemek jiného vlastníka. **Nelze-li označit imise způsobené důsledkem provozu závodu jako tzv. privilegované** (tedy není-li naplněna hypotéza právní normy obsažené v § 1013 odst. 2 o. z.), **je třeba zásadně při posuzování požadavku na ochranu před těmito imisemi postupovat podle § 1013 odst. 1 o. z.** Jinými slovy řečeno, jen ze závěru, že imise jsou důsledkem provozu závodu či podobného zařízení, který nebyl úředně schválen ve smyslu § 1013 odst. 2 o. z., nelze bez dalšího dovodit, že provoz závodu zasahuje neprávem do vlastnického práva souseda a ochrana prostřednictvím negatorní žaloby musí být vždy úspěšná.

Zásadní pro posouzení této právní otázky je, že § 1013 odst. 1 o. z. rozlišuje imise na přímé a nepřímé. Pouze imise přímé jsou zakázány bez ohledu na jejich míru. Naproti tomu ochrany proti nepřímým imisím se lze dovolat jen tehdy, jde-li o vnikání imisí v míře nepřiměřené místním poměrům, a které podstatně omezují obvyklé užívání pozemku (k rozlišení přímých a nepřímých imisí srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 22 Cdo 942/2020).

Odvolací soud nepřiznal žalobci nárok na ochranu před imisemi způsobovanými závodem žalované s tím, že jsou přiměřené místním poměrům. V souladu s § 1013 odst. 1 větou první o. z. tedy posoudil imise jako nepřímé (tento závěr nebyl v dovolání

napaden, a nebyl tak předmětem dovolacího přezkumu), nedosahující takové intenzity, která by umožnila účinnou obranu prostřednictvím negatorní žaloby.

V této části je tak rozhodnutí odvolacího soudu věcně správné.

Komentář:

Publikované rozhodnutí Nejvyššího soudu **rozšiřuje okruh rozhodnutí k problematice imisí v části týkající se tzv. imisí privilegovaných, v současné době upravených v § 1013 odst. 2 o. z.** Základní otázky s tímto institutem spojené aktuální komentářová literatura naznačila a vysvětlila i s poukazem na složitost problému a zjevnou inspiraci rakouskou právní úpravou.¹

Publikované rozhodnutí však neřeší problém privilegovaných imisí, ač se týká provozu závodu či podobného zařízení, ale je jakýmsi propojením mezi imisemi privilegovanými a neprivilegovanými. Privilegované imise jsou – zjednodušeně řečeno – imisemi působenými provozem úředně schváleného závodu či podobného zařízení, publikované rozhodnutí však směřuje na situace, kdy provoz závodu nebo podobného zařízení úředně schválen nebyl. Vysvětluje, že v takovém případě je jednoznačně vyloučena ochrana prostřednictvím zákonného ustanovení o privilegovaných imisích (§ 1013 odst. 2 o. z.), bez dalšího to však ani neznámá, že by se dotčená osoba mohla domáhat, aby se provozovatel závodu zdržel všeho, co působí vnikání jakýchkoli imisí na pozemek jiného

vlastníka. Takto vznikající imise mají charakter imisí neprivilegovaných (obecných), spadajících pod režim § 1013 odst. 1 o. z. a ochrana proti nim bude založena na úsudku, zda jde o imise přímé, či nepřímé. **Obrana proti imisím přímým je založena na absolutním principu bez dalších omezujících podmínek a obrana proti imisím nepřímým je založena na závěru, zda vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují jeho obvyklé užívání.**

Judikatura Nejvyššího soudu se bude postupem času ve vztahu k privilegovaným imisím dále vytvářet a dotvářet, níže uvedený přehled významných rozhodnutí Nejvyššího soudu tak představuje pouze základní krůček k formování ustálené judikatury k této oblasti věcných práv.

Dosavadní významná judikatura Nejvyššího soudu k privilegovaným imisím: sp. zn. 22 Cdo 3290/2017, 22 Cdo 4847/2016, 22 Cdo 3277/2014 (Rc 105/2015), 22 Cdo 3290/2017.

Uvádíme i významnou a použitelnou rakouskou judikaturu: sp. zn. OGH 1 Ob 47/15s, 1 Ob 194/17m, 8 Ob 61/19g, 5 Ob 176/11k, 2 Ob 45/93, 9 Ob 86/10b.

❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

¹ K tomu srov. blíže J. Spáčil a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474), Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2021, str. 161 a násl.

Celý judikát najdete na stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz:

Ústavní soud:

K odmítnutí odvolání podle § 218 písm. c) o. s. ř.

Jsou-li v daném případě splněny podmínky pro projednání určitého návrhu a rozhodnutí o něm, je povinností soudu odpovídající uvedenému základnímu právu, aby k projednání tohoto návrhu přistoupil a ve věci rozhodl. Byl-li podaný opravný prostředek odmítnut, popř. bylo-li řízení o opravném prostředku zastaveno, aniž k tomu byly splněny zákonné podmínky, má takový postup za následek odepření přístupu k soudu, a tím i porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Jsou-li totiž opravné prostředky právním řádem připuštěny, nemůže se rozhodování o nich ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce.

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2022, sp. zn. II. ÚS 2997/21

Na Ústavní soud se obrátil stěžovatel, který se podanou ústavní stížností domáhal zrušení napadeného usnesení krajského soudu,

neboť byl toho názoru, že jím bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

V předmětné věci okresní soud podle zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

(dále také „z. ř. s.“), stěžovateli předběžným opatřením uložil, aby a) opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, b) nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí a nezdržoval se tam, c) zdržel se setkávání a navazování kontaktů s navrhovatelkou (výrok I.). Podle výroku II. usnesení pak v souladu s § 408 odst. 1 z. ř. s. předběžné opatření trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti a výrokem III. nebylo žádnému z účastníků přiznáno právo na náhradu nákladů řízení. Okresní soud odůvodnil předběžné opatření tím, že stěžovatel se vůči navrhovatelce dopouští nežádoucího obtěžování, je podezřelý z násilného chování vůči ní a nelze vyloučit, že se takového jednání dopustí opakovaně. Navíc předběžnému opatření předcházelo vykazání Policií České republiky na dobu 10 dnů.

Proti usnesení okresního soudu podal stěžovatel odvolání, ve kterém uvedl, že se žádného domácího násilí proti navrhovatelce nedopustil. Podle stěžovatele nelze vycházet z pouhého tvrzení navrhovatelky, které není nijak osvědčeno. Po mnohaletém soužití účastníků stěžovatel zjistil, že navrhovatelka je mu nevěrná. Chtěl se proto na ukončení partnerského soužití rozumně dohodnout, včetně termínu vystěhování. Návrh podala navrhovatelka zcela účelově, aby dostala stěžovatele z bytu. Krajský soud napadeným usnesením odvolání stěžovatele odmítl (výrok I.) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II.). V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že při svém rozhodování vycházel z § 218 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), podle kterého soud odmítne odvolání, které bylo podáno někým, kdo k odvolání není oprávněn, nebo které směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné. Podle krajského soudu se v soudní praxi rozhoduje též o odmítnutí odvolání, které se stalo bezpředmětným např. proto, že rozhodnutí po podání odvolání pozbylo svou účinnost.

Krajský soud vycházel z toho, že rozhodnutí o předběžném opatření bylo vydáno dne 17. 8. 2021 a tímto dnem se stalo vykonatelným (§ 407 z. ř. s.). Spis mu byl předložen bez předkládací zprávy dne 6. 10. 2021. V té době již uplynula třicetidenní lhůta trvání předběžného opatření i s přihlédnutím k prodloužení lhůty ve smyslu § 408 odst. 2 z. ř. s., vzhledem k rozhodnutí Policie České republiky ze dne 14. 8. 2021, kterým byl stěžovatel vykázán ze společného obydlí účastníků na dobu 10 dnů. Odvoláním napadené usnesení o předběžném opatření ze dne 17. 8. 2021 tak již ztratilo svoji účinnost, a krajský soud proto odvolání odmítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že **krajský soud porušil jeho právo na soudní ochranu tím, že věc neprojednal, když nesprávně konstatoval, že předběžné opatření ze dne 17. 8. 2021 pozbylo účinnost.** Krajský soud nerefletoval to, že **navrhovatelka podala návrh na prodloužení původního předběžného opatření o pět měsíců, přičemž o tomto návrhu nebylo v době rozhodování odvolacího soudu pravomocně rozhodnuto.** Ve smyslu § 410 odst. 2 z. ř. s. se tím prodlužuje doba trvání předběžného opatření do doby, než soud o návrhu na prodloužení předběžného opatření rozhodne. Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení konstatoval, a to v důsledku pochybení okresního soudu, který odvolání krajskému soudu předložil bez předkládací zprávy, že účinnost předběžného opatření již skončila. Takový závěr je však podle přesvědčení stěžovatele nesprávný.

Ústavní soud poukázal na § 218 o. s. ř., podle kterého odvolací soud odmítne odvolání, které bylo podáno někým, kdo

k odvolání není oprávněn [písm. b)], nebo směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné [písm. c)]. Ústavní soud dodal, že v soudní praxi se pak přistupuje k odmítnutí odvolání podle § 218 písm. c) o. s. ř. též v případech, kdy po podání odvolání již rozhodnutí soudu prvního stupně ztratilo pro účastníky smysl, neboť se stalo neúčinným či jinak bezpředmětným. Ústavní soud uvedl, že již dříve takový postup odvolacího soudu aproboval jako ústavně konformní. V usnesení ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 3200/07 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), Ústavní soud uvedl, že „*Odvolací soud opodstatněně za situace, kdy se odvolání stalo bezpředmětným, neboť pozbylo svou účinnost, zvolil postup podle § 218 o. s. ř., tj. odmítnutí odvolání. Uvedený procesní postup je v soudní praxi využíván (rovnocenným prostředkem je i rozhodnutí o zastavení odvolacího řízení dle § 211 a 104 o. s. ř.), a Ústavní soud rozhodnutí odvolacího soudu, které bylo adekvátní nastalé procesní situaci, neshledal jako neústavní. Smyslem předběžného opatření je upravit zatím, nikoli s konečnou platností, poměry účastníků, přičemž jde o opatření mající jen dočasný dosah, jehož účelem je i aktuální řešení situace, která bezprostřední zásah vyžaduje*“ (obdobně viz např. usnesení ze dne 9. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 3973/14, v němž Ústavní soud odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu k této otázce).

V posuzované věci však **Ústavní soud dovodil, že pro odmítnutí odvolání stěžovatele proti usnesení okresního soudu o nařízení předběžného opatření podle § 218 písm. c) o. s. ř. podmínky splněny nebyly.** O odvolání stěžovatele rozhodoval krajský soud dne 12. 10. 2021. V té době sice již uplynula třicetidenní lhůta (a další lhůta podle jiného právního předpisu) trvání předběžného opatření, nicméně soud pominul, že dne 10. 9. 2021 podala navrhovatelka další návrh, a to na prodloužení ještě trvajících předběžného opatření o dalších pět měsíců.

Podle Ústavního soudu je při posuzování této věci třeba vycházet z ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních. Podle § 407 z. ř. s. je rozhodnutí podle § 405 z. ř. s. vykonatelné vydáním. Podle § 408 odst. 1 z. ř. s. předběžné opatření podle § 405 z. ř. s. trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Podle § 408 odst. 2 z. ř. s., předcházelo-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření vykazání podle jiného právního předpisu a neuplynula-li před nabytím vykonatelnosti předběžného opatření lhůta stanovená v jiném právním předpise pro trvání vykazání, prodlužuje se doba trvání předběžného opatření o tu dobu, jež do vykonatelnosti předběžného opatření neuplynula. Podle § 409 odst. 1 z. ř. s., bylo-li rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření napadené včasným odvoláním, soud prvního stupně předloží věc odvolacímu soudu do 15 dnů od podání odvolání. O odvolání odvolací soud rozhodne do 7 dnů od předání věci (odst. 2). Podle § 410 odst. 1 z. ř. s. navrhovatel může před uplynutím doby uvedené v § 408 z. ř. s. podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření podle § 405. Podáním návrhu se prodlužuje doba trvání předběžného opatření podle § 405 z. ř. s. do doby, než soud o návrhu na prodloužení rozhodne (odst. 2).

V daném případě je podle Ústavního soudu zřejmé, že navrhovatelka podala v zákonné lhůtě návrh na prodloužení původně nařízeného předběžného opatření ze dne 17. 8. 2021, toto předběžné opatření bylo tedy ve smyslu § 410 odst. 2 z. ř. s. prodlouženo a v době rozhodování krajského soudu dne 12. 10. 2021 o odvolání stěžovatele bylo účinné, neboť o návrhu

na jeho prodloužení nebylo rozhodnuto. Ze spisu rovněž vyplývá, že okresní soud předložil poprvé věc k rozhodnutí odvolacímu soudu dne 6. 10. 2021, přičemž krajský soud přípisem ze stejného dne vrátil spis okresnímu soudu s tím, že je třeba vypracovat předkládací zprávu. Poté okresní soud již s předkládací zprávou předložil věc k rozhodnutí o odvolání opětovně krajskému soudu, a to dne 11. 10. 2021, přičemž krajský soud dne 12. 10. 2021 odvolání odmítl. O návrhu na prodloužení předběžného opatření bylo okresním soudem rozhodnuto dne 5. 11. 2021 tak, že se zamítá.

Na základě výše uvedených skutečností Ústavní soud dovil, že **krajský soud se měl odvoláním stěžovatele zabývat meritorně, to znamená přezkoumat jeho odvolací námitky a rozhodnout o jejich důvodnosti.** Tím, že krajský soud nesprávně vyhodnotil účinnost, resp. neúčinnost, předběžného opatření, proti němuž stěžovatel podal odvolání, a toto odvolání nesprávně odmítl podle § 218 písm. c) o. s. ř., porušil nejen

ustanovení zákonného předpisu (§ 409 a 410 z. ř. s.), ale zasáhl rovněž do základního práva stěžovatele na soudní ochranu, zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny. K tomuto závěru vedl Ústavní soud jak popsaný nesprávný procesní postup obecných soudů, tak i sama podstata věci, která není bagatelní a je způsobilá zasáhnout i do jiných ústavně zaručených práv stěžovatele. Z uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení krajského soudu zrušil.

✦ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D., asistentka soudce Ústavního soudu.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete v systému NALUS na stránkách Ústavního soudu www.usoud.cz:

Ústavní soud:

K ustanovování zástupce a důraz na zajištění maximální možné ochrany práv účastníků řízení

Při ustanovování zástupce musí být kladen důraz na zajištění maximální možné reálné ochrany práv účastníků řízení, a proto by ustanovené zastoupení nemělo být v žádném případě zastoupením toliko formálním. Pouze vztah vzájemné důvěry mezi advokátem a klientem je předpokladem pro řádné poskytování právních služeb (srov. § 20 odst. 2 zákona o advokacii), neboť právě důvěra představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem.

Splňuje-li účastník řízení zákonem stanovené předpoklady pro ustanovení zástupce a požádá-li o ustanovení konkrétní osoby svým zástupcem, přičemž tuto žádost opře o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak soud zpravidla takové žádosti vyhoví. Pokud soud v takovém případě žádosti účastníka o ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit, jinak poruší právo účastníka na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s jeho právem na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. I. ÚS 2578/22

V předmětné věci okresní soud napadeným usnesením zrušil usnesení okresního soudu ze dne 24. 11. 2021 ve výroku II., kterým byl stěžovateli jako žalobci ustanoven zástupcem advokát

JUDr. J. T., a současně JUDr. J. T. zprostil funkce zástupce stěžovatele (výrok I.). Okresní soud současně ustanovil stěžovateli k ochraně jeho zájmů pro předmětné řízení zástupcem advokáta Mgr. M. B. (výrok II.). Okresní soud na základě zjištěných skutečností dospěl k závěru, že podmínky stanovené v § 20 odst. 2 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon

o advokacii“), jsou splněny, neboť došlo k narušení nezbytné důvěry mezi ustanoveným zástupcem a stěžovatelem, a proto žádosti JUDr. J. T. vyhověl a zrušil jeho ustanovení zástupcem stěžovatele v této věci a ustanovil zástupcem stěžovatele Mgr. M. B.

Proti usnesení okresního soudu podal Mgr. M. B. odvolání. Krajský soud napadeným usnesením rozhodl, že usnesení okresního soudu se ve výroku I. potvrzuje a ve výroku II. se mění tak, že stěžovateli se k ochraně jeho zájmů zástupce neustanovuje. Krajský soud shledal výrok I. usnesení okresního soudu, na základě kterého byl JUDr. J. T. zproštěn funkce ustanoveného zástupce stěžovatele, jako správný. Krajský soud dále odkázal na judikaturu Ústavního soudu, podle níž byl-li účastníku soudem ustanoven advokát, měl účastník reálnou možnost plně využít jeho právní pomoci. Stěžovatel svým následným chováním vůči tomuto zástupci způsobil, že došlo k narušení nezbytné důvěry ve smyslu § 20 odst. 2 zákona o advokacii, a proto okresní soud ustanovení zástupce zrušil. Krajský soud dovodil, že stěžovatel fakticky nevyužil soudem přiznané právo na právní pomoc, resp. svým zaviněným jednáním se tohoto svého základního práva vzdal. Nemůže proto obecným soudům důvodně vytýkat, že neustanovením dalšího zástupce uvedené právo porušily.

Podstatou ústavní stížnosti v předmětné věci je námitka stěžovatele, že obecné soudy porušily jeho základní právo na právní pomoc v řízení před obecnými soudy, zakotvené v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), které je součástí širšího pojetí práva na soudní ochranu zakotveného v hlavě páté Listiny, resp. práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a souvisí s právem na přístup k soudu [srov. usnesení ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. II. ÚS 1805/10 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>)]. K porušení mělo dojít tím, že obecné soudy nepřihlédly k návrhu stěžovatele na ustanovení konkrétní osoby jeho zástupcem.

Ústavní soud předně poukázal na to, že v nálezu ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. II. ÚS 1866/20, konstatoval, že i zákonodárce počítá s tím, že jen vztah vzájemné důvěry mezi advokátem a klientem je předpokladem pro řádné poskytování právních služeb (srov. § 20 odst. 2 zákona o advokacii). Je pak zřejmé, že jednotlivec bude vyšší důvěru vztahovat k advokátovi, jehož si vybere (např. podle dobrých zkušeností s jejich vzájemnou spoluprací v minulosti), než k advokátovi, jehož nezná a jenž mu byl ustanoven soudem v rozporu s jeho přáním. Ústavní soud dovodil, že § 30 o. s. ř. je třeba ve světle ústavně zakotveného práva na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny vykládat tak, že splňuje-li účastník řízení zákonem stanovené předpoklady pro ustanovení zástupce a požádá-li o ustanovení konkrétní osoby svým zástupcem, přičemž tuto žádost opře o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak soud zpravidla takové žádosti vyhovějí. Pokud soud v takovém případě žádosti účastníka o ustanovení konkrétního zástupce nevyhovějí, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit, jinak poruší právo účastníka na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s jeho právem na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny.

Ústavní soud v předmětné věci ze spisového materiálu zjistil, že stěžovatel svému zástupci JUDr. J. T. v průběhu zastoupení sdělil, že chce jiného advokáta z daného města. Zmiňoval advokátku JUDr. A. B., ke které má důvěru, že ona zná jeho situaci, a že k JUDr. J. T. to má daleko. K ní to má blízko a má k ní důvěru, neboť ho již zastupovala v jiných sporech. S ohledem na uvedené

JUDr. J. T. s odkazem na § 20 zákona o advokacii požádal dne 28. 4. 2022 okresní soud o zrušení ustanovení zástupcem stěžovatele, neboť vyjádření stěžovatele považoval za ztrátu důvěry vůči své osobě, navíc mu stěžovatel neposkytoval dostatečnou součinnost. Rovněž sám stěžovatel podáním okresnímu soudu doručeným dne 6. 4. 2022 požádal o ustanovení jiného právního zástupce s tím, že k JUDr. J. T. nemá důvěru. Tyto skutečnosti ostatně konstatují i oba obecné soudy v odůvodnění svých rozhodnutí. **Okresní soud následně napadeným usnesením rozhodl o zrušení ustanovení JUDr. J. T. zástupcem stěžovatele. K požadavku stěžovatele na ustanovení JUDr. A. B. jeho právní zástupkyní však okresní soud nepřihlédl a stěžovateli ustanovil zástupcem advokáta Mgr. M. B. Tento nedostatek nenapravil ani krajský soud, který ustanovení Mgr. M. B. zástupcem stěžovatele zrušil a jiného zástupce stěžovateli neustanovil** s odůvodněním, že stěžovatelovo chování představuje narušení nezbytné důvěry ve smyslu § 20 zákona o advokacii.

Ústavní soud připomněl, že při ustanovování zástupce musí být kladen důraz na zajištění maximální možné reálné ochrany práv účastníků řízení, a proto by ustanovené zastoupení nemělo být v žádném případě zastoupením toliko formálním. Pouze vztah vzájemné důvěry mezi advokátem a klientem je předpokladem pro řádné poskytování právních služeb (srov. § 20 odst. 2 zákona o advokacii), neboť právě důvěra představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem (srov. náleze ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. II. ÚS 1866/20). Uvedenému požadavku však obecné soudy v předmětné věci nedostaly, když nepřihlédly k přání stěžovatele ohledně ustanovení konkrétního právního zástupce (JUDr. A. B.), ačkoli ve svých rozhodnutích tento požadavek či přání stěžovatele na ustanovení JUDr. A. B. jeho zástupkyní konstatovaly. Své rozhodnutí, tedy proč stěžovateli neustanovily zástupkyni JUDr. A. B., soudy náležitě neodůvodnily.

Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy v předmětné věci při rozhodování o ustanovení zástupce stěžovateli nepřihlédly ani ke konkrétním okolnostem daného případu, a to ke stěžovatelově nepříznivé sociální situaci, k věku stěžovatele, k jeho zdravotnímu stavu, ale především k tomu, že stěžovatel je původem Švýcar, jeho bydliště je ve Spolkové republice Německo a jeho znalost českého jazyka není dobrá, zvláště jde-li o jeho písemný projev. S ohledem na uvedené okolnosti bylo pro stěžovatele jednání se soudy v České republice ohledně jeho žádosti o ustanovení zástupce podstatně složitější. Nelze rovněž přehlédnout, že žalované byl pro předmětné řízení ustanoven zástupce, o jehož ustanovení sama požádala, zatímco stěžovateli se této možnosti nedostalo, čímž došlo k dalšímu porušení principu rovnosti účastníků řízení.

S ohledem na výše uvedené Ústavní soud uzavřel, že v **posuzované věci okresní soud nevyhověl stěžovatelově požadavku na ustanovení konkrétní osoby jeho zástupcem a toto své rozhodnutí ani nijak nevysvětlil**. Rozhodnutí okresního soudu tak není v tomto směru řádně odůvodněno. Tím ovšem, jak vyplývá z výše uvedeného, okresní soud **porušil právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i jeho právo na (bezplatnou) právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny, včetně principu rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny**. Stěžovatel svůj požadavek na ustanovení konkrétního advokáta svým zástupcem přitom opřel o rozumné a věcné důvody, na něž však okresní soud nereagoval. Okresní soud napadeným usnesením stěžovateli bez dalšího ustanovil zástupcem jinou

osobu, aniž v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl jakékoli důvody, které jej vedly k ustanovení této konkrétní osoby zástupcem stěžovatele, resp. k neustanovení stěžovatelem navržené osoby. Takový postup – z pohledu ústavně zaručených práv stěžovatele – nemůže ospravedlnit skutečnost, že stěžovatel požadavek na ustanovení konkrétního advokáta svým zástupcem vnesl až v průběhu řízení před okresním soudem, a to v souvislosti s vyslovením nedůvěry původně ustanovenému zástupci JUDr. J. T. Okresní soud měl přesto povinnost se s návrhem stěžovatele na ustanovení konkrétního zástupce vypořádat, neboť ze spisu byl tento požadavek stěžovatele zřejmý, a je třeba mít na paměti i to, že obzvláště při rozhodování o žádostech o poskytnutí bezplatné právní pomoci (ustanovení advokáta) nelze na podání žadatelů klást příliš vysoké formální (formalistické) požadavky, neboť právě tyto žadatelé se často dostatečně neorientují v soudních procesech a procedurách, potřebných náležitostech jednotlivých podání, stejně jako v relevantní právní úpravě. V nyní posuzovaném případě navíc existovala jazyková bariéra stěžovatele. Nechtěl-li tedy okresní soud návrhu stěžovatele na ustanovení konkrétního zástupce vyhovět, byl povinen stěžovateli vysvětlit, a to dostatečně přesvědčivými důvody, proč mu jako nemajetné osobě nebude ustanoven zástupce, jemuž stěžovatel jako zastupovaná osoba důvěřuje a kterého si přeje jako svého

zástupce. Stěžovatel tak v tomto případě neměl reálnou možnost plně využít právní pomoc ustanoveného advokáta, přičemž v tomto případě nelze bez dalšího dospět k závěru, že stěžovatel svým následným chováním vůči tomuto zástupci s ohledem na konkrétní uvedené okolnosti způsobil, že došlo k narušení nezbytné důvěry ve smyslu § 20 odst. 2 zákona o advokacii, jak judikoval Nejvyšší soud v usnesení ze dne 24. 10. 2016, sp. zn. 32 Cdo 1342/2016.

S ohledem na výše uvedené dospěl Ústavní soud k závěru, že napadeným usnesením krajského soudu v části, ve které bylo změněno usnesení okresního soudu ve výroku II., a výrokem II. usnesení okresního soudu bylo porušeno právo na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny, jakož i právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, včetně principu rovnosti účastníků v řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny. Proto Ústavní soud napadená rozhodnutí ve výše uvedených částech zrušil.

✦ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D., asistentka soudce Ústavního soudu.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete v systému NALUS na stránkách Ústavního soudu www.usoud.cz:

Nejvyšší správní soud:

Materiální stránka přestupku v případě abstraktně formulované skutkové podstaty přestupku

Skutková podstata přestupku porušení zákazu používání nekalých obchodních praktik podle § 24 odst. 1 písm. a) zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, je formulována abstraktně, dává proto větší prostor pro zkoumání materiální stránky přestupku než jiné, konkrétně formulované skutkové podstaty přestupků.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 8. 2022, č. j. 10 As 410/2021-37

V této věci se **Nejvyšší správní soud zabýval naplněním formální, a především materiální stránky přestupku podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně spotřebitele.**

Stěžovatelka (žalobkyně) v roce 2017 provozovala webovou stránku, které v mnoha ohledech vypadaly jako běžný e-shop. Stránky obsahovaly nabídku zboží s cenami nebo všeobecné obchodní podmínky. Žalobkyně stránky ovšem provozovala jen jako katalog zboží, nechtěla z nich mít plně funkční internetový obchod (teprve později začala používat nově vytvořený e-shop na jiné

webové adrese). Podnikla také kroky k tomu, aby si zákazníci nepletli webovou stránku se skutečným e-shopem – hned na několika stránkách umístěných na webových stránkách dala tučný výrazný text „Tyto stránky slouží jako katalog“. Žádný „běžný“ zákazník si na těchto stránkách nikdy nic neobjednal.

V roce 2017 ale žalovaná (Česká obchodní inspekce) zahájila se žalobkyní řízení, které vyústilo v rozhodnutí, že spáchala přestupek podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně spotřebitele. Inspektorát za to uložil žalobkyni pokutu ve výši 10 000 Kč. Přestupku se žalobkyně dopustila tím, že porušila zákaz používání nekalých obchodních praktik podle zákona o ochraně spotřebitele. Konkrétně na zmíněných webových stránkách ve všeobecných

obchodních podmínkách uváděla, že „doba doručení je obvykle 2-7 pracovních dnů od odeslání objednávky“, ačkoli spotřebitelé nemohlo být jasné, jestli se „odesláním objednávky“ rozumí odeslání objednávky zákazníkovi v uživatelském prostředí e-shopu, nebo odeslání již objednaného zboží zákazníkovi. Teprve během správního řízení byla na stránkách vytvořena a dokončena první objednávka. „Zákazníky“ ale byly pracovnice inspektorátu, které testovaly funkčnost webových stránek. Právě **otázka, jaký význam dát tomu, že žalobkyně e-shop sice fungoval, ale i s přispěním žalobkyně jej nikdo fakticky nevyužíval, byla jádrem sporu.**

Přestupek stěžovatelky spočíval v porušení zákazu používání nekalých obchodních praktik podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně spotřebitele. Podle § 4 odst. 1 věty první zákona o ochraně spotřebitele je obchodní praktika nekalá, „je-li v rozporu s požadavky odborné péče a podstatně narušuje nebo je způsobilá podstatně narušit ekonomické chování spotřebitele, kterému je určena, nebo který je jejím působením vystaven, ve vztahu k výrobku nebo službě“. Podle § 4 odst. 3 téhož zákona se nekalou obchodní praktikou rozumí „zejména klamavé konání podle § 5 nebo klamavé opomenutí podle § 5a a agresivní obchodní praktika podle § 5b. Obchodní praktiky, které se považují za nekalé za všech okolností, jsou uvedeny v příloze č. 1 a 2 tohoto zákona.“ Podle § 4 odst. 4 zákona o ochraně spotřebitele je užívání nekalé obchodní praktiky zakázáno před „rozhodnutím ohledně koupě, v průběhu rozhodování a po učinění rozhodnutí“.

Konkrétně prohršek stěžovatelky posoudila žalovaná jako tzv. klamavé opomenutí podle § 5a odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele.

Nejvyšší správní soud sice konstatoval, že formální stránka uvedeného přestupku byla naplněna (stěžovatelka uvedla podstatné informace nejasným způsobem), nicméně nikoli stránka materiální, tedy společenská škodlivost uvedeného přestupku.

Materiální stránka přestupku má přitom větší význam především u přestupků s abstraktně formulovanou skutkovou podstatou. Na rozdíl např. od celé řady konkrétně vymezených přestupků z dopravní oblasti (typicky přestupků spočívajících v překročení povolené rychlosti či porušení jiné zákonem konkrétně stanovené povinnosti) je skutková podstata přestupku podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně spotřebitele (navázaná mj. na klamavé opomenutí podle § 5a tohoto zákona) abstraktní a může pod ni spadat širší a pestřejší paleta případů. Proto je zde i prostor pro zkoumání materiální stránky přestupku podstatně větší než např. u dopravních přestupků (pokud u nich zákonodárce zcela přesně vymezil, jaké jednání chce postihovat). **Právě u přestupků s abstraktně formulovanou skutkovou podstatou dává smysl zvažovat, zda se určité jednání z hlediska míry společenské škodlivosti nevymyká typovým případům.**

V řešené věci Nejvyšší správní soud přihlédl k tomu, že ustanovení obchodních podmínek nebylo tak matoucí, že by bylo na první pohled zjevně klamavé. Především je však potřeba vzít do úvahy, jakým způsobem se stěžovatelka k naplnění formální stránky přestupku vůbec dostala a za jakých okolností se tak stalo. Stěžovatelka se do problému dostala proto, že jednoduše v záčátku podnikání podcenila technické parametry stránek, které

si zkusila vytvořit. Nadto se stěžovatelka již předem snažila zamezit tomu, aby si spotřebitelé její stránky pletli s aktivně využívaným e-shopem, opakovaně na stránkách upozorňovala na to, že nejde o e-shop, ale o katalog. Také je třeba přihlédnout i k tomu, že kromě pracovnic žalované nikdo sporné stránky za e-shop nepovažoval, tedy ke způsobu spáchání přestupku, resp. okolnostem jeho spáchání. Stěžovatelka do kontroly provedené pracovníci žalované stránky úspěšně provozovala tak, že nikdo ke stránkám nepřistoupil jako k funkčnímu e-shopu. Všichni – tedy kromě žalované – chápali sporné stránky v souladu s jejich výslovným označením jako katalog, nikoli jako e-shop.

Zajímavý je dovětek, který se v rozhodnutí objevil: „Nejvyšší správní soud doufá, že žalovaná v budoucnosti rozliší banální podnikatelské chyby, jako je tento případ, od skutečných škodlivých jednání, a ve své praxi se zaměří nikoli na triviality, ale na to, co trestat podle zákona opravdu má.“

K tomu lze doplnit, že k odpovědnosti za přestupek je třeba porušit nebo ohrozit určitý zájem společnosti, přičemž toto porušení nebo ohrožení je materiálním znakem (tj. společenskou škodlivostí) přestupku, jinak se o přestupek ani nejedná (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2014, č. j. 5 As 4/2013-26).

Za společenskou škodlivost je možné i vzhledem k absenci jejího vymezení v zákoně považovat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem. Při zkoumání odpovědnosti za přestupek je tak správní orgán povinen zjišťovat naplnění jeho materiální stránky.¹ Materiální stránka se tedy zkoumá již v rámci úvah o trestnosti přestupku. Vychází se ovšem obecně z toho, že materiální stránka přestupku je dána již tím, že jednání je kvalifikováno jako přestupek, tedy jednání protiprávní. Současně je však třeba brát v úvahu existenci materiálního znaku jakožto korektivu, který má své místo v případech, kdy málo významné porušení povinnosti nedosahuje ani minimální hranice typové škodlivosti, a tím ani škodlivosti konkrétní.²

Hledisko společenské škodlivosti má tak povahu významného interpretačního pravidla, které napomáhá zákonnou skutkovou podstatu konkrétního činu i jeho formální znaky vyložit podle jejich smyslu.³

✦ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

1 P. Vetešík in L. Jemelka, P. Vetešík: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2020, str. 43.

2 P. Mates, K. Semík: Společenská škodlivost jako znak přestupku, Bulletin advokacie č. 4/2021, str. 30.

3 Viz P. Šámal in P. Šámal a kol.: Trestní zákoník, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 108.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete na stránkách Nejvyššího správního soudu www.nssoud.cz:

Nejvyšší správní soud:

K důkazním návrhům daňového subjektu v režimu utajovaných informací

Daňová správa nemůže odmítnout důkazní návrhy daňového subjektu jen proto, že jsou v režimu utajovaných informací ve smyslu zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Rozsudek NSS ze dne 13. 12. 2022,
č. j. 3 Afs 202/2021-38

Uvedeným rozsudkem soud zamítl kasační stížnost Odvolacího finančního ředitelství (dále jen „stěžovatel“) proti zrušujícímu rozsudku Městského soudu v Praze. Stěžovatel tvrdil, že pokud by vyhověl důkazním návrhům v režimu utajovaných informací, porušil by tím princip procesní rovnosti dle § 6 odst. 1 daňového řádu. Tomu Nejvyšší správní soud nepřisvědčil.

Stěžovatel měl za to, že pokud se doposud žádný daňový subjekt nedomáhal provedení důkazu v režimu utajovaných informací, potom se žalobkyně v nyní projednávané věci domáhá jakéhosi „privilegovaného“ důkazního prostředku, který byl ostatním odepřen. Tím by se žalobkyně ocitla v nerovném (výhodnějším) postavení ve vztahu k ostatním daňovým subjektům. Princip rovnosti neznamená rovnost absolutní, která zapovídá, aby se žalobkyně dovolala důkazního prostředku „nového typu“, na nějž v praxi nejsou daňové orgány zvyklé. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že **„dokazování v daňovém řízení v režimu utajovaných informací není v rozporu s principem procesní rovnosti (přičemž ovšem daňové orgány jsou povinny zajistit, aby v budoucnu měly tuto možnost všechny daňové subjekty,**

kteří za splnění dalších zákonných podmínek takové relevantní důkazy nabídnou)“.

Nejvyšší správní soud též odmítl, že by chybějící úprava této otázky v daňovém řádu znamenala, že daňový subjekt důkazy v režimu utajovaných skutečností nabídnout nemůže. Soud k tomu poukázal na judikaturu Ústavního soudu, podle níž orgán veřejné moci musí provést všechny důkazní návrhy účastníka řízení, ledaže jsou nadbytečné, irelevantní nebo nezákonné. Soud nepřesvědčil ani poukazu stěžovatele na praktické obtíže s prováděním důkazů tohoto typu. Podle soudu **„jistě praktické ‚nepohodlí‘ či vybočení z dosud zavedené praxe nemůže představovat překážku pro realizaci zákonných procesních práv daňového subjektu (zde žalobkyně) na řádný a spravedlivý proces, zde konkrétně na předkládání všech relevantních a zákonných důkazních prostředků pro svoji obranu“.**

Co se týče nakládání s utajovanými informacemi v průběhu řízení, Nejvyšší správní soud uvedl, že by daňové orgány měly přiměřeně aplikovat příslušná ustanovení správního řádu, která (na rozdíl od daňového řádu) tuto otázku upravují.

✦ Red.

Celý judikát najdete na stránkách Nejvyššího správního soudu www.nssoud.cz:

Listujte si BA i v jeho elektronické podobě!

Vážené čtenářky a čtenáři,

Bulletin advokacie jako váš stavovský časopis vychází roky nejen v tradiční tištěné podobě, ale můžete jím listovat, číst si a pracovat s jeho informacemi také v moderní online podobě, v posledních letech dokonce v uživatelsky komfortní a přívětivé verzi na platformě issuu (tzv. listovací verze), a to jak na webu Komory, www.cak.cz, tak v Advokátním deníku www.advokatnidenik.cz.

@
k dispozici
i online

Soudní dvůr EU:

Smluvní ujednání o ceně za právní služby musí být jasné a srozumitelné

Smluvní podmínka o poskytování právních služeb uzavřená mezi advokátem a spotřebitelem, která stanoví cenu na základě hodinové sazby, nesplňuje bez uvedení dalších podrobností požadavek jasnosti a srozumitelnosti.

Rozsudek SD EU ze dne 12. 1. 2023 ve věci C-395/21

V dané věci M. A. jako spotřebitelka uzavřela s advokátkou D. V. pět smluv o poskytování právních služeb za úplatu. Každá z těchto smluv stanovila, že odměna bude vypočtena na základě hodinové sazby, ve výši 100 eur za každou hodinu konzultace nebo poskytování právních služeb M. A.

D. V. poskytovala právní služby v letech 2018 a 2019 a vystavila vyúčtování za všechny poskytnuté služby v březnu 2019. Když D. V. neobdržela všechny vyúčtované platby, podala k litevskému soudu žalobu proti M. A. na zaplacení částky 9 900 eur za poskytnuté právní služby a 194,30 eur za výdaje vzniklé z plnění smluv. Tento soud návrhu D. V. částečně vyhověl.

Opravný prostředek podaný D. V. byl zamítnut odvolacím soudem. V roce 2020 podala D. V. opravný prostředek k litevskému Nejvyššímu soudu.

Tento soud se Soudního dvora EU dotázal na výklad ustanovení unijního práva (konkrétně směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách), určeného k ochraně spotřebitelů před zneužívajícími smluvními ujednáními, zejména s ohledem na rozsah požadavku, aby ustanovení smlouvy o poskytování právních služeb bylo sepsáno jasným a srozumitelným jazykem. Soud se dále dotázal na účinky smluvního ujednání o ceně za právní služby v případě, že ujednání je nepřiměřené.

Ve svém rozsudku Soudní dvůr EU nejprve uvádí, že **smluvní podmínka, která stanoví povinnost úhrady odměny advokáta a stanovení výše této odměny, spadá pod pojem „hlavní předmět smlouvy“**. Totéž platí, pokud jde o ujednání obsažené ve smlouvě o poskytování právních služeb uzavřené mezi advokátem a spotřebitelem, které stanoví odměnu za poskytované služby na základě hodinové sazby.

Ohledně požadavku na sepsání konkrétních podmínek smlouvy o poskytování právních služeb jasným a srozumitelným jazykem Soudní dvůr EU zdůrazňuje, že podle unijního práva musí být tento požadavek chápán široce. To vyžaduje, aby smlouva transparentně stanovila **konkrétní fungování mechanismu, k němuž se daná smluvní podmínka vztahuje, aby byl spotřebitel schopen na základě jasných a srozumitelných kritérií zhodnotit ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají.**

Soudní dvůr uvádí, že ačkoli prodávající nebo poskytovatel nemůže být povinen informovat spotřebitele o konečných

finančních důsledcích, které závisí na budoucích událostech, které jsou nepředvídatelné a mimo kontrolu tohoto poskytovatele, nic to nemění na tom, že informace, které je prodávající nebo poskytovatel povinen poskytnout před uzavřením smlouvy, musí spotřebiteli umožnit přijmout obezřetné rozhodnutí s plnou znalostí možnosti, že k takovým událostem může dojít, a jak se do výsledku může promítnout délka poskytování právních služeb.

Tyto informace, které se mohou lišit na jedné straně v závislosti na předmětu právního problému, povaze služeb stanovených ve smlouvě o právních službách, a na druhé straně musí být v mezích použitelných pravidel profesní etiky, **musí obsahovat informace, které spotřebiteli umožní odhadnout přibližné celkové náklady na tyto služby. Může se jednat o odhad očekávaného počtu nebo minimálního počtu hodin potřebného k poskytnutí určité služby nebo o závazek zasílat v průměrných intervalech faktury nebo pravidelné zprávy udávající počet odpracovaných hodin.**

Soudní dvůr EU připomíná, že vnitrostátnímu soudu přísluší, po zohlednění všech relevantních faktorů provávajících uzavření smlouvy, posoudit, zda informace poskytnuté prodávajícím nebo poskytovatelem před uzavřením smlouvy umožnily spotřebiteli přijmout obezřetné rozhodnutí s plnou znalostí finančních důsledků vyplývajících z uzavření smlouvy. Soudní dvůr EU rozhodl, že smluvní podmínka ve smlouvě o poskytování právních služeb, která stanoví cenu na základě hodinové sazby, bez toho, aby byly spotřebiteli předem poskytnuty informace, které mu umožní přijmout v plném rozsahu uvážlivé rozhodnutí, nesplňuje požadavek na sepsání jasným a srozumitelným jazykem ve smyslu práva EU.

Pokud jde o případnou zneužívající povahu takové smluvní podmínky, Soudní dvůr EU s ohledem na svou judikaturu uvádí, že je na vnitrostátním soudu nejprve posoudit, s ohledem na všechny okolnosti projednávaného případu, případné porušení požadavku dobré víry a poté případnou existenci významné nerovnováhy v neprospěch spotřebitele. **Posouzení zneužívajícího charakteru smluvní podmínky ve smlouvě uzavřené se spotřebitelem je založeno na celkovém posouzení, které nezohledňuje pouze případný nedostatek transparentnosti smluvní podmínky.**

Soudní dvůr EU připomíná, že je na členských státech v souladu s unijním právem zajistit maximální stupeň ochrany spotřebitele. Pokud jde o projednávanou věc, Soudní dvůr konstatuje, že **podmínku ve smlouvě o poskytování právních služeb, která stanoví cenu na základě hodinové sazby, a proto spadá do hlavního předmětu této smlouvy, nelze považovat za zneužívající pouze z toho**

důvodu, že nesplňuje požadavek transparentnosti, ledaže vnitrostátní právní předpisy výslovně stanoví, že to je dostačující.

Pokud jde o důsledky konstatování zneužívající povahy smluvní podmínky o stanovení odměny, Soudní dvůr EU uvádí, že vnitrostátní soud je povinen tuto smluvní podmínku neaplikovat, ledaže by spotřebitel vznesl námitku. Pokud podle příslušných ustanovení vnitrostátního práva smlouva o poskytování právních služeb po odstranění podmínky týkající se odměny nemůže existovat, směrnice 93/13 nebrání prohlášení této smlouvy za neplatnou, a to i v případě, že v důsledku toho prodávající nebo poskytovatel neobdrží za poskytnuté služby žádnou odměnu.

Nicméně, předkládající soud má výjimečnou možnost nahradit zneužívající podmínku, která byla zneplatněna, doplňujícím ustanovením vnitrostátního práva, pokud by neplatnost smlouvy jako celku vystavila spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům.

S ohledem na tyto úvahy Soudní dvůr EU rozhodl, že pokud

by neplatnost smlouvy jako celku vystavovala spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům, unijní právo nebrání tomu, aby vnitrostátní soud zhojil neplatnost této smluvní podmínky jejím nahrazením doplňujícím ustanovením nebo ustanovením na základě vzájemné dohody stran dle vnitrostátního práva. Unijní právo naproti tomu brání vnitrostátnímu soudu nahrazení zneužívající smluvní podmínky, která byla zneplatněna, stanovením výše odměny za poskytnuté služby na základě soudního uvážení.

✦ Mgr. ALŽBĚTA DVOŘÁKOVÁ RECOVÁ,
Stálá zástupkyně ČAK v Bruselu

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete na stránkách Soudního dvora EU www.curia.europa.eu:

Evropský soud pro lidská práva:

K trestnímu postihu za pěstování konopí

Trestní postih za pěstování konopí pro osobní potřebu spadá do mezí uvážení státu.

Rozsudek ESLP ze dne 1. 9. 2022 ve věci *Thörn proti Švédsku*, stížnost č. 24547/18

Shrnutí fakt:

Stěžovatel utrpěl během dopravní nehody vážná zranění a stal se částečně nepohyblivým, a tudíž odkázán na invalidní křeslo. V důsledku zranění trpěl chronickou bolestí. Poté, kdy zkusil druh léčebného konopí, který byl na švédském trhu dostupný, avšak bez znatelných účinků, rozhodl se léčit se vlastnoručně vypěstovaným konopím. **Léčba vlastním konopím podstatným způsobem zkvalitnila jeho život.**

V roce 2015 bylo proti stěžovateli zahájeno trestní řízení a stěžovatel byl obžalován ze spáchání trestného činu výroby, držení a užívání narkotik. Okresní soud jej obžaloby zprostil s odůvodněním, že dostupné léčebné konopí je velmi drahé a že by bylo nepodstatné požadovat po stěžovateli, vzhledem k jeho finanční a osobní situaci, aby je užíval. Pěstování a užívání vlastního konopí byla podle soudu pro stěžovatele jediná možnost, jak žít normální život. Soud zdůraznil, že se stěžovatel nacházel v naléhavé situaci a že jeho činy nemohou být považovány za neospravedlnitelné, a tudíž ani za trestné. Odvolací soud, na základě odvolání státního zástupce, zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a stěžovatele odsoudil k podmíněnému trestu odnětí svobody a uložil mu peněžitou pokutu. Odvolací soud konstatoval, že se stěžovatel nenacházel v naléhavé situaci, i když legálně dostupné konopí bylo

nákladné a mělo negativní vedlejší účinky, a to vzhledem k tomu, že mu lékaři nabízeli alternativní léčbu. Po vynesení rozsudku odvolacího soudu se kvalita života stěžovatele výrazně zhoršila a většinu času trávil v pracovní neschopnosti.

Stěžovatel podal dovolání k Nejvyššímu soudu, jenž rozsudek odvolacího soudu změnil a stěžovatele shledal vinným pouze z trestného činu výroby narkotik, což Nejvyšší soud kvalifikoval, s ohledem na okolnosti daného případu, jako méně závažný trestný čin. Nejvyšší soud dále zrušil podmíněný trest odnětí svobody a snížil výši uložené pokuty. Ohledně otázky, zda byl čin spáchán z „nutnosti“, Nejvyšší soud uvedl, že čin spáchaný z „nutnosti“ je trestným činem, pouze pokud s ohledem na povahu nebezpečí a škodu spáchanou vůči ostatním a na jiné okolnosti je takový čin neospravedlnitelný. „Nutnost“ je dána, pokud je ohrožen život, zdraví, majetek nebo jiný zákonem chráněný zájem. Podle Nejvyššího soudu zájem stěžovatele ulevit si od chronické bolesti je zájmem, na který lze aplikovat ustanovení o „nutnosti“, jelikož chronická bolest souvisí se zájmem stěžovatele na jeho zdravotním stavu. S ohledem na to, že pěstování konopí mohlo z dlouhodobého hlediska ulevit stěžovateli od bolesti, není podle Nejvyššího soudu vyloučeno, že předmetný čin byl spáchán z „nutnosti“.

Avšak s ohledem na platnou legislativu o kontrole narkotik a o schvalování a povolování léčiv výroba a užívání narkotik za účelem snížení bolesti jsou ospravedlnitelné pouze ve výjimečných případech, např. když jednotlivec nemá okamžitý přístup

k běžné léčbě. Jednání stěžovatele dle Nejvyššího soudu proto neaplnuje podmínku „nutnosti“, jakkoliv je pochopitelné, že stěžovatel upřednostnil svůj zájem na snížení bolesti před zájmem společnosti na kontrole narkotik. Nejvyšší soud nezpochybnil tvrzení stěžovatele, že trpěl bolestmi a že konopí, které pěstoval, mu pomáhalo, ani to, že dostupná léčiva byla méně účinná pro tlumení bolesti, měla nežádoucí vedlejší účinky a byla drahá. Nejvyšší soud rovněž konstatoval, že v daném případě nebylo dáno riziko šíření narkotik a že předmětné konopí neobsahovalo tak vysoké množství THC, aby mohlo dojít k intoxikaci. Stěžovatelův čin proto vyhodnotil jako méně závažný trestný čin a vyměřil stěžovateli pokutu ve výši cca 520 eur, v nižší sazbě, než která byla obvyklá za držení konopí v uvedeném množství, přičemž zohlednil zájem stěžovatele na nalezení způsobu, jak účinně snížit bolest.

Předmět stížnosti:

Stěžovatel namítal, že jeho odsouzení založilo porušení jeho práva na respektování soukromého života garantovaného čl. 8 Úmluvy.

Rozhodnutí ESLP:

Otázky týkající se zdravotní politiky spadají do mezí uvážení vnitrostátních orgánů, které jsou nekompetentnější k posouzení priorit a sociálních potřeb (viz *Vavříčka a ostatní proti České republice* [GC], § 274) a kompetentnější než mezinárodní soudce k posouzení toho, co je ve veřejném zájmu ze sociálních nebo ekonomických důvodů. ESLP bude respektovat legislativní úpravu, pokud nebude „zjevně bez rozumného základu“. V otázkách, kde chybí konsensus napříč smluvními státy Úmluvy, ať již co se týče významu dotčeného zájmu, nebo ohledně otázky nejlepšího způsobu jeho ochrany, zejména za situace, kdy se jedná o citlivé morální nebo etické otázky, meze uvážení vnitrostátních orgánů budou širší (viz *Abdyusheva a ostatní proti Ruské federaci*, § 111-12). Právo na ochranu zdraví nebo právo na určitý druh léčby nejsou právy, která zaručuje Úmluva nebo protokoly k ní. Na případy týkající se nedostupnosti určitého druhu léčby nebo léčiv se však vztahuje čl. 8 Úmluvy v rozsahu práva na respektování soukromého života a související judikatura ESLP, jež zahrnuje otázky osobní autonomie a kvality života (viz *Hristozov a ostatní proti Bulharsku*). ESLP v této souvislosti zdůraznil ve své judikatuře (viz *Vavříčka a ostatní proti České republice*, § 276), že tělesná integrita zahrnuje nejintimnější aspekty soukromého života jednotlivce.

Pokuta a odsouzení stěžovatele představují zásah do práva stěžovatele na respektování jeho soukromého života. Tento zásah byl v souladu se zákonem a sledoval legitimní cíle „předcházení nepokojům nebo trestné činnosti“ a „ochrana zdraví nebo morálky“ ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Otázku, zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“, je nutné posoudit z hlediska toho, zda vnitrostátní

orgány porušily právo stěžovatele na respektování jeho soukromého života, když jej nevyloučily z trestní odpovědnosti za výrobu a užívání narkotik, ačkoliv stěžovatel namítal, že se na něj trestní odpovědnost nevztahuje, a předložil k tomu důkazy. Stěžovatel zejména namítal, že jeho činy spadaly do rámce institutu „nutnosti“ podle švédského práva, že jednal z důvodu „nutnosti“ a že jeho činy nebyly jinak „neospravedlnitelné“ ve smyslu trestního zákona.

Ačkoliv vnitrostátní orgány posuzovaly otázku proporcionality stěžovatelova odsouzení, omezily se pouze na konstatování, že přestože stěžovatel mohl jednat z důvodu nutnosti, jeho činy byly neospravedlnitelné ve smyslu trestního zákona, jelikož jeho jednání spadalo do oblasti vnitrostátní legislativy o kontrole narkotik a o schvalování a povolování léčiv, přičemž nebyla zachována rovnováha mezi soupeřícími zájmy v souladu s touto legislativou. Na daný případ se tudíž nevztahovalo ustanovení o „nutnosti“ podle švédského práva. Při rozhodování o trestu byly zohledněny konkrétní okolnosti stěžovatelova případu.

Otázkou je, zda s ohledem na vnitrostátní řízení jako celek vnitrostátní orgány dodržely dostatečně spravedlivou rovnováhu mezi soupeřícími zájmy. Zájem vnitrostátních orgánů v daném případě bylo především zajistit dodržování vnitrostátní legislativy o omamných látkách a léčivech, zatímco zájem stěžovatele spočíval v nalezení způsobu, kterým by si mohl ulevit od bolesti. Daný případ se netýká svobody přijmout či odmítnout určitou léčbu nebo zvolit alternativní formu léčby, která je nezbytnou součástí osobní autonomie a práva na sebeurčení (*Jehovah's Witnesses of Moscow proti Ruské federaci*, § 139), ale neoprávněné výroby a užívání narkotik, tedy oblasti, ohledně které mají vnitrostátní orgány širokou mez uvážení.

ESLP uvedl, že z ničeho nevyplývá, že by stěžovatel neměl finanční prostředky k uhrazení pokuty, že by její uhrazení bylo pro něj z jiných důvodů obzvláště tíživé nebo že by uložený trest měl pro něj jiné negativní dopady. ESLP zároveň zohlednil skutečnost, že stěžovatel měl k dispozici legální léčivo, které bylo zjevně účinné pro snížení bolesti. **Při hodnocení toho, zda švédské orgány v rámci poměrování spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy v daném případě nepřekročily jejich širokou mez uvážení, ESLP dospěl k závěru, že nikoliv**, a jednomyslně shledal, že čl. 8 Úmluvy nebyl porušen.

- ❖ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHAL GRÜNWARDL, LL.M., Ph.D., odborná asistentka na Katedře mezinárodního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete v systému HUDOC na stránkách ESLP www.echr.coe.int:

 Wolters Kluwer | ASPI

www.aspi.cz

Argumentaci pro vaše kauzy najdete díky perfektně zpracovaným judikátům v ASPI propojenými na ostatní dokumenty

Glosa:

K rozhodnutí NS ohledně odstoupení od smlouvy o převodu vlastnického práva k nemovité věci v průběhu vkladového řízení u katastrálního úřadu

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. 24 Cdo 3293/2018

I. Východisko a popis skutkového stavu

Dne 21. 8. 2019 vydal Nejvyšší soud (dále též „NS“) ve věci vedené pod sp. zn. 24 Cdo 3293/2018 rozsudek, ve kterém se zabýval právními následky odstoupení od smlouvy o převodu vlastnického práva k nemovité věci poté, co bylo katastrálním úřadem pravomocně rozhodnuto o zamítnutí návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí (přičemž v okamžiku odstoupení od smlouvy probíhalo řízení podle páté části o. s. ř., zahájené žalobou podanou proti uvedenému zamítavému rozhodnutí katastrálního úřadu).

Byť je rozhodnutí již více než tři roky staré a bylo přijato ještě v poměrech občanského zákoníku z roku 1964 (ovšem současně již v poměrech nového katastrálního práva), je třeba na ně upozornit, a to bez ohledu na skutečnost, že platný občanský zákoník (dále „o. z.“) je v relevantní právní úpravě částečně odlišný od původní koncepce (viz dále). Navíc nejde o ojedinělé rozhodnutí, nýbrž o jeden z více judikátů, které lze vnímat jako **dlouhodobější trend v rozhodovací praxi NS k této problematice** (viz dále).

Skutkový stav byl následující. Pozdější žalobce podal jako kupující u katastrálního úřadu návrh na povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí ve svůj prospěch na základě kupní smlouvy. Katastrální úřad návrh na vklad zamítl s tím, že obsah vkladové listiny neodůvodňuje navrhovaný vklad. Dospěl k závěru, že nebyla splněna sjednaná odkládací podmínka ve smlouvě, podle které může kupující podat návrh na vklad až po uhrazení celé kupní ceny. Již nyní však upozorňuji na to, že tato skutečnost (tj. problematika odkládací podmínky) neměla v dalším průběhu případu žádnou relevanci.

Kupující proti uvedenému rozhodnutí katastrálního úřadu podal **žalobu podle páté části o. s. ř.** a domáhal se, aby návrhu na vklad bylo vyhověno.

II. Rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího

Soud prvního stupně (Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci) **žalobě vyhověl a vklad vlastnického práva povolil**. S ohledem na následně nastalou skutečnost (konkrétně odstoupení od kupní smlouvy – viz dále) není argumentace soudu prvního stupně významná.

Odvolací soud (Vrchní soud v Praze) změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že **žalobu zamítl**. Odvolací soud uzavřel, že

smluvní ujednání o podání návrhu na vklad do katastru nemovitostí až po zaplacení celé kupní ceny je v judikatuře vykládáno jako odkládací podmínka účinnosti smlouvy, která musí být ke dni podání návrhu splněna, neboť účinky vkladu do katastru nemovitostí nastávají zpětně ke dni podání návrhu. Kromě toho soud uvedl – a to je právě výše avizovaná nově nastalá skutečnost –, že **je nejisté, zda kupní smlouva nadále platně existuje, když prodávající následně (poté, co bylo rozhodnuto katastrálním úřadem o zamítnutí návrhu na vklad vlastnického práva) od smlouvy odstoupil**.

III. Dovolání a rozhodnutí Nejvyššího soudu

Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, v němž namítal, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu mj. v otázce výkladu projevu vůle ohledně odkládací podmínky smlouvy (kdy tato otázka je podle dovolatele rovněž dovolacím soudem rozhodována rozdílně).

Nicméně NS zaměřil svoji pozornost jiným směrem (který již naznačil ve svém rozhodnutí odvolací soud), když jako dovolací otázku zkoumal, **zda lze v řízení o žalobě podané ve věci vkladu práva do katastru nemovitostí, která se projednává u soudu podle páté části o. s. ř., přihlídnout k odstoupení od kupní smlouvy (bez současného věcného posouzení platnosti tohoto odstoupení – sic!), které bylo učiněno až po rozhodnutí katastrálního úřadu o zamítnutí návrhu na vklad**, aniž by tím byl překročen rozsah hmotněprávních kritérií, ke kterým je soud v řízení podle páté části o. s. ř. ve věci vkladu práva do katastru nemovitostí oprávněn přihlížet. Protože tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi NS ve všech souvislostech vyřešena, dospěl NS k závěru, že dovolání je přípustné. Vzhledem k datu uzavření kupní smlouvy (15. 11. 2013) a k datu podání návrhu na vklad práva do katastru nemovitostí (10. 2. 2014) byla věc posuzována podle zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, a zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (dále „kat. zák.“).

NS nejprve přiblížil text **§ 17 odst. 1 a 5 kat. zák.** V odst. 1 je vymezen rozsah přezkumné pravomoci katastrálního úřadu ve vkladovém řízení (k obsahu odst. 1 viz dále). V odst. 5 je pak řečeno, že *„skutečnosti uvedené v odstavcích 1 až 4 přezkoumává katastrální úřad na základě listin předložených účastníky, popřípadě soudem nebo soudním exekutorem ke vkladovému řízení, dosavadních zápisů v katastru a na základě údajů ze základních registrů, z agendového informačního systému evidence obyvatel a z agendového informačního systému cizinců a dále na základě dalších informací*

poskytnutých vlastníkem nemovitosti a dalšími účastníky vkladového řízení poté, co obdrží od katastrálního úřadu informaci podle § 16 odst. 1. Tyto skutečnosti katastrální úřad zkoumá podle stavu, jaký tu byl v okamžiku podání návrhu na vklad.“

Poté **NS dospěl k těmto závěrům: „V řízení** ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, podle **části páté občanského soudního řádu** nejde o přezkum správnosti rozhodnutí a jeho procesního postupu, ale o **nové projednání a meritorní rozhodnutí věci**, o níž podle zákona dříve rozhodl tento správní orgán. (...) Podstata projednání a rozhodnutí stejné věci v občanském soudním řízení spočívá v tom, že se účastníku řízení před správním orgánem, který vyčerpал v řízení před správním orgánem řádné opravné prostředky a který není spokojen s konečným rozhodnutím správního orgánu, umožňuje, aby – bez ohledu na překážku věci pravomocně rozsouzené vytvořenou rozhodnutím správního orgánu – požadoval nové projednání sporu nebo jiné právní věci u soudu a také nové rozhodnutí ve věci, dospěje-li soud k jiným závěrům než správní orgán. Nové projednání věci soudem tak navazuje na řízení před správním orgánem, aniž by bylo jeho výsledky vázáno, a zaručuje, že spor nebo jiná právní věc budou – v takovém rozsahu, v jakém o nich bylo před správním orgánem skončeno řízení – soudem definitivně uzavřeny a že nemohou být vráceny správnímu orgánu k dalšímu projednání a rozhodnutí (...).

Je-li činnost soudu v řízení podle části páté občanského soudního řádu nové projednání téže věci soukromoprávní povahy, která (již) byla předmětem řízení před správním orgánem, vyplývá z toho mimo jiné, že **soud se v tomto řízení věci (z pohledu hmotného práva) zabývá v takovém rozsahu, v němž k tomu byl oprávněn (a povinen) správní orgán; bere proto v úvahu právě a jen ta hmotněprávní kritéria, která měl a mohl vzít v úvahu také správní orgán.** Soud zde totiž „na místě správního orgánu“ rozhoduje znovu, ve vymezeném rozsahu (srov. § 250f o. s. ř.), o téže věci. Také proto se v ust. § 250b odst. 3 o. s. ř. předepisuje, že předmětem rozhodování soudu musí být (příp. ve vymezeném rozsahu) to, co (již) bylo předmětem rozhodování správního orgánu.

Uvedené mimo jiné znamená, že **soud**, který na základě podané žaloby v řízení podle části páté občanského soudního řádu projednává a rozhoduje věc vkladu práva do katastru nemovitostí, v níž byl rozhodnutím katastrálního úřadu návrh na vklad zamítnut, se **může** (protože projednává a rozhoduje znovu právě takový návrh) **věci zabývat jen v rámci těch zákonných hmotněprávních limitů, jež jsou stanoveny pro rozhodnutí o takové věci samotnému katastrálnímu úřadu;** jinými slovy, omezení daná katastrálnímu úřadu pro zkoumání právního úkonu, na jehož podkladě má být právo do katastru zapsáno, jen z hledisek taxativně vypočtených v ust. **§ 17 odst. 1 katastrálního zákona** (...), se **uplatní také v následném (navazujícím) soudním řízení** podle části páté občanského soudního řádu o téže věci.

V opačném případě by totiž takové řízení nebylo novým projednáním téže věci soukromoprávní povahy soudem, ale – při možnosti „vnosení“ do soudního řízení „poprvé“ nových hmotněprávních kritérií – stalo by se řízením nalézacím sporným ve smyslu části třetí občanského soudního řádu. (...)

V projednávané věci vycházely soudy ze zjištění, že **zastupitelstvo obce Josefův Důl přijalo dne 14. 4. 2014 usnesení o odstoupení od kupní smlouvy**, kterou uzavřelo s žalobcem, a že odstoupení od smlouvy **bylo žalobci doručeno dne 5. 5. 2014. O zamítnutí návrhu na vklad rozhodl správní orgán rozhodnutím ze dne 29. 4. 2014.**

Dovolatel namítal, že se odvolací soud zabýval projednávanou věcí i z hlediska hmotněprávních kritérií, která nenáleží k přezkumu katastrálnímu úřadu, čímž měl překročit svoji pravomoc, a odchýlit se tak

od judikatury dovolacího soudu, podle které bere soud v řízení podle části páté o. s. ř. v úvahu jen ta hmotněprávní kritéria, která měl a mohl vzít v úvahu také správní orgán. (...) Katastrální úřad podle ust. § 17 odst. 1 písm. b) katastrálního zákona u soukromé vkladové listiny zkoumá, zda její obsah odůvodňuje navrhovaný vklad. Podle ust. **§ 17 odst. 5 katastrálního zákona** zkoumá listinu z výše uvedeného hlediska i **na základě dalších informací poskytnutých vlastníkem nemovitosti a dalšími účastníky vkladového řízení. Doloží-li po zahájení vkladového řízení jeho účastník katastrálnímu úřadu, že odstoupil od kupní smlouvy, je to jistě skutečností, která může mít vliv na to, zda obsah předložené vkladové listiny i nadále odůvodňuje navrhovaný vklad.** Ačkoli skutečnost, zda obsah vkladové listiny odůvodňuje podaný návrh, katastrální úřad zkoumá podle stavu, jaký tu byl v okamžiku podání návrhu na vklad (§ 17 odst. 5 věta druhá katastrálního zákona), **účinky odstoupení od právního úkonu nastávají** (v souladu s ust. § 48 odst. 2 obč. zák.) **od počátku, a v případě platného odstoupení od smlouvy by se proto kupní smlouva pokládala za zrušenou již ke dni podání návrhu na vklad.**

Přestože dovolací soud ve své judikatuře vyslovil závěr, že soud se v řízení podle části páté o. s. ř. návrhem ve věci povolení vkladu do katastru nemovitostí (z pohledu hmotného práva) zabývá v takovém rozsahu, v němž k tomu byl oprávněn (a povinen) správní orgán, a bere proto v úvahu právě a jen ta hmotněprávní kritéria, která měl a mohl vzít v úvahu také správní orgán, přičemž v projednávané věci došlo k doručení odstoupení od kupní smlouvy kupujícímu až po rozhodnutí katastrálního úřadu o zamítnutí návrhu na vklad, kdy tento argument před katastrálním úřadem nebyl ve vkladovém řízení ani vznesen, a katastrální úřad tudíž v dané věci objektivně nemohl vzít v úvahu tuto skutečnost, zatímco odvolacím soudem byla zohledněna, nelze ani v tomto shledat rozpor s ustálenou judikaturou dovolacího soudu, neboť hmotněprávními kritérii, kterými je soud v řízení podle části páté o. s. ř. oprávněn se zabývat v rozsahu, jak se jimi měl a mohl zabývat správní orgán, je podle názoru dovolacího soudu zapotřebí rozumět **toliko hmotněprávní kritéria z hlediska věcného rozsahu důvodů, které mohou být podkladem pro zamítnutí návrhu na vklad** [§ 17 odst. 1 písm. a) až g) katastrálního zákona], **nikoli z hlediska časového, zda určitá tvrzení významná ve smyslu ust. § 17 odst. 1 katastrálního zákona byla učiněna ještě před katastrálním úřadem a ten se jimi mohl objektivně zabývat. Oprávnění soudu zabývat se těmito hmotněprávními kritérii nelze z časového hlediska vázat na to, zda již před správním orgánem byly nebo mohly být přezkoumávány jednotlivé skutečnosti významné z hlediska ust. § 17 odst. 1 písm. a) až g) katastrálního zákona, neboť podle ust. § 250e odst. 1 o. s. ř. není soud v řízení podle části páté o. s. ř. vázán skutkovým stavem, jak byl zjištěn správním orgánem, a není proto důvod limitovat přezkumnou činnost soudu jen na ty skutečnosti, které byly (či mohly být) z časového hlediska uplatněny již před správním úřadem. (...)**

Zároveň **samotná skutečnost, že soud vzal v potaz odstoupení od smlouvy v řízení podle části páté o. s. ř. (aniž by přezkoumával jeho platnost), není v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu.** Ohledně zákonných hmotněprávních limitů, jež jsou stanoveny pro rozhodnutí samotnému katastrálnímu úřadu a kterými se řídí také následně soud v řízení podle části páté o. s. ř., dovolací soud dovodil, že soud posuzuje věc vkladu práva do katastru nemovitostí pouze z hledisek, kterými se řídí při rozhodování o návrhu na povolení vkladu katastrální úřad. Soud proto zkoumá listinu, na jejímž základě má být vklad povolen, **nikoliv z hlediska platnosti právního úkonu jako takového, ale z hlediska jen některých atributů platnosti, a to formy právního úkonu, určitosti a srozumitelnosti smluvního**

projevu, smluvní volnosti a oprávnění účastníků nakládat s předmětem smlouvy; ostatní atributy, které by případně mohly způsobit neplatnost smlouvy, soud není oprávněn v tomto řízení řešit (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3945/2011, uveřejněný pod č. 36/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní). **Odvolací soud** přitom v projednávané věci aplikoval uvedený závěr obdobně v souladu s uvedeným rozhodnutím a **nezkoumal platnost odstoupení od kupní smlouvy, ale pouze k odstoupení od smlouvy přihlédl** (...) za účelem posouzení naplnění předpokladu uvedeného v ust. § 17 odst. 1 písm. b) katastrálního zákona (zda obsah vkladové listiny odůvodňuje navrhovaný vklad), a dospěl k závěru, že **vkladová listina za současného stavu nadále neodůvodňuje navrhovaný vklad, aniž by přitom závazně rozhodoval o platnosti tohoto odstoupení od kupní smlouvy, čímž zároveň reflektoval a nenarušil rozdílný charakter řízení podle části páté o. s. ř. a řízení nalézacího sporného podle části třetí o. s. ř. (...)**“ (tučně zvýraznil aut.).

IV. Kritické zhodnocení

Se závěry rozhodnutí NS ani s jeho argumentací nelze souhlasit. Již bylo naznačeno, že jde o posouzení situace, která se v judikatuře našich vysokých soudů vyskytla – v typově podobných případech – v poslední době opakovaně. K některým rozhodnutím jsem se společně s F. Melzerem již kriticky vyjádřil na stránkách tohoto časopisu,¹ přičemž na závěry tam uvedené odkazuji.

V nyní posuzovaném případě je jádrem problému otázka, **zda lze v řízení podle páté části o. s. ř. o žalobě podané ve věci vkladu práva do katastru nemovitostí přihlédnout k odstoupení od kupní smlouvy (bez současného věcného posouzení platnosti tohoto odstoupení), které bylo učiněno až po rozhodnutí katastrálního úřadu o zamítnutí návrhu na vklad**. Otázka tedy zní, zda soud může přihlédnout ke skutečnostem, které nejenže nebyly katastrálnímu úřadu v okamžiku jeho rozhodování o návrhu na vklad věcného práva do katastru nemovitostí známy (byť by teoreticky mohly mít ve vztahu k rozhodnutí katastrálního úřadu relevanci), nýbrž dokonce v okamžiku jeho rozhodování dosud vůbec nenastaly.

Situaci lze ještě zjednodušit („vrátit o krok zpět“) tak, že se budeme ptát, **zda katastrální úřad** v rámci řízení o povolení vkladu věcného práva do katastru nemovitostí **může (resp. musí) brát v úvahu skutečnosti, o nichž se v průběhu řízení dozvěděl, byť nastaly až poté, kdy bylo řízení zahájeno**. Dle mého názoru tak **učinít nesmí, ledaže by k tomu měl výslovné zákonné zmocnění**; tím spíše pak soud rozhodující dle páté části o. s. ř. nesmí přihlédnout ke skutečnostem, které nastaly teprve poté, kdy rozhodnutí katastrálního úřadu nabylo právní moci (a katastrální úřad se o nich logicky nemohl v průběhu vkladového řízení dozvědět).

Zopakujme, že dle NS „*hmotněprávními kritérii, kterými je soud v řízení podle části páté o. s. ř. oprávněn se zabývat v rozsahu, jak se jimi měl a mohl zabývat správní orgán, je (...) zapotřebí rozumět toliko hmotněprávní kritéria z hlediska věcného rozsahu důvodů, které mohou být podkladem pro zamítnutí návrhu na vklad (...), nikoli*

z hlediska časového, zda určitá tvrzení významná ve smyslu ust. § 17 odst. 1 katastrálního zákona byla učiněna ještě před katastrálním úřadem a ten se jimi mohl objektivně zabývat“.

V daném vyjádření je však skrytý určitý problém. NS zde totiž primárně neřeší otázku časového testu **vzniku relevantní skutečnosti** (z hlediska § 17 kat. zák.), která může mít vliv na rozhodnutí katastrálního úřadu (resp. soudu dle páté části o. s. ř.), nýbrž **časového testu tvrzení o takové relevantní skutečnosti, resp. získání informace o ní** ze strany orgánu veřejné moci. Jednou věcí je ovšem okamžik vzniku určité relevantní skutečnosti (taková skutečnost může vzniknout před zahájením řízení, v jeho průběhu, či dokonce po jeho skončení), druhou je pak okamžik, v němž se katastrální úřad o takové skutečnosti (případně) dozví. Je patrné, že tam, kde se katastrální úřad o určité relevantní skutečnosti vůbec nedozví (ať již nastala před započatím řízení, či v jeho průběhu), nemůže k ní ani přihlédnout; totéž platí tam, kde by se katastrální úřad – čistě hypoteticky – dozvěděl o určité relevantní skutečnosti až poté, co bylo řízení skončeno.

Dále se budu zabývat **již jen skupinou případů**, kdy k určité relevantní skutečnosti **došlo až poté, kdy bylo katastrální řízení zahájeno**, a katastrální úřad se o této skutečnosti v rámci řízení dozví.

Východiskem řešení je § 17 kat. zák., dle jehož odst. 5 i. f. katastrální úřad zkoumá rozhodné okolnosti podle **stavu, jaký tu byl v okamžiku podání návrhu na vklad**. Uvedená norma se tedy jasně týká posouzení (zohlednění) **stavu**, který existoval v určitém okamžiku (v okamžiku podání návrhu na vklad). Je tedy zřejmé, že **stav nastalý kdykoli později** po tomto okamžiku (tj. změna stavu, který zde byl k okamžiku podání návrhu na vklad) již **zásadně nemůže mít** na rozhodnutí katastrálního úřadu **žádný vliv**.

Uvedený **závěr je bezproblémový** tam, kde pozdější změna stavu má účinky **ex nunc**. Jako příklad lze uvést situaci, kdy je u katastrálního úřadu zahájeno řízení o povolení vkladu vlastnického práva na základě kupní smlouvy. Pokud v průběhu vkladového řízení (po jeho zahájení) dojde k dissoluci kupní smlouvy (§ 1981 o. z.) s účinky **ex nunc**, nemůže katastrální úřad danou skutečnost v rámci vkladového řízení již zohlednit, byť by se o ní dozvěděl. Naopak musí – shledá-li kupní smlouvu jako způsobitou vkladovou listinu – rozhodnout o povolení vkladu práva a vklad následně provést. To je důsledek koncepce přijaté v § 17 kat. zák. a omezené přezkumné pravomoci katastrálního úřadu. Lze namítnout, že tímto způsobem dojde k dotčení pozice prodávajícího, neboť v jeho neprospěch bude vlastnické právo z katastru vymazáno a zapsáno ve prospěch kupujícího v rozporu se skutečným právním stavem (hmotněprávní titul odpadl dříve, než bylo rozhodnuto o povolení vkladu). Dotčenému subjektu však svědčí příslušné ochranné mechanismy – zde konkrétně žaloba na určení vlastnického práva, zápis poznámky spornosti do katastru nemovitostí či možnost využít předběžné opatření v podobě zákazu věcněprávních dispozic s nemovitou věcí ze strany aktuálního knihovního vlastníka (kupujícího).

Složitější situace nastává tam, kde ke změně stavu došlo v průběhu vkladového řízení (po jeho zahájení), ovšem s účinky **ex tunc**; důsledky takové skutečnosti tedy směřují do minulosti, a to před okamžik, než bylo vkladové řízení zahájeno. Jako příklad můžeme uvést opět dissoluci, u níž byly ujednány účinky **ex tunc**, odstoupení od smlouvy s tímiž účinky, dovolání se neplatnosti smlouvy apod. V těchto případech již lze tvrdit, že slovní spojení „*stav, jaký tu byl v okamžiku podání návrhu na vklad*“ zahrnuje i případy, kdy rozhodná skutečnost sice nastala po tomto okamžiku, ovšem působí se zpětnými účinky. Přesto dle mého názoru není možné ve vkladovém řízení (avšak ani v řízení podle páté části

¹ Srov. následující příspěvky uvedených autorů: Problematická judikatura Ústavního soudu k vyloučení materiální publicity obchodního rejstříku v procesu nabytí vlastnického práva k nemovitosti, Bulletin advokacie č. 5/2020; K rozhodnutí NS ve věci určení okamžiku, k němuž se posuzuje naplnění předpokladů nabytí zástavního práva k nemovitosti, Bulletin advokacie č. 7-8/2020; K rozhodnutí NS ohledně důsledků absence vlastnického práva převodce na smlouvu o převodu vlastnického práva k nemovitosti evidované v katastru nemovitostí, Bulletin advokacie č. 1-2/2022.

o. s. ř.) k této skutečností přihlédnout. Je třeba se ptát, zda katastrálnímu úřadu vůbec přísluší přezkoumávat následně nastalé skutečnosti, které mohou mít vliv na vkladovou listinu (resp. na následky založené vkladovou listinou), tedy zda je lze podřadit pod některou ze skutkových podstat § 17 odst. 1 kat. zák.

Míním, že **později nastalou skutečnost** v podobě zrušení nabývacího titulu s účinky *ex tunc* (resp. právních následků takového titulu) **nelze podřadit pod žádnou ze skutkových podstat uvedených v daném ustanovení.**

Dle § 17 odst. 1 kat. zák. katastrální úřad u vkladové listiny, která je soukromou listinou, zkoumá, zda:

- a) splňuje náležitosti listiny pro zápis do katastru,
- b) její obsah odůvodňuje navrhovaný vklad,
- c) právní jednání je učiněno v předepsané formě,
- d) účastník vkladového řízení není omezen právními předpisy v oprávnění nakládat s nemovitostí,
- e) k právnímu jednání účastníka vkladového řízení byl udělen souhlas podle jiného právního předpisu,
- f) z obsahu listiny a z jeho porovnání s dosavadními zápisy v katastru není patrný důvod, pro který by bylo právní jednání neplatné, zejména zda z dosavadních zápisů v katastru nevyplývá, že účastníci vkladového řízení nejsou oprávněni nakládat s předmětem právního jednání, nejsou omezeni rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu veřejné moci ve smluvní volnosti týkající se věci, která je předmětem právního jednání,
- g) navrhovaný vklad navazuje na dosavadní zápisy v katastru; z tohoto hlediska není na překážku povolení vkladu, pokud logickou mezeru mezi zápisem v katastru a navrhovaným vkladem podle vkladové listiny navrhovatel doloží současně s návrhem na vklad listinami, které návaznost vkladové listiny na dosavadní zápisy v katastru doplní; tyto listiny však musí mít náležitosti vkladových listin.

Je zjevné, že **uvedenou situaci nelze podřadit pod žádnou z uvedených skutkových podstat.** Kromě toho je však třeba upozornit na **negativní (či problematické) následky**, které koncepce zaujatá ze strany NS přináší.

Předně jde o to, že připuštěním možnosti katastrálního úřadu přihlédnout k následně vzniklým okolnostem dochází k **extenzi (přezkumné) pravomoci katastrálního úřadu jako orgánu veřejné moci** bez odpovídající právní úpravy. Dochází-li NS k závěru, že ve vkladovém řízení je třeba „přihlédnout“ k odstoupení od smlouvy, které je tvrzeno jedním z účastníků vkladového řízení, je tím založena pravomoc katastrálního úřadu, která ze zákona neplyne. Daná koncepce je však problematická ještě z jiného důvodu. NS totiž ukládá katastrálnímu úřadu (resp. soudu rozhodujícímu v řízení dle páté části o. s. ř.), aby přihlédl k tvrzenému odstoupení od smlouvy, aniž by však přitom bylo „závažně rozhodováno o platnosti tohoto odstoupení“. V důsledku této koncepce tedy vlastně **ani nejde o věcný přezkum**, nýbrž o pouhou „povinnost zohlednit (vzít na vědomí)“ určitou skutečnost nastalou po rozhodném okamžiku bez možnosti jakéhokoli jejího meritorního posouzení.

Určitým derivátem právě zmíněného problému je dále fakt, že povinnost katastrálního úřadu zohlednit následnou jednostrannou dispozici s titulem (bez možnosti jejího věcného přezkumu) zakládá **riziko zneužití**. Díky této možnosti je zde otevřen prostor, aby kterákoliv ze stran smlouvy v průběhu vkladového řízení jednoduše „oznámila“

katastrálnímu úřadu, že od smlouvy odstoupila, namítla její neplatnost apod., ačkoli hmotněprávní podmínky pro takovou dispozici zde vůbec nemusí být dány. Tak např. prodávající bude tvrdit, že mu doposud nebyla uhrazena kupní cena (ačkoli kupující ji již zaplatil), v důsledku čehož odstupuje od smlouvy; kupující bude tvrdit, že smlouvu uzavřel v omylu, který je právně relevantní a pro který namítá neplatnost smlouvy. Uvedené zneužití pak může vést k tomu, že zamítnutí návrhu na vklad věcného práva do katastru nemovitostí nebude mít žádnou odpovídající hmotněprávní oporu.

V této souvislosti je též třeba upozornit na změnu koncepce právních účinků odstoupení od smlouvy. Zatímco obč. zák. z roku 1964 vycházel z toho, že odstoupením od smlouvy se **smlouva od počátku ruší** (§ 48 odst. 2), o. z. již obsahuje formulaci, dle níž odstoupením od smlouvy se **závazek zrušuje od počátku** (§ 2004 odst. 1). Je tedy zjevné, že v poměrech platného práva nemá odstoupení od smlouvy vliv na další existenci právního titulu – smlouva i nadále existuje a zrušuje se pouze závazek z ní vzešlý.

Koncepce přijatá ze strany NS vede k dalším obtížně přijatelným důsledkům. Tvrdí-li totiž NS, že katastrální úřad musí vzít v úvahu následně nastalé tvrzené skutečnosti, které mohou mít vliv na vkladovou listinu s účinky *ex tunc*, **tím spíše by měl uvedenou optikou zohlednit skutečnosti, které zpochybňují platnost, či dokonce existenci vkladové listiny od samého počátku** (tedy takové skutečnosti, které způsobují absolutní neplatnost či zdánlivost titulu). Uvažme, že katastrálnímu úřadu je doručena formálně bezvadná kupní smlouva. V rámci vkladového řízení jedna ze stran katastrálnímu úřadu oznámí, že smlouva byla uzavřena v duševní poruše, která činila danou stranu neschopnou právně jednat (a tedy smlouva je absolutně neplatná), popř. že daná strana vůbec neměla vůli jednat (a tedy smlouva je zdánlivým právním jednáním). Jak by měl v takovém případě katastrální úřad postupovat? Optikou glosovaného rozhodnutí by měl k takovému prohlášení rovněž přihlédnout a návrh na vklad zamítnout. Lze dokonce říci, že ve srovnání s případy následného odpadnutí titulu s účinky *ex tunc* **by měl – posuzováno prizmatem koncepce přijaté ze strany NS – k takovému prohlášení přihlédnout o to více**, neboť zde nejde pouze o následné odpadnutí původně existujícího právního titulu (klidně i bezvadného) s účinky *ex tunc*, nýbrž o to, že právní titul je vadný od počátku (absolutní neplatnost), nebo zde dokonce od počátku vůbec není (zdánlivost). Přitom takové jednostranné prohlášení o neplatnosti či zdánlivosti titulu by mělo mít pro katastrální úřad stejnou „vypovídací hodnotu“ jako odstoupení od smlouvy. Uvedený závěr je již *prima vista* naprosto neudržitelny.

V. Závěr

Zbývá tedy uzavřít, **že s rozhodnutím NS nelze souhlasit ani co do jeho závěru, ani co do jeho odůvodnění.** Bylo by vhodné, aby NS při nejbližší možné příležitosti danou problematiku opět zvážil a přikročil ke změně svojí judikatury.

✦ Autorem komentáře je doc. JUDr. PETR TÉGL, Ph.D., advokát a pracovník oddělení soukromého práva Ústavu státu a práva AV ČR.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete na stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz:

Helena Prášková: Přestupkové právo

Leges, Praha 2022, 2. aktualizované vydání, 574 stran, 860 Kč.

Monografie *Přestupkové právo*, která obohatila knižní trh před Vánoci 2022, je druhým vydáním publikace, původně vydané v roce 2017 pod názvem *Nové přestupkové právo*. Autorkou je doc. JUDr. Helena Prášková, CSc., která se problematice přestupkového práva a šířeji správního trestání věnuje řadu let a její publikace představují asi nejpodrobnější odborně-teoretický rozbor této tematiky.

Nová kniha byla vydána pět let od nabytí účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a od změny v systému správního trestání, spočívající především v přeměně bývalých tzv. jiných správních deliktů na přestupky. Časový odstup od prvního vydání se projevil nejen na rozsahu publikace (první vydání mělo 448 stran, nyní druhé 574), vložení nové první části nazvané *Úvod do přestupkového práva*, ale především, a to považuji za důležité, **průřezovou aktualizací jednotlivých částí, obohacením o novější literaturu a další relevantní prameny, případně i ve zpřesnění některých formulací.**

Kniha se členění do osmi částí, dále dělených na kapitoly.

V první, již zmiňované části *Úvod do přestupkového práva*, v níž se autorka věnuje např. ústavním základům přestupkového práva, stručně jeho internacionalizaci a europeizaci, jakož i pojmu správní delikt a členění správních deliktů, oceňují především kritické poznámky k některým tzv. správním pořádkovým deliktům.

Druhá část – *Základní zásady přestupkového práva*, se zabývá zásadami jak v oblasti hmotněprávní i procesní, byť kniha rozdělení na hmotněprávní a procesní zásady neprovádí.

Třetí část, *Prameny přestupkového práva*, rozebírá podrobněji rovněž otázky působnosti přestupkového zákona.

Z pohledu hmotného práva jsou důležité dále čtvrtá část – *Přestupek*, a pátá část – *Základy odpovědnosti za přestupek*, když pro řadu čtenářů může být přínosný např. text o pokračování v přestupku a trvajících a hromadných přestupcích, což jsou složitá témata, v nichž ani teorie, ani praxe, a to ani justiční, nejsou jednotné a mají různé přístupy. Za zajímavý považuji dále např. text o liberačním důvodu pro zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek.

Šestá část, *Správní tresty a ochranná opatření*, se věnuje jednotlivým trestům a pravidlům jejich ukládání, upozornit lze např. na text o odlišení správního trestu zákazu činnosti od zákazů určitých činností jako ochranného opatření, jako následku plynoucího přímo ze zákona, anebo jako sankce netrestního charakteru. Sedmá část pak rozebírá *Zvláštní ustanovení o mladistvých*.

Vzhledem ke zkoumané materii je objektivně rozsáhlá osmá část – *Řízení o přestupcích*, rozebírající jednotlivé procesní instituty upravené v přestupkovém zákoně.

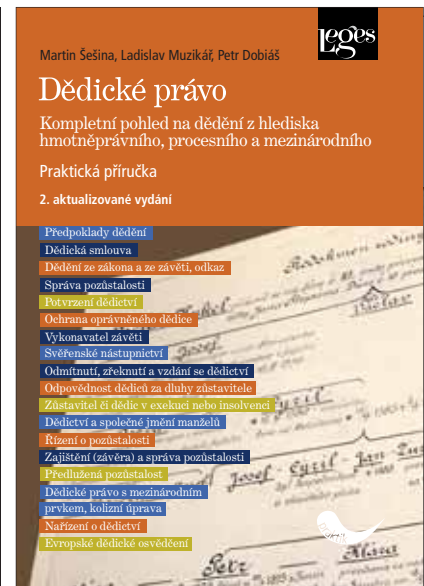
Kniha docentky Práškové je přehledně členěná, **provádí precizní analýzu zkoumané materie, přitom psaná čtivě a může zaujmout i ty, kdo mají o specifických otázkách přestupkového práva jen vzdálenější představu.**

❖ prof. JUDr. MARTIN KOPECKÝ, CSc., advokát v Praze, vedoucí Katedry správního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni

Martin Šešina, Ladislav Muzikář, Petr Dobiáš: Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního

Leges, Praha 2022, 968 stran, 1 890 Kč.

Nakladatelství Leges přistoupilo ke 2., aktualizovanému vydání jednoho ze svých nejúspěšnějších titulů, kterým je publikace *Dědické právo*, označená jako **praktická příručka – kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního.**

Radikálně změněné nové dědické právo účinné od roku 2014 přineslo tolik výkladových problémů, že se s nimi odborná ani laická veřejnost nestačila dosud vyrovnat. Předností publikace je, že se ožehavým místům nevyhýbá, a naopak přináší způsob jejich řešení. Vychází ze zkušeností spoluautorů, jimiž jsou v hmotněprávní části dědického práva hlavní autor jednoho z komentářů dědického práva JUDr. Martin Šešina, emeritní notář, v procesní úpravě pak JUDr. Ladislav Muzikář, emeritní mnohaletý předseda odvolacího dědického senátu Městského soudu v Praze, a konečně odborník v oblasti mezinárodního práva soukromého JUDr. Petr Dobiáš, Ph.D., MBA, který se věnuje mezinárodním aspektům dědického práva.

Vzájemná propojenost dědického práva hmotného a procesního je na rozdíl od jiných občanskoprávních institutů tak těsná, že je nutné se samostatně zabývat hmotněprávní stránkou věci a její procesní stránkou, kterou představuje aplikace zákona o zvláštních řízeních soudních v řízení o pozůstalosti při činnosti notáře jako soudního komisaře. Obnovené instituty dědického práva hmotného jako např. svěřenské nástupnictví, odkazy či zcela nová úprava nepominutelného dědice vyvolávají tolik problémů v praxi, že je nutné se k nim vyjádřit pokud možno jednoznačně a srozumitelně a nabízet cestu z výkladových potíží. V procesní části je zase zapotřebí poskytnout návod, jak v řízení postupovat např. v dosud neohledaném terénu nových způsobů rozdělení pozůstalosti mezi více dědiců. Oba autoři se s těmito požadavky vypořádali s nejvyšší profesionalitou.

❖ JUDr. KAREL WAWERKA, emeritní notář

**Michal Malacka, Slavomír Halla,
Miluše Hrnčířiková:
CISG – Úmluva OSN o smlouvách
o mezinárodní koupi zboží.
Komentář s judikaturou**

Leges, Praha 2022, 709 stran, 1 590 Kč.

Mezinárodní obchod se neustále rozšiřuje a osoby, které prodávají nebo kupují zboží, musejí při přípravě a provádění obchodů řešit řadu otázek. Některé jim nemusí působit větší potíže a jejich řešení pro ně mohou mít rutinní charakter. U řešení jiných tomu tak být nemusí a bude potřebné najít inspiraci v komentářové literatuře, a to z pera autorů, kteří se této tematice dlouhodobě pečlivě věnují.

Tvůrci recenzované publikace jsou pak těmi, o kterých se oprávněně mluví jako o autorech renomovaných a široce známých. Jedná se o vysokoškolské pedagogy oboru mezinárodního práva soukromého. Autorská erudice zde však nečerpá jen z výsledků jejich teoretické a pedagogické činnosti, ale i z jejich praktických zkušeností, a to z advokátního a rozhodcovského působení.

Ve svém díle autoři správně upozorňují, že skupinu problémových otázek tvoří i základní otázky spojené s metodami mezinárodního práva soukromého, a to metodou kolizní a metodou přímou. Dané problémy lze přitom posuzovat při realizaci a aplikaci prostřednictvím kolizních či přímých nástrojů. Je potřebné vzít v úvahu zejména mezinárodní úmluvy, evropská nařízení a směrnice, standardizované smlouvy, užívané zvyklosti a jednotlivé národní úpravy (takové, které nepodléhají unifikaci). Je třeba vycházet z autentického textu Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods). Protože všechny překlady úmluvy, které praxe používá, nemusejí být zdařilé, uvádějí autoři komentáře u jednotlivých článků úmluvy k textu v českém jazyce i cizojazyčný text převzatý z úmluvy. Z jazyků, ve kterých je úmluva publikována, zvolili publikování textu anglického a francouzského.

Úmluva jako účinný nástroj pro úpravu poměrů v rámci mezinárodního obchodu unifikuje hmotněprávní úpravu smlouvy. Je strukturována do několika částí ustanovení (článků). Text je uvozen preambulí a částí první s názvem *Předmět úpravy a obecná ustanovení*. Proces uzavírání kupních smluv, který představuje jeden z nejvýznamnějších momentů mezinárodního obchodu, je obsahem části druhé.

Část třetí se věnuje obecným ustanovením o koupi zboží, povinnostem prodávající-

cího, právům kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím, povinnostem kupujícího, právům prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím, náhradě škody, účinkům odstoupení od smlouvy a dalším otázkám.

Poslední část úmluvy je orientována na možné výhrady smluvních států k úmluvě.

Komentář se logicky postupně věnuje ustanovením daných částí. U každého článku úmluvy je uvedena i bohatá judikatura. A judikáty zde obsažené jsou nesporně aktuální.

V našem stručném textu se nemůžeme zabývat všemi zajímavými otázkami, které autoři otevírají a řeší. Lze se věnovat jen některým z nich. Zde jsme zvolili **tematiku vykládacích pravidel a obchodních zvyklostí**. Setkáme se s nimi totiž v komentáři k řadě ustanovení.

V obchodním styku se ke stručnému vyjádření podmínek vztahu a vzájemných práv a povinností běžně používají různé doložky, a to zejména právě u kupních smluv (např. o odeslání zboží a způsobu přepravy, o hrazení přepravného, o povinnosti pojistit zboží a hrazení příslušných nákladů). Přesný výklad často užívaných doložek se mezinárodně sjednocuje.

Použijí-li strany ve smlouvě některou z doložek upravených v užívaných vykládacích pravidlech, má se za to, že zamýšlely dosáhnout touto doložkou účinků stanovených vykládacími pravidly. Přímá smluvní ujednání však mají před vykládacími pravidly přednost.

Zvláštní význam mají doložky právě v mezinárodním obchodu, ale využívají se i v obchodu tuzemském. Mezi nejvýznamnější nepochybně patří Incoterms, které se v praxi zcela všly. Poprvé byly vydány Mezinárodní

obchodní komorou v Paříži v roce 1936, poslední znění pochází z roku 2020. Nejčastěji se dnes používají doložky Incoterms 2000, 2010 a 2020. Není-li uvedeno, o jaké znění se jedná, půjde o Incoterms 2020.

K Incoterms vydala Mezinárodní obchodní komora v Paříži tzv. zlatá pravidla. Mj. se zde upozorňuje, že vykládací pravidla jsou určena pro kupní smlouvu a nemohou být platná pro související přepravní smlouvu. Subjekty kupní smlouvy však musí sdělit svým dopravcům, jaké doložky byly zvoleny, aby byla přepravní smlouva ve shodě s kupní smlouvou.

Protože nejsou doložky všeobsažné, je k nim mj. ještě vhodné sjednat, kdo bude zboží nakládat a vykládat, rozsah pojištění (časový, územní) – nestačí-li příslušné pojištění standardní, vymezení dopravy (např. mrazeřínský kontejner, nepřepřevážet na palubě lodi apod.). Pokud smluvní strana zajišťuje celní odbavení nebo je odpovědná za dodávku do místa určení ve vnitrozemí cizího státu, je vhodné smluvně počítat se situacemi, kdy celní odbavení nebo vnitrozemská doprava řádně neproběhne z důvodů, které nemají původ v činnosti této smluvní strany.

Nepoužívají se však jen vykládací pravidla, ale též obchodní podmínky, obyčeje a obchodní zvyklosti. Obchodní zvyklosti platí obecně na základě toho, že to stanoví příslušná úmluva, právní předpis nebo na základě smluvního ujednání.

Obchodní zvyklosti nejsou právní normou; svoji regulativní schopnost neuplatňují samy, nýbrž právě na základě ustanovení dané úmluvy, právního předpisu či smluvního ujednání. Lze tedy uvést, že obchodní zvyklosti obsahují pravidla chování, jejichž dodržování má právní důsledky, avšak realizace pravidel i vznik následků nevyplývá ze zvyklostí samotných, nýbrž z jejich napojení na text úmluvy, právního předpisu nebo smluvního ujednání.

Obchodní zvyklosti se přitom vytvářely postupně, mohou se měnit a měnit se. Ke vzniku obchodních zvyklostí došlo různými způsoby, např. i zobecněním praxe určitých osob v některých odvětvích nebo zachováním pravidel dříve upravených v úmluvách či v právních předpisech, které byly při předchozích změnách právních regulací zrušeny.

Náš stručný text můžeme zakončit slovy, že recenzované dílo je zdařilé. Tento titul nakladatelství Leges zvolilo velmi dobře. Komentář lze plně doporučit právnické obci i dalšímu širokému okruhu čtenářů. Adresát zde získá řadu inspirativního poučení, podnětů a návodů.

✦ prof. JUDr. KAREL MAREK, CSc.,
rozhodce Rozhodčího soudu
při HK ČR a AK ČR v Praze

Jolana Maršíková: Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2022, 7. aktualizované a doplněné vydání, 300 stran, 450 Kč.

Nakladatelství Aleš Čeněk vydalo v roce 2022 již 7. aktualizované vydání velmi kvalitní publikace JUDr. Jolany Maršíkové, zkušené autorky a odbornice na insolvenční řízení, známé řadou publikací týkajících se dané problematiky, včetně literatury komentářového typu. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele* je specifické tím, že autorka vybrala konkrétní oblasti a otázky, s nimiž se účastníci rozhodčího řízení setkávají, a ty rozčlenila do 15 kapitol, počínaje *Insolvenčním slovníčkem*, poskytujícím velmi srozumitelné vysvětlení základních pojmů, s nimiž se lze v insolvenčním řízení setkat. V zásadě lze říci, že jednotlivé kapitoly by bylo možné rozdělit přibližně do těchto skupin: (i) dlužník/úpadce – co dělat a jak se chovat, je-li zahájeno insolvenční řízení, resp. prohlášen úpadek; (ii) věřitel – co dělat a jak se chovat za situace, kdy je dlužník v úpadku; (iii) věřitelské orgány a jejich pravomoci; (iv) řešení úpadku.

Autorka zohledňuje jak obecnou problematiku insolvenčního řízení, tak i specifika úpadku spotřebitele. Z hlediska praxe insolvenčního řízení neopomíjí ani takové otázky, jako např. včasnost podání (příhlášky), resp. její doručování, případné sankce za výkon hlasovacího práva, které věřiteli nepřínáleží, vliv úpadku (insolvenčního řízení)

na majetek manželů, způsob obrany proti neoprávněnému soupisu majetku, zpeněžení majetku apod. Přitom se koncentruje na otázky, které v průběhu insolvenčního řízení u úpadce i věřitele vznikají a na které účastníci řízení v celém jeho průběhu hledají odpovědi. Dokonce i osoba zběhlá v této materii přitom často zaváhá v situaci, kdy má takové otázky řešit (zodpovědět).

Publikace však poskytuje cenné rady i nad rámec samotného insolvenčního řízení, tj. překračuje rámec samotné aplikace insolvenčního zákona. Za zmínku v tomto ohledu stojí především kapitola 11 ohledně ochrany zaměstnance při platební neschopnosti zaměstnavatele. Jde o něco, co řada materiálů týkajících se insolvenčního řízení obvykle opomíjí. Autorka se zde velmi srozumitelnou formou zabývá např.

postavením úřadů práce, mzdovými nároky a proplácením mzdových nároků ze strany těchto orgánů, včetně lhůt a postupu pro uplatnění takových nároků apod.

Jednotlivé kapitoly a jejich části jsou doprovázeny též právními větvami z judikatury tuzemských soudů. Dlužno přitom podotknout, že autorka vybrala takové judikáty, které jsou vskutku zásadní. Judikáty se týkají jak problematiky definiční (při vymezování jednotlivých pojmů), tak oblasti věcné i procesní. Přitom se nomezuje jen na judikaturu Nejvyššího soudu, jak je v tuzemské odborné literatuře běžné, nýbrž pracuje a cituje i judikaturu nižších soudů, zejména pak Vrchního soudu v Praze. Výběr této judikatury lze označit vskutku za více než zdařilý. Nelze přitom nevidět, že autorka má za sebou dlouholetou praxi soudkyně na obchodním úseku, především pak pokud jde o insolvenční materii. Toto profesní zázemí se významně podepsalo na úrovni této, nutno podotknout, praxi velmi ceněné, publikace, když publikace cílí na otázky, které jsou pro účastníka insolvenčního řízení vskutku zásadní. Můžeme-li se však vrátit zpět k judikatuře, je též zapotřebí zdůraznit její zdařilé a nenásilné začlenění do textu, a to včetně grafické kompozice.

Ačkoli by se mohlo zdát, že je publikace určena výlučně pro laiky, je též vynikajícím materiálem pro právnickou veřejnost, která není s insolvenčním řízením často konfrontována. Významné je to především v této oblasti, která přece jen podléhá až příliš častým změnám. Z praktického hlediska nelze nezmínit ani kapitolu 12 obsahující vzory vybraných návrhů a žalob v insolvenčním řízení. Ačkoli se recenzent sám staví spíše *chladně* k používání vzorů v právní praxi, je právě insolvenční řízení oblastí, kde praktickému využití vzorů nelze upřít význam. V tomto ohledu je ovšem důležité, že jednotlivé vzory jsou doplněny poznámkami, dlužno říci velmi praktickými.

Srovnáme-li letošní sedmé vydání publikace doktorky Maršíkové s vydáními předchozími, nelze nevidět významný pokrok cílený především na praxi, a to v jejím nejširším rozsahu. Jak již bylo výše konstatováno, její dosah je velmi široký. Přitom i osoba aktivní v právní praxi včetně té insolvenční, si při pročítání jednotlivých kapitol musí sama přiznat, že některá doporučení a rady by ji možná nenapadly.

♣ prof. Dr. ALEXANDER J. BĚLOHLÁVEK,
advokát, rozhodce a pedagog

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
ID datové schránky: g3jhjji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

Z kárné praxe

Opatření proti praní peněz

§ 2 odst. 1 písm. g), § 7, 8 a 9 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

čl. 2b odst. 1 usnesení představenstva České advokátní komory č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem

Advokát se dopustil kárného provinění tím, že z pokynu své klientky L. R. přijal na účet advokátní úschovy od složitelky G. M. dne 27. 12. 2018 částku 100 532 Kč, dne 17. 1. 2019 částku 198 840 Kč a ve stejný den částku 24 855 Kč s označením příjemce M. M., přičemž z tohoto účtu vyzvedl v hotovosti dne 15. 1. 2019 částku 35 000 Kč, dne 24. 1. 2019 částku 65 000 Kč a dne 30. 1. 2019 částku 200 000 Kč, aniž o takto provedené úschově uzavřel s klientem písemnou smlouvu o úschově nebo o správě majetku, aniž převzetí prostředků do úschovy bez zbytečného odkladu oznámil do elektronické knihy úschov prostředků klienta a aniž jako povinná osoba ve smyslu ust. § 2 odst. 1 písm. g) bod 2 zák. č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML zákon“), provedl povinnou identifikaci a kontrolu klienta podle ust. § 7 odst. 1 AML zákona způsobem určeným ust. § 8 a 9 AML zákona.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 5. 2. 2020 a Odvolacího kárného senátu ČAK ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. K 121/2019

Kárné opatření – pokuta ve výši 50 000 Kč a současně dočasný zákaz výkonu činnosti podle § 56a na dobu 3 let.

Z odůvodnění:

I ve stručnosti prováděné dokazování před kárným senátem zřetelně ukázalo, že **při provádění této úschovy kárně obviněný porušil celý katalog povinností uložených mu zákonem o advokacii, AML zákonem a usnesením představenstva ČAK o úschovách.** Z průběhu řízení je zjevné, že kárně obviněný si závažnost porušení svých povinností advokáta neuvědomuje a své povinnosti advokáta ve vztahu k úschovám do velké míry bagatelizuje poukazem na obvyklý věk svých klientů. Přitom je to kárně obviněný jako advokát a bezpochyby v této roli pouze jako advokát, kdo má výsadu provádět advokátní úschovu pe-

něžních prostředků, cenných papírů nebo jiného majetku, a s tím ovšem spojenou také zvláštní odpovědnost. Povinnosti uložené mu zákonem a stavovskými předpisy znamenají, že při provádění úschov musí postupovat pečlivě a s vysokou obezřetností. Musí přitom poměřovat tyto povinnosti s povinností chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, neboť tato povinnost není bezbřehá a končí právě tam, kde zvláštní zákon vyžaduje jiný přístup a přesně stanoví konkrétní postupy tohoto přístupu.

Kárně obviněný se hájil zvláštními okolnostmi této úschovy, kárný senát však nemá za to, že by zde byly takové okolnosti, které by vylučovaly nebo zvláště ztěžovaly možnost uzavření písemné smlouvy (klientku navštěvoval často, jak sám uvedl), možnost provedení identifikace klientů ve smyslu § 4 AML zákona nebo možnost kontroly klientů a příslušného obchodního vztahu. **Kárně obviněný kromě přijetí a vyplacení peněžních prostředků nebyl nijak aktivní, zejména nic nezjišťoval, k ničemu nepořizoval žádné doklady a některé informace, které by jej jinak při vynaložení jisté míry obezřetnosti mohly vést k závěru, že něco není v pořádku, prostě raději ignoroval.** Porušení povinnosti hlásit úschovy do elektronické knihy úschov odůvodněné závěrem o obecné neexistenci rizik u jeho klientů s ohledem na jejich věk a přátelské vztahy ke kárně obviněnému vystihuje lehkovážnost nebo spíše nezodpovědnost, s jakou kárně obviněný přistupuje k plnění povinností advokáta v daném ohledu. Takové zjištění je o to závažnější, že kárně obviněný vykonává advokátní praxi více než čtvrt století.

Kárně obviněný se však pouhým spoléháním se na oprávněnost a správnost pokynů své klientky v žádném případě nemůže zbavit svých povinností stanovených mu AML zákonem, zákonem o advokacii, Etickým kodexem a usnesením o úschovách. Tyto předpisy ukládají advokátovi v souvislosti s úschovami peněžních prostředků či jiného majetku celou řadu povinností s tím, že výjimky plynoucí pro advokáty z AML zákona jsou odůvodněny právě tím, že nejen zákonodárce se spoléhal na to, že advokát bude dané povinnosti řádně plnit. **Porušení daných povinností je porušením flagrantním** – jak je správně uvedeno v kárném rozhodnutí. Jak lze vyčíst z průběhu kárného řízení, tak i z odvolání podaného kárně obviněným, **kárně obviněný si závažnost svého jednání ani nyní stále neuvědomuje.** Přitom porušil nejen jednu, ale několik podstatných povinností uložených mu v souvislosti s úschovami peněžních prostředků právními předpisy. Odvolací kárný senát tudíž v odvolání kárně obviněného neshledal nic, co by mělo mít za následek zrušení či změnu kárného rozhodnutí. Prozkoumal rovněž správnost řízení předcházejícího vydání kárného rozhodnutí i kárné rozhodnutí samotné (ve smyslu § 28 advokátního kárného řádu) a neshledal nic, co by řízení a rozhodnutí bylo možné vytknout. Rozhodnutí uvádí jasně a srozumitelně důkazy, které byly provedeny, vysvětluje závažnost jednání kárně obviněného, míru jeho zavinění a detailně odůvodňuje rovněž uložení kárných opatření.

Pochybení advokáta vůči soudu

§ 16 odst. 2 zákona o advokacii

§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 17 odst. 1 Etického kodexu

Advokát se dopustil kárného provinění tím, že ačkoliv jako obhájce obž. J. V. v její trestní věci vedené u OS ve F., v níž se jednalo o nutnou obhajobu, byl již dne 11. 10. 2018 vyrozuměn o termínu konání veřejného zasedání nařízeného na den 8. 11. 2018 v 8 hodin u příslušného KS v Ostravě, poté, co se dne 8. 11. 2018 dostavil k tomuto veřejnému zasedání, jemuž jeho klientka, obž. J. V., nebyla přítomna, soudou sdělil, že z důvodu své účasti na jiném jednání u téhož soudu se z tohoto veřejného zasedání před 8.30 hodin vzdal, přičemž přes upozornění předsedkyně senátu, že jeho účast u veřejného zasedání je ze zákona povinná, a přes její výzvu, aby se z veřejného zasedání nevzdal, po jeho přerušení v 8.21 hodin za účelem porady senátu se z veřejného zasedání svévolně vzdal, v důsledku čehož muselo být veřejné zasedání odročeno.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 3. 3. 2020 a Odvolacího kárného senátu ČAK ze dne 13. 6. 2022, sp. zn. K 140/2019

Kárné opatření – napomenutí.

Z odůvodnění:

Pro posouzení, zda vytykané jednání je kárným proviněním, či nikoliv, je rozhodná právní otázka, zda v případech tzv. nutné obhajoby je přítomnost obhájce u veřejného zasedání k projednání odvolání podaného ve věci samé proti rozhodnutí nalézacího soudu povinná. Kárně obviněný vycházel z úvahy, že trestní řád nestanoví, že by při veřejném zasedání v případě nutné obhajoby byla povinná i účast obhájce, a doplňuje, že v přípa-

dech, kdy zákonodárce žádá povinnou účast kohokoliv u soudního roku, vždy to výslovně textem zákona konstatuje. V této souvislosti zmiňuje příklady u povinné účasti obhájce u hlavního líčení v případech nutné obhajoby dle § 202 odst. 4 tr. řádu nebo u povinné účasti státního zástupce u veřejného zasedání konaného o podaném odvolání dle § 263 odst. 2 tr. řádu a odkazuje i na to, že jiné senáty Krajského soudu v Ostravě připustily omluvenou neúčast obhájců při veřejných zasedáních v případech nutné obhajoby.

Odvolací kárný senát považuje za důležité zdůraznit, že **účast obhájce u veřejného zasedání je nutná zejména v případě výslovně uvedeném v ust. § 263 odst. 3 tr. řádu**. Podle ust. § 263 odst. 3 tr. řádu platí, že při veřejném zasedání konaném o odvolání musí obžalovaný mít obhájce ve všech případech, kdy ho musí mít při hlavním líčení. Podle ust. § 202 odst. 4 věty druhé tr. řádu platí, že v případech nutné obhajoby (§ 36 tr. řádu) nelze konat hlavní líčení bez přítomnosti obhájce. Přítomnost obhájce během celého trvání hlavního líčení se vyžaduje v případě, jde-li o nutnou obhajobu obžalovaného. Shodně jako u hlavního líčení nelze proto v případech, kdy nadále u obžalovaného trvají důvody nutné obhajoby, konat veřejné zasedání o odvolání v nepřítomnosti obhájce.

V zásadě tedy platí, že **v případech nutné obhajoby (§ 36 tr. řádu) nelze konat veřejné zasedání o odvolání bez přítomnosti obhájce**. Výjimka z povinné osobní účasti obhájce ve veřejném zasedání konaném o odvolání se týká řízení vedeného proti obžalovanému, u kterého je dán důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. řádu a jenž se obhájce vzdal a prohlášení o vzdání se obhájce nevzal zpět (§ 36b odst. 1 až 3 tr. řádu). V projednávané trestní věci se obž. J. V. svého obhájce (kárně obviněného) nevzdala. Odvolací soud však musí samostatně zkoumat, zda důvody nutné obhajoby i nadále trvají, a to v rozsahu jejich vymezení, neboť mohou nastat situace, že v mezidobí odpadly nebo naopak nastaly, ač do té doby neexistovaly. Rozhodná je situace v době, kdy se koná veřejné zasedání odvolacího soudu, a podle ní je třeba postupovat (§ 39 odst. 1 tr. řádu). V době konání veřejného zasedání o odvolání obž. J. V. dne 8. 11. 2018 důvody nutné obhajoby nadále trvaly. Kárně obviněný byl tak povinen se zúčastnit celého veřejného zasedání o odvolání obž. J. V. osobně.

Činění prohlášení o pravosti podpisu

§ 16 odst. 2 věta před středníkem zákona o advokacii

§ 25a odst. 6 zákona o advokacii ve spojení s čl. 13 odst. 1 větou první usnesení představenstva ČAK č. 4/2006 Věstníku, o prohlášení advokáta o pravosti podpisu

Advokátka se dopustila kárného provinění tím, že:

při činění prohlášení o pravosti podpisu a při vedení evidence o těchto prohlášeních podle ust. § 25a odst. 4 ve spojení s usnesením představenstva České advokátní komory č. 4/2006 Věstníku v knize o prohlášeních o pravosti podpisu vydané Českou advokátní komorou kárně obviněné poté,

co dne 9. 3. 2021 učinila v D. prohlášení o pravosti podpisu pana M. Š. na jednom vyhotovení listiny nazvané „Smlouva

o poskytnutí dotace, k. ú. Ú.“, které zaevidovala v uvedený den na řádce číslo 66 knihy o prohlášení o pravosti podpisu,

učinila dne 29. 4. 2021 v Děčíně prohlášení o pravosti podpisu pana M. C. na čtyřech vyhotoveních listiny nazvané „Smlouva o darování nemovitých věcí a o zrušení věcného břemene k. ú. D.“, které zaevidovala v uvedený den na řádce číslo 67 knihy o prohlášení o pravosti podpisu,

a to ačkoli již dne 16. 4. 2021 učinila v Děčíně prohlášení o pravosti podpisu paní M. T. na čtyřech vyhotoveních listiny nazvané „Smlouva o darování nemovitých věcí a o zrušení věcného břemene k. ú. D.“, které zaevidovala již dne 16. 4. 2021 na řádce číslo 68 knihy o prohlášení o pravosti podpisu.

Kárný příkaz kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. K 42/2022

Kárné opatření – napomenutí.

✦ Mgr. PETRA VRÁBLIKOVÁ,
vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

Pojištění pro rok 2023: atraktivní podmínky, mnoho nadstandardních služeb a spolupráce s prověřeným partnerem

Úvodem roku 2023 bychom vám rádi poděkovali za dosavadní spolupráci, které si velice vážíme. Nejčastěji se společně setkáváme zejména na téma profesního pojištění. V tomto textu bychom nicméně rádi zrekapitulovali i některé další oblasti, ve kterých vám můžeme být k dispozici a zajistit výhodné podmínky šité na míru vašim potřebám.

Pojištění profesní odpovědnosti

Česká advokátní komora zajišťuje pro advokátky a advokáty prostřednictvím společnosti WI-ASS ČR tzv. hromadné pojištění profesní odpovědnosti. **Podmínky hromadného pojištění od roku 2022 doznaly výrazných změn a vylepšení, včetně navýšení limitu pojistného plnění, a to při zachování stejné výše pojistného. Všechna tato vylepšení pojistné ochrany zůstávají v platnosti i pro rok 2023 při zachování ročního pojistného ve výši 6 700 Kč.**

Pokud vykonáváte advokacii v jiné formě než jako samostatný advokát, případně účastník sdružení, či máte jakékoli jiné specifické požadavky, neváhejte se na nás také obrátit. Vedle vyjednaných exkluzivních podmínek jsme dále připraveni hledat individuální řešení dle vašich potřeb.

Může se stát, že se vaše činnost týká i dalších profesních odvětví. Rádi vám budeme nápomocni se sjednáním profesního pojištění např. v těchto oblastech:

- insolvenční správce
- soudní tlumočnick
- rozhodce
- svěřenský správce
- mediátor
- soudní znalec

Výhodné podmínky pojištění motorových vozidel

S pojistitelem Generali Česká pojišťovna jsou vyjednaný **exkluzivní podmínky pro pojištění vozidel advokátů**. Advokátům a advokátkám bude u pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a havarijního pojištění poskytnuta **sleva ve výši 60 % z pojistného** za výše uvedené produkty. Udělení slevy je však podmíněno individuálním posouzením produktového managementu oddělení pojištění motorových vozidel pojistitele a závisí na škodním průběhu pojistníka.

Pojištění majetku advokátních kanceláří

Zajistíme vám kvalitní rozsah pojistné ochrany za příznivých pojistných podmínek. Pojištění se může vztahovat nejen na majetek

samotné advokátní kanceláře, ale i na majetek třetích osob, který je pro provoz kanceláře využíván, na pojištění obecné/provozní odpovědnosti atd. Dále můžeme, v případě zájmu, zajistit pro insolvenční správce z řad advokátů pojištění movitého a nemovitého majetku dlužníků a majetku společností v insolvenční.

Pojištění přerušení provozu

Rovněž můžeme formou pojištění zabezpečit eliminaci rizik souvisejících s přerušením provozu kanceláře z důvodu pracovní neschopnosti a požáru, a eliminovat tak dopad nepříjemných situací, kdy je znemožněn výkon činnosti z výše popsanych rizik. Pojistná ochrana pak poskytuje krytí:

- ušlého zisku (kterého by pojištěný dosáhl, kdyby k přerušení provozu nedošlo),
- stálých nákladů (které musí pojištěný vynakládat i po dobu přerušení provozu).

Pojištění transakčních rizik

V průběhu loňského roku jsme vás také informovali o možnosti pojištění tzv. transakčních rizik. Jedná se o dva základní druhy pojištění – **pojištění prohlášení a záruk z kupní smlouvy (Warranties & Indemnities, zkratka W&I)** a **pojištění titulů vlastnictví k nemovitosti či akcií společnosti (Title Insurance)**. K nim přibývají specializované typy jako **pojištění daňových rizik (Tax Liability)**, **rizik identifikovaných při prověření cílové společnosti (Contingent Risks Liability)** a **práv duševního vlastnictví (Intellectual Property Liability)**. V těchto oblastech vám mohou být nápomocni specialisté z RENOMIA GROUP, jejíž jsme součástí.

Neváhejte nás ale kontaktovat i v dalších pojistných oblastech, jako je např. cestovní či životní pojištění. Jsme stabilním a mnohaletým partnerem ČAK, který jedná vždy ve vašem zájmu.

✦ Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ, jednatelka WI-ASS ČR

V případě zájmu prosím kontaktuje naše specialisty:

Pobočka Praha Florentinum, vstup C, Na Florenci 15, 110 00 Praha				Sídlo Olomouc Ostružnická 362/3, 779 00 Olomouc	
Zdeněk Chovanec	Mgr. Martina Ludwig	Ing. Stanislav Pažout	Šárka Kverková	Libor Karný	Ing. Jiří Rusz
+420 605 298 336	+420 739 524 298	+420 734 166 829	+420 737 240 283	+420 730 522 520	+420 736 628 107
chovanec@wiass.cz	ludwig@wiass.cz	pazout@wiass.cz	kverkova@wiass.cz	karny@wiass.cz	rusz@wiass.cz

Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují

Česká advokátní komora je již řadu let aktivní v mezinárodních organizacích prostřednictvím svých zástupců, kteří jsou členy výborů, účastní se plenárních zasedání a výročních konferencí a dalších odborných jednání či seminářů. Zástupci ČAK v těchto mezinárodních organizacích zastávají různé funkce, jež potvrzují prestiž, kterou si ČAK za léta svých aktivit v zahraničí vydobyla. Na následujících stránkách vám tak nabízíme soubor zpráv o činnosti příslušných mezinárodních organizací za rok 2022.

Council of European Bars and Law Societies (CCBE)

JUDr. Antonín Mokry
vedoucí české delegace při CCBE
www.ccbe.eu

I když se můj příspěvek věnuje dění roku 2022, úvodem bych rád zmínil, že **v závěru roku 2021 přijala CCBE významný dokument, který je výsledkem intenzivní práce trvající bezmála šest let, a to Modelový etický kodex chování advokáta**, který otevírá nové příležitosti pro samosprávné stavovské organizace advokátů v Evropě k případné aktualizaci či přehodnocení některých stávajících etických pravidel jednání advokátů.

Ambicí tohoto nezávazného dokumentu je inspirovat nejen advokátní komory stávajících členů organizace, ale zejména komory přibližujících se zemí. Dokument je rozčleněn do preambule a šesti kapitol: Nezávislost, Konflikt zájmů, Mlčenlivost, Vztah s klienty, Odměna a Vztahy mezi advokáty. Snahou CCBE při tvorbě dokumentu bylo, aby jednotlivá ustanovení kapitol reflektovala i nové výzvy stojící před advokací v blízké budoucnosti, tedy reagovala na výskyt nových forem poskytování právních služeb, moderních způsobů organizace práce a upřesnila některé nejasnosti v interpretaci dosavadních pravidel. **Rozvíjí tak již dlouhodobě zavedený Etický kodex advokáta CCBE (CCBE Code of Conduct), závazný pro členy organizace již od r. 1988 a všeobecně uznávaný nejen v jurisdikci, ale respektovaný i judikaturou nejvyšších soudních orgánů EU a Rady Evropy.** Lze očekávat, že *Modelový etický kodex* by se postupně mohl stát základem společné deontologie evropské advokátní profese, a jako takový byl proto zaslán na vědomí řadě mezinárodních institucí, včetně (mj.) Úřadu pro spravedlnost a vnitřní záležitosti Rady Evropské unie (JHA).

Po odeznění pandemie se **CCBE v r. 2022 vrátila k zavedenému způsobu projednávání záležitostí na hlavních zasedáních**

prezenční formou, byť pro mnohá užší jednání např. výborů a pracovních skupin se nadále využívá videokonference. Počátek roku probíhal ve znamení francouzského předsednictví v Evropské radě, v rámci něhož se konala např. 10. února v Paříži konference na téma „*Advokáti jako klíčoví hráči zajištění efektivní právní ochrany*“.

Do tohoto slibného začátku však záhy zasáhlo 24. února napadení ukrajinského území Ruskem, což spustilo mnoho dalších aktivit spojených s pomocí napadené zemi, a odrazilo se tedy i v jednáních CCBE. Mnoho advokací napříč EU poskytlo ukrajinským kolegům advokátům materiální pomoc, ať už formou peněžní, či jinou. ČAK byla v tomto směru jednou z prvních a nejdřívejších, pokud jde o tuto podporu. **CCBE záhy po invazi přijala jednohlasné prohlášení odsuzující ruskou agresi proti Ukrajině a vyzvala žalobce Mezinárodního trestního soudu, aby zahájil okamžité kroky k vyšetření a pohnání iniciátorů a strůjců této agrese a s ní spojených válečných zločinů k trestní odpovědnosti.**

CCBE dále v únoru přijala znění **odpovědi na pravidelnou konzultaci Evropské komise o stavu právního státu v členských zemích Unie** a také **odpověď na konzultaci EK o přeshraniční ochraně zranitelných dospělých**, na jejímž vytvoření se podílel hlavně Výbor pro rodinné právo.

Byl založen **nový Výbor pro životní prostředí a klimatické změny**, v jehož čele posléze stanul belgický právník Jean-Marc Gollier, který bude mít na starosti monitorovat tuto tematiku a následně iniciovat návrhy, jak by mohla právnícká profese přispět k prosazování účinných pozitivních změn v této oblasti. V únoru bylo též přijato **prohlášení ke skandálu Pegasus**, týkajícího se masivního nezákonného zneužití špionážní techniky tohoto označení pro nezákonné shromažďování informací získaných sledováním u mnoha advokátů, obránců lidských práv a žurnalistů napříč EU.

31. březen 2022 přinesl přijetí *Průvodce k používání umělé inteligence advokáty a advokátními firmami*, dokumentu, na kterém se společně podílela CCBE s Evropskou nadací advokátů (ELF) [hlavní autor Péter Homoki]. Průvodce si klade za cíl edukační formou napomoci advokátům orientovat se v používání umělé inteligence (AI) a jiných inovativních IT technologií.

Na zasedání Stálého výboru CCBE 1. dubna v Bruselu vystoupil evropský komisař pro justici, Didier Reynders, který ve svém

impozantním projevem opakovaně potvrdil, že Evropská komise považuje evropskou advokacii za klíčového aktéra a spoluhráče při ochraně a prosazování principů právního státu. Podstatná část zasedání ale byla věnována ukrajinským otázkám a vystoupila na ní prezidentka Ukrajinské národní advokátní komory (UNBA), Lydie Izovitová, která referovala o úsilí ukrajinské komory obnovit činnost advokacie narušené válečným stavem. Úřadující prezident CCBE, James McGill, poté představil plány a iniciativy CCBE vedoucí k podpoře tohoto úsilí, z nichž prvním krokem bylo zřízení samostatné webové platformy zaměřené na podporu postižených ukrajinských advokátů včetně jejich rodin a na další humanitární podporu napadené zemi.

Ve dnech 6. až 8. dubna se konalo **první zasedání Výboru expertů na obranu advokátů (CJ-AV)**, které získalo mandát k formulování **návrhu právního dokumentu zaměřeného na posílení ochrany advokátů a advokátní profese při realizaci její společenské role**, zejména pak obrany před zásahy do jejich svobody a nezávislosti a pokusům o omezování práv na právní pomoc. Dalšími jarními aktivitami CCBE bylo dále představení dalších pozic a stanovisek k tzv. Evropskému balíčku proti praní špinavých peněz v rámci společného zasedání s výbory LIBE a ECON v Evropském parlamentu, publikace Prohlášení CCBE na podporu celoevropského snížení sazeb VAT na všechny druhy právních služeb a publikace *Stanoviska k návrhu e-ID revidujícímu nařízení e-IDAS*, k němuž měla CCBE celou řadu konstruktivních připomínek.

Květen a červen 2022 byly ve znamení pokračujících intenzivních kontaktů s UNBA a dalších aktivit souvisejících s válkou na Ukrajině, např. v rámci iniciativy Evropské komise „zmrazit a zabavit“ („freeze and seize“), případně s přijetím *Prohlášení k aplikaci směrnice o dočasné ochraně (TPD)*, v němž CCBE jednak nabádá, jak správně interpretovat některá ustanovení této směrnice, upozorňuje na problémy vyplývající z omezeného rozsahu směrnice a dále připomíná, že je nutné zajistit, aby adekvátní informace týkající se všech právních aspektů dočasné ochrany byly snadno přístupné všem jejím potenciálními příjemci, zvláště pak těm, kteří se ocitají v největší nouzi.

V červnu 2022, opět v úzké spolupráci s ELF, pořádala CCBE **dva vzdělávací webináře**: „Ukrajina a Mezinárodní trestní soud – role advokátů“ a „Evropské sankce a Ukrajina – role advokátů“, které se setkaly s velkou pozorností a oceněním. Následující květnové plenární zasedání v Dublinu pak doplnilo dříve přijaté dokumenty o „Úvodní komentář k doporučením Evropského parlamentu ohledně návrhu EK o odpovědném soukromém financování soudních sporů“, „Prohlášení CCBE na podporu posílení klíčových procesních záruk pro nedoprovázené nezletilce v mezistátních procedurách“ a „Prohlášení k aplikaci TPD u některých osob vysídlených v důsledku ruské invaze“.

Druhá polovina r. 2022, provázená **převzetím předsednictví v Radě Evropy Českou republikou**, byla pro českou advokacii výzvou, protože i ČAK se rozhodla přispět k úspěšnému splnění úkolů, které si vláda ČR v rámci předsednictví předsevzala. Podobně jako advokacie francouzská v první polovině roku, **ČAK naplánovala a uskutečnila dvě důležité konference, z nichž první se konala 26. září v Praze, druhá pak 8. listopadu v Bruselu**. Obě tyto akce pořádané pod oficiální záštitou předsednictví **měly za cíl přispět zejména k propagaci páté priority na seznamu priorit českého předsednictví, a to posílení odolnosti demokratických institucí**, s nimiž společenská role advokacie velmi úzce souvisí, když činnost advokacie je jednou z integrálních součástí a základním kamenem řádného fungování právního státu. **První z konferencí tak byla zaměřena na otázky ochrany práv**

a základních procesních záruk v trestním soudnictví, druhá (ta bruselská) pak obecně na roli advokacie v právním státě se zaměřením na ochranu a respektování základních zásad výkonu advokacie.

Myslím, že lze bez nadsázky konstatovat, že obě konference se setkaly s velkým zájmem, a to nejen u profesní veřejnosti, ale velmi pozitivně byly hodnoceny i v mezinárodním měřítku a účastí svých expertů je podpořila i CCBE. Lze tedy konstatovat, že také ČAK přispěla svým (byť skromným) dílem k celkově velmi pozitivnímu hodnocení, kterého se výsledkům českého předsednictví v samém závěru roku dostalo.

Na půdě CCBE mezitím **pokračovala spolupráce CCBE s Evropským soudem pro lidská práva na formulaci částečného doplnění pravidel jednání soudu**, proběhla společná konference CCBE a FBE (Federation des Barreaux Européennes) v Sofii (zaměřená na výzvy advokacie v době postpandemické), následovaná říjnovým zasedáním Stálého výboru v Andoře a ukončená plenárním zasedáním v Bruselu na konci listopadu. **Z důležitých usnesení těchto orgánů CCBE v roce 2022 je vhodné vyjmenovat:**

- Přijetí Ukrajiny a Moldavska za přidružené členy (*associated members*).
- Doplnění stanov CCBE umožňující vyloučení nebo pozastavení kteréhokoli druhu členství v závislosti na odnětí nebo pozastavení členství příslušné země v Radě Evropy.
- Přijetí stanoviska k Aktu o datech (Digital Act).
- Přijetí stanoviska k návrhu nařízení pro předcházení pohlavnímu zneužívání dětí a boji proti němu.
- Doporučení CCBE ke statusu zahraničního advokáta.
- Schválení diskusního dokumentu v oblasti CSR (společenská odpovědnost organizací).
- Udělení výroční ceny CCBE za lidská práva Ukrajinské národní advokátní komoře a samostatně pak ukrajinské advokátce a lidskoprávní obhájkyni Nadie Volkové.
- Zvolení nového představenstva CCBE ve složení: Panagiotis Perakis (prezident) a místopředsedové Pierre-Dominique Schupp, Thierry Wickers a Roman Završek.

Máte-li zájem seznámit se podrobněji s obsahem většiny dokumentů výše uváděných či dozvědět se více o událostech a děních zmiňovaných v tomto příspěvku, příslušné informace naleznete na **CCBE info**: <https://www.ccbe.eu/news/ccbe-info/> a také na stránkách Advokátního deníku, který podrobně informoval především o obou konferencích pořádaných ČAK.

International Bar Association (IBA)

JUDr. Dagmar Dubecká
zástupkyně ČAK v IBA
www.ibanet.org

Díky ústupu pandemie se činnost IBA, tedy zejména konání různých konferencí a setkání, mohla vrátit v r. 2022 z virtuálního světa do toho reálného. Neznamená to, že by webináře a online

setkání vymizely, ale vedle nich se obnovilo konání tradičních konferencí, které byly, po dvou covidových letech, hojně navštěvovány.

R. 2022 byl rokem volebním. Volby se opět konaly formou elektronického hlasování. Výsledky byly oznámeny na výročním zasedání Rady IBA (konaném v listopadu v Miami). **Podruhé v historii IBA se prezidentem IBA stala žena, paní Almudena Arpón de Mendivil y Aldama**, advokátka, partnerka ve španělské advokátní kanceláři Gómez-Acebo & Pombo. Za viceprezidenty byli zvoleni pánové Claudio Visco (Itálie) a Jaime Carey (Chile), poté, co bylo na úrovni Rady IBA schváleno, že i pro nastávající období bude učiněna výjimka (obdobná té, která byla již učiněna pro obsazení funkce generálního sekretáře IBA), a IBA bude mít dva viceprezidenty. Do funkce generálního sekretáře byl zvolen Jorg Menzer (Německo).

Paní prezidentka si vytyčila následující hlavní témata, na která by se během své funkce chtěla zaměřit: zdůraznění významu právní profese ve společnosti, dosažení genderové vyváženosti a nediskriminace, ochrana lidských práv v digitálním prostředí a příprava mladých advokátů na právní profesi do budoucna. Samozřejmě, nosným tématem zůstává celosvětově podpora *the rule of law*. Nově byli jmenováni i členové hlavních divizí a sekcí IBA. Aniž bych zde vyjmenovávala všechny, zmínila bych pana Kena Murphyho (Irsko), který se stal novým předsedou sekce BIC (Bar Issues Commission).

R. 2022 byl rovněž rokem, kdy jsme se bohužel stali svědky ruské agrese na Ukrajinu. Tak jako řada jiných organizací, **ani IBA nezůstala v podpore Ukrajiny stranou**. Bezprostředně po invazi byla vytvořena speciální webová stránka, kde IBA průběžně informovala o vývoji konfliktu a o aktivitách, které představitelé IBA a její různé výbory a sekce, včetně IBAHRI, na podporu Ukrajiny vyvíjejí.

Tématu válečného konfliktu byla věnována v r. 2022 **celá řada konferencí a akcí** – bližší informace ohledně všech takovýchto akcí naleznete na www.ibanet.org/Russia-Ukraine-Crisis-2022.

Jak již zmíněno výše, v listopaduse v Miami uskutečnila **výroční konference IBA**, které se za ČAK vedle mě zúčastnil i její předseda, pan Robert Němec. V rámci konference se uskutečnila celá řada seminářů, zaměřených jak na jednotlivé konkrétní oblasti práva, tak i na činnosti advokátních komor, resp. výkon advokacie jako takové.

Jednotlivé sekce a výbory IBA připravily či aktualizovaly, tak jako v předchozích letech, různé užitečné materiály (tzv. guidelines), týkající se jak advokátních komor jako profesních organizací, tak i jednotlivých advokátů. Řada takovýchto materiálů je volně dostupná i pro nečleny IBA (ke stažení z webu IBA – viz www.ibanet.org/resources).

I v r. 2023 je plánováno velké množství konferencí a webinarů zaměřených na různé otázky a oblasti práva. Máte-li zájem dozvědět se více o takovýchto akcích, lze odkázat na jejich přehled zveřejněný na www.ibanet.org/conferences. Řada konferencí (jako např. nadcházející únorová konference zaměřená na oblast M&A, tradičně konaná v Paříži) je již dlouho předem vyprodána, takže lze doporučit, pokud si nějakou konferenci vyberete, včasnou registraci.

Union Internationale des Avocats (UIA)

JUDr. Lucie Dolanská Bányaiová, Ph.D.
národní zástupkyně v UIA
www.uianet.org

Česká advokátní komora je kolektivním členem Union Internationale des Avocats, jedné z nejstarších mezinárodních asociací sdružujících advokáty a advokátní komory napříč celým světem. Své aktivity zaměřuje na podporu právního státu, nezávislosti a svobody advokátů a organizaci seminářů, konferencí a workshopů na toto téma. Rovněž organizuje další vzdělávací akce a podporuje přeshraniční spolupráci advokátů a advokátních komor. Představenstvem ČAK jsem byla pověřena zastupovat ČAK v rámci této organizace a byla jsem v červnu 2022 jmenována národní zástupkyní. S touto funkcí se automaticky rovněž pojí členství v řídicím výboru této organizace.

V r. 2022 se již oproti předchozímu roku konaly četné akce prezenčně. V září 2022 jsem se zúčastnila zasedání řídicího výboru UIA konaného dne 10. 9. 2022 v Paříži. Diskutovalo se o otázkách dalšího rozšiřování členské základny UIA, o speciálním zacílení náboru a aktivit UIA na určitou skupinu advokátů (mladší advokáti, ženy apod.). Rovněž proběhla tajná volba viceprezidenta UIA, přičemž byl zvolen Carlos Mastellone. V r. 2022 se rovněž konal **kongres UIA** v senegalském Dakaru. S ohledem na dění ve světě byla silným tématem kromě pomoci ukrajinským advokátům také podpora právnických profesí, nezávislosti advokátů, jejich ochrana a ochrana a podpora právního státu. Letošní kongres bude UIA organizovat v Římě.

Federation des Barreaux d'Europe (FBE)

JUDr. Lenka Vidovičová, LL.M.
národní zástupkyně v FBE
www.fbe.org

Evropská federace advokátních komor (Federation des Barreaux d'Europe) se stejně jako ostatní mezinárodní organizace snažila postupně vracet z „nouzového“ režimu, vynuceného pandemicou situací, k režimu běžnému – tedy k osobnímu setkávání zástupců jednotlivých národních a regionálních komor na odborných akcích a výročním kongresu s konáním valného shromáždění.

V r. 2022 se konal **spojený kongres obou významných odborných právnických organizací CCBE a FBE v bulharské Sofii ve dnech 22. až 23. června 2022 a v dalších dnech následovalo valné shromáždění FBE**. Téma spojeného kongresu se nabízelo

samo a týkalo se role advokátů v době po pandemii – od měnících se způsobů poskytování právních služeb po aktuální otázky etického rázu při poskytování poradenství stranám válečného konfliktu – občanům bránící se Ukrajině na straně jedné a občanům Ruska na straně druhé s přihlédnutím k dosahu mezinárodních sankcí. Dalším tématem byla problematika šikanózních žalob a připravované evropské směrnice a také vysoce sledovaná problematika inovace a digitalizace právní praxe.

Samotné valné shromáždění FBE v červnu 2022 zvolilo novou reprezentaci podle původních stanov (v minulém období probíhaly volby náhradní online formou). Hlavními body zájmu FBE v r. 2022 byly jednak **tradiční aktivity na podporu advokátů, kteří jsou stíháni za výkon svého povolání (zejména v Turecku), dále stále monitorování snah státní moci v evropských státech prolomit mlčenlivost advokátů a omezovat nezávislost advokátů při výkonu advokacie.** V souvislosti s dodržováním podmínek AML zákona byly zaznamenány poměrně velké rozdíly mezi počtem podnětů advokátů v jednotlivých evropských státech – tato oblast bude jednou ze sledovaných aktivit FBE i v letech následujících.

FBE také v roce 2022 představila **novou sociální síť pro advokáty** (Lawyers Book), která navazuje na francouzský projekt (Find a Lawyer). Na tomto portálu mohou nabízet své služby advokáty (členové FBE) zdarma.

V r. 2022 přibýly ve FBE dvě regionální advokátní komory jako noví členové (Gdaňsk a Nice). Další výroční kongres a valné shromáždění se bude konat ve dnech 15. až 17. června 2023 v Amsterdamu.

European Criminal Bar Association (ECBA)

Mgr. Miroslav Krutina
národní zástupce v ECBA, viceprezident ECBA
www.ecba.org

Evropská trestní advokátní komora (The European Criminal Bar Association nebo též „ECBA“) je sdružením obhájců ze všech členských států Rady Evropy a dalších zemí (USA, Izrael apod.), jehož cílem je podpora základních práv a procesních záruk osob účastnících se trestního řízení a prosazování vysokých procesních standardů. Mimo to se ECBA též zaměřuje na podporu advokátního stavu v Evropě a svobodný výkon povolání obhájce.

ECBA prostřednictvím svých konferencí, výborů, pracovních skupin a médií, včetně internetových stránek www.ecba.org, vytváří **odborné fórum pro podporu vývoje evropské legislativy, a to zejména s ohledem na práva evropských občanů na spravedlivý proces v praxi.** ECBA hájí tyto zájmy na půdě orgánů EU, především na půdě Evropské komise a Evropského parlamentu. S ECBA z pozice člena, partnera, konzultanta či participanta na konferencích spolupracují stovky expertů z celého světa.

Každoroční jarní a podzimní konference, kterou ECBA pořádá, poskytují prostor pro setkání a odbornou diskusi nad aktuálními tématy jak evropské, tak vnitrostátních jurisdikcí. S ohledem na cestovní opatření a nejistý vývoj pandemické situace byla kon-

ference v Rize, která se měla uskutečnit v květnu r. 2021, odložena na r. 2022, přičemž se uskutečnila v dubnu 2022. Podzimní konference na Maltě se konala 14. a 15. října 2022.

Témata se vracela k **problematické EPPO** (evropský prokurátor, jeho praxe a pozice obhájce v typizovaných případech, dále otázkám přeshraničního řízení zahrnujícím zatykač, dokazování, dohled, předávání řízení, *ne bis in idem*, kompetenční spory atp.). Také je horkým tématem **druhá vlna procesních záruk ROADMAP II**, přičemž na podzim 2022 byla přijata EU doporučení ve vztahu k podmínkám vazby (což je první z priorit ROADMAP II).

ECBA a Česká advokátní komora v r. 2022 prohloubily své vztahy a spolupráci, a to u příležitosti českého předsednictví v Radě EU, přičemž ECBA a její členové byli významnými účastníky akcí pořádaných ČAK ve spolupráci s PF UK a Unii obhájců ČR.

Jako viceprezident a šéf pracovní skupiny pro procesní záruky jsem ze členů ECBA v r. 2022 inicioval odborný tým, který se zabývá sběrem dat a přípravou podnětů pro Evropskou komisi. Současně jsem dohodl konzultační spolupráci s ČAK a Unii obhájců. Souběžně úzce spolupracujeme s CCBE (Asociace evropských advokátních komor). První výstup lze očekávat již v r. 2023, kde se o nich bude diskutovat a budou prezentovány na nadcházejících konferencích ECBA. Nejbližší nás čeká Varšava počátkem května 2023, kam si tímto dovoluji pozvat české obhájce.

International Association of Young Lawyers (AIJA)

JUDr. Eva Indruchová, LL.M., Ph.D.
národní zástupkyně v AIJA
www.aija.org

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF YOUNG LAWYERS

Mezinárodní asociace mladých právníků (AIJA) sdružuje přes 3 000 individuálních členů (právníků do 45 let věku) a 67 kolektivních členů, a to z celého světa, celkem ze 108 různých zemí. AIJA v r. 2022 oslavila již své 60. narozeniny, nadále si však klade za cíl zůstat inovativní a dynamickou mezinárodní organizací.

V r. 2022 AIJA uspořádala přes 40 akcí, ať už online webinářů, zasedání pracovních výborů, společenských setkání, nebo fyzických konferencí. Nejvýznamnější byl pak **výroční kongres v Singapuru**, kterého se zúčastnilo přes 400 členů. V květnu jsem iniciovala i akci v České republice – jednalo se o setkání všech českých členů AIJA a událost byla přístupná i potenciálním zájemcům o členství.

Pro r. 2023 se již připravuje mnoho zajímavých akcí, především **výroční kongres, který se uskuteční 21. až 26. srpna v Riu de Janeiro** (Brazílie). Poprvé také AIJA zavítá na africký kontinent, a to do Nairobi (Keňa), kde proběhne třídní konference zaměřená na nejnovější trendy v oblasti technologií.

Na závěr bych ráda opět vyzvala všechny advokátní koncipienty a advokáty do 45 let věku, aby zvážili své členství v této exkluzivní profesní mezinárodní organizaci.

V případě jakýchkoliv souvisejících otázek jsem plně k dispozici na e-mailové adrese: indruchova@cak.cz. ❀

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK

Vážené advokátky, vážení advokáti,
vážené koncipientky, vážení koncipienti,

semináře plánujeme převážně v prezenční podobě, případně v online nebo v kombinované podobě – podrobnosti najdete u jednotlivých seminářů na webových stránkách ČAK www.cak.cz – viz levé menu nazvané Pro advokáty/ /Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK.

Semináře pořádané ČAK v Praze

- ve čtvrtek 2. března 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Předkupní právo k pozemkům a stavbám podle přechodných ustanovení o. z. a materiální publicita a nabývání od neoprávněného v aktuální rozhodovací praxi NS

Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

- od pondělí 6. března do 26. června 2023 / ONLINE

Právníká angličtina pro pokročilé – pololetní kurz

Mgr. et Mgr. Vladimíra Kvasničková, právnička a vysokoškolská pedagožka (PF UK v Praze)

- ve čtvrtek 23. března 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Zastupování zvláště zranitelných obětí a jeho specifika

JUDr. Lucie Hrdá, advokátka se specializací na trestní právo, domácí násilí, stalking a rodinné právo

- ve čtvrtek 30. března 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Rétorika pro právníky

Mgr. Monika Hanych, Ph.D., LL.M., právnička Kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování před ESLP, lektorka mediálního práva a právní rétoriky

- ve čtvrtek 13. dubna 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Aktuální problémy veřejného stavebního práva

JUDr. Jan Mareček, advokát, předseda České společnosti pro stavební právo

- ve čtvrtek 20. dubna 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Zákoník práce v roce 2023

JUDr. Dominik Brůha, advokát se specializací na pracovní právo, rozhodce kolektivních pracovněprávních sporů zapsaný na seznamu MPSV ČR

- ve čtvrtek 20. dubna 2023

Pojištění profesní odpovědnosti – příklady z praxe

Myslíkova 258/8, Praha 2 / ONLINE

*Mgr. Tereza Poláková, jednatelka a ředitelka WI-ASS ČR
Ing. Stanislav Pažout, zástupce ředitelky WI-ASS ČR
Mgr. Lucie Jandová, expertní právník likvidace Generali Česká pojišťovna*

- ve čtvrtek 11. května 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Vyjednávání

Ing. Vladimír Nálevka, specialista na problematiku vyjednávání (negociace)

- ve čtvrtek 18. května 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Děti jako oběti DN/SN v opatrovnickém řízení

JUDr. Lucie Hrdá, advokátka se specializací na trestní právo, domácí násilí, stalking a rodinné právo

- ve čtvrtek 25. května 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Mezinárodní rodinné vztahy

Mgr. et Mgr. Alicja Leix, Ph.D., psycholožka

- ve čtvrtek 8. června 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2
Právní psaní – umění přesvědčovat soudce
JUDr. Martin Kopa, Ph.D., soudce Krajského soudu v Brně
Štěpán Janků, autor blogu PrávníPsaní.cz a spolupřekladatel knihy
Právní psaní srozumitelným jazykem

- ve středu 21. a ve čtvrtek 22. června 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2
Společné jmění manželů
Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

- ve středu 14. a ve čtvrtek 15. června 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2
Mediation Advocacy aneb advokát jako právní zástupce v mediaci
JUDr. Martina Doležalová, Ph.D., advokátka, zapsaná mediátorka, vedoucí sekce ADR ČAK a vedoucí zkušební komisař pro SZK v mediaci
PhDr. Andrea Matoušková, ředitelka Probační a mediační služby, mediátorka, zkušební komisařka

Semináře pořádané pobočkou ČAK v Brně

- v úterý 28. února 2023 / Přednášková místnost pobočky ČAK
Sociální sítě pro pokročilé
Dorota Kajfsová, odbornice na sociální sítě a digitální marketing

- v úterý 7. března 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Společné jmění manželů 2.
Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

- v úterý 14. března 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Aktuální otázky pracovního práva z pohledu praxe advokáta se zaměřením na legislativní novinky
JUDr. Martin Mikyska, advokát, soudní znalec pro obor ekonomika, odvětví mzdy, se zvláštní specializací náhrady za ztrátu na výdělku při úrazech a nemocech z povolání

- ve čtvrtek 23. března 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Bytové spoluvlastnictví a společenství vlastníků jednotek po novele zák. č. 163/2020 Sb.
JUDr. Pavlína Brzobohatá, soudkyně Nejvyššího soudu

- ve středu 5. dubna 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Odčinění újmy na zdraví a jiné nemateriální újmy z pohledu soudce Ústavního soudu
JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

- ve čtvrtek 13. dubna 2023 / ONLINE
Zákon o sociálně-právní ochraně dětí – novelizace a příklady z aplikační praxe
Mgr. Ing. Martina Cirbusová, Ph.D., vedoucí Mediačního a edukačního centra a Manželských a rodinných poraden v Brně
Mgr. Robin Brzobohatý, mediátor v Mediačním centru v Brně a Olomouci

- v úterý 18. dubna 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Trestní odpovědnost právnických osob
prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc., Univ. Priv. Prof., místopředseda Ústavního soudu

- ve čtvrtek 4. května 2023 / Přednášková místnost pobočky ČAK
Právní psaní – umění přesvědčovat soudce
JUDr. Martin Kopa, Ph.D., soudce Krajského soudu v Brně
Štěpán Janků, autor blogu PrávníPsaní.cz a spolupřekladatel knihy
Právní psaní srozumitelným jazykem

- ve čtvrtek 11. května 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Promlčení práva
JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

- v úterý 23. května 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Společné jmění manželů 3.
Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

- ve středu 7. června 2023 / ONLINE
Pojištění profesní odpovědnosti – příklady z praxe
Mgr. Tereza Poláková, jednatelka společnosti WI-ASS ČR
Zdeněk Chovanec, pojišťovací makléř senior společnosti WI-ASS ČR
Daniel Zacharczyk, senior specialista likvidace škod společnosti WI-ASS ČR

- ve středu 21. června 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Advokát a jeho chyby v řízení před Ústavním soudem
JUDr. David Uhlíř, soudce Ústavního soudu

- v úterý 27. června 2023 / ONLINE
Participační práva dětí
Mgr. Ing. Martina Cirbusová, Ph.D., vedoucí Mediačního a edukačního centra a Manželských a rodinných poraden v Brně
Mgr. Robin Brzobohatý, mediátor v Mediačním centru v Brně a Olomouci

ŠLEČNA NIKAM NEPŮJDE, ZŮSTANE TADY! ONA SI
TU ODPYKÁVÁ ALTERNATIVNÍ TREST!

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- v roce 1901 došlo v Předlitavsku ke stávce advokátů kvůli advokátnímu tarifu? Podle zprávy v Národních listech ze dne 19. května 1901 i připravovanému advokátnímu tarifu věnované „tajné výnosy ministerstva spravedlnosti vzbudily mocný rozruch v kruzích advokátních a následky toho již nyní se jeví. Několik advokátních komor usneslo se již na tom, že z tajných výnosů učiní nejkrásnější důsledky a v tomto směru advokátní komora pražská nestojí na posledním místě.“ Ta na mimořádné valné hromadě udělila souhlas k rezignaci svého výboru. Již dříve podle informace v Právniku „sílu elementární propuklo v posledním čase rozhořčení advokátů z nepřátelského, celý stav ve veřejnosti zlehčujícího počínání justiční správy. Výbor dolnorakouské advokátní komory vzdal se svého čestného úřadu. Valná hromada komory této schválila tento krok i vyzvala výbory ostatních komor, by stejně se zachovali. Výbori mor. komory, hornorak. komory, komory solnohradské, komory krakovské a jiných komor připojili se k usnesení výboru dolnorakouské komory.“ Spor o tarif skončil nakonec tím, že dne 6. listopadu 1901 delegaci advokátních komor „pro většinu stížností advokátů přislíbil ministr odpomoc... Ministr je v zásadě též proto, aby advokátům, kteří přetížení jsou zastupováním chudých, dostalo se přiměřeného odškodného z pokladny státní. Opravu řádu advokátního prohlašuje ministr za naléhavou a vyzve též komory, aby se v příčině té vyjádřily.“

- v roce 2022 vydal člen Francouzské asociace pro dějiny justice (*Association pour l'histoire de la justice*) Emmanuel Pierrat zajímavou monografii o dějinách advokacie? Jedná se o knihu *Quand les avocats font l'histoire. De l'Antiquité à nos jours* (Albin Michel, Paris 2022, 352 p.).

- k deseti měsícům žaláře podmíněně na tři roky byl pod podmínkou, že nahradí poškozeným škodu, v listopadu 1932 odsouzen bratislavský advokát Josef Sládek? Sládek, původem z Klatov, podle zprávy v Lidových novinách spolu s kancelářským pomocníkem zemského úřadu Gejzou Šimonem vylákali z poškozených ve třech případech pod záminkou, že se jedná o zálohy na kupní cenu, celkem minimálně 98 000 Kč. Šimon oslovoval zájemce o koupi pozemků zejména na Žitném ostrově s tím, že advokát Sládek je pověřen statkářem Josefem Pucherem, velkostatkářem hrabětem Pálffym či dalšími vlastníky k prodeji jejich pozemků, ač tomu tak nebylo. Trestní senát uznal oba obžalované vinnými trojnásobným zločinem podvodu. Kromě výše uvedeného trestu byl Josef Sládek odsouzen ke ztrátě občanských a politických práv na tři roky. Gejza Šimon byl odsouzen k osmi měsícům žaláře nepodmíněně a shodně jako Sládek ke tříleté ztrátě občanských a politických práv.

❖ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

**SLEDUJTE VŠECHNA
INFORMAČNÍ MÉDIA ČAK
A NEUNIKNE VÁM NIC PODSTATNÉHO
Z DĚNÍ V KOMOŘE, V ADVOKACII
ANI V CELÉM JUSTIČNÍM SVĚTĚ**

ADVOKÁTNÍ DENÍK

• www.advokatnidenik.cz

• TWITTER ČAK @CAK_cz

• LinkedIn ČAK –
Česká advokátní komora

• FLASH NEWS

• NEWS ČAK

• www.cak.cz

Praetor

Advokátní systém pro úspěšné

Zrychlení procesů

Neztrácejte čas s únavným vyplňováním dokumentů, rutinními operacemi nebo přípravou faktur – u nás vyřídíte vše od prvního prověření klienta po fakturaci na pár kliknutí bez zbytečné dřiny.

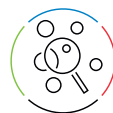
Vše po ruce

Logické vazby všech informací zajišťují, že snadno najdete u spisu subjekty, dokumenty a další údaje.

Zvýšení efektivity celého týmu

Díky automatizovanému upomínání, napojení na rejstříky nebo sdílení rešerší z ASPI bude váš tým využívat informace a čas na maximum.

Úplný přehled o vašem byznysu

Čas jsou peníze. Díky přesným reportům o pohledávkách i vytížení vašeho týmu máte situaci pod kontrolou.

Perfektní služby pro vaše klienty

Budte stále online díky mobilní aplikaci a nabídněte vašim klientům okamžitý přístup k jejich kauze díky klientské zóně.

Bezpečí pro vaše data

Vaše data zálohujeme na Vašem serveru nebo přímo u nás v cloudu. Už nikdy nemusíte bát ztráty nebo úniku dat.

Snadné používání

Intuitivní rozhraní zajišťuje vaše maximální pohodlí.

Veškerá agenda pohromadě

S vedením advokátní agendy souvisí i řada zákonných a dalších povinností. V Praetoru vedete evidenční, finanční a další agendu pohromadě, tedy vše vyřešíte na pár kliknutí.